

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
ואתחנן
ט' – ט"ו מנחם אב תשפ"ה

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד:
לְמוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהֶיה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בית גליא – לשון גובה, גלי. **בית בריא** – לשון חפירה ושפלות. **ועוכריהן בסיף** – דבני נח נצטוו על עבודה זרה בסנהדרין (נו, א), ואמרינן התם: כל מיתה האמורה לבני נח אינה אלא סיף. **ולוקמה בזרעים** – שזרעו מתחלה לכך. **ורבנן** – דאסורין ואפילו לרבנן. **שנדולדלו** – נעקרו מאליהן והשתחוה גוי להם. **בהמה** תוכיח – שאינה מחובר ואינה נאסרת בהשתחוויה. דמדאסר רחמנא נעבד לגבוה, דכתיב "מן הבקר" ולא כל הבקר, להוציא הנעבד, בפרק "שור שנגח" (בבא קמא מ, ב), מכלל דלהדיוט שרי, דאי להדיוט אסור למה לי קרא לגבוה? הא "ממשכה ישראל" כתיב, מן המותר לישראל. **מבהמה בעלת מום** – דאינה נאסרת נמי אם השתחוה לה. **ומהר** – דכי פרכת: מה לבהמה שכן בעלת חיים, הלכך חשיבא ולא מיתסרא – הר יוכיח. **מה** להר שכן מחובר – בהמה תוכיח. וחזר הדין כו' הצד השוה שבהן שאין תפיסת יד אדם. **וזהו** טעם עצמו להתיר, שאין יכולין לתלות טעם היתרן בטעם אחר, דאי אמרת היתרן משום מחובר – הרי בהמה, ואי משום חיים – הרי הר, על ברחך טעם היתרן משום דאין בהן תפיסת יד אדם, שבדבר זה הרשו שניהן, אף אני אביא כל השווין להן בדבר זה שיהו מותרין. **והשתא** ליכא למיפרך: שכן לא נשתנו מבריותן, דהא בהמה נשתנית במום. **ומאילן יבש** – דנשתנה מבריותן, ואפילו הכי לא מיתסר. לרבנן דפליגי עליה דרבי יוסי ברבי יהודה, הצד השוה שבהן שאין בהם תפיסת יד אדם לשם עבודה זרה, דתפיסתה דנטיעה דמעיקרא לא הויא תפיסה לרבנן, דלאו אילן הוא ההוא שעתא שנטעו גרעין. ורבי יוסי ברבי יהודה דחשיב ליה תפיסה ואסר ליה, משכחת לה באילן שעלה מאליו, דאפילו לרבי יוסי לא מיתסר כל זמן שלא עשה מעשה בגופו. **לחבי כתיב שקץ תשקצנו** – בעבודה זרה, לאתויי הנך דאף על גב דאתא מדינא להצד השוה להיתרא כדאמרן, לא תייתינהו להיתרא. וממשמעותא דקרא נפקא, דמשמע: כל דרשות שאתה דורש בעבודה זרה לא תדרשם אלא לשקץ ולאסור, ואין לך להתיר בו אלא מה שהתיר לך הכתוב בפירוש. **בני רבי חייא** – יהודה וחזקיה שמן. הוי מעשה – דאבתי איכא תפיסת יד אדם, אלמא בני רבי חייא תפיסת יד בעו. **לעולם אימא** לך **בני רבי חייא** – הוא דאמרי דלא בעינן תפיסת יד בדבר תלוש ולא בבעלי חיים, בין בגוי בין בישראל, ונאסרת מיד בהשתחואה. **והכא** – כגון שזקפה ולא השתחוה לה. **עבודה זרה של ישראל** – שהקים ישראל לעבדה. פלוגתא דרבי ישמעאל ורבי עקיבא בפרק "רבי ישמעאל" (נא, ב). **ולמאן** – אליבא דמאן קבעי חזקיה למילתיה? כיון דאיהו לא תפיסת ידי אדם בעי, הזה לשם עבודה זרה העמידה, בין הוי מעשה בין לא הוי מעשה – הרי קראה עבודה זרה, ולמאן דאמר עבודה זרה של ישראל אסורה מיד – הא נמי אסורה מיד, ולמאן דאמר עד שיעבדוה – הא לא פלחה, ופשיטא דשריא! **לא צריכא** כו' – לעולם אליבא דמאן דאמר עד שתיעבד קבעי ליה. **וכגון** – דהשתחוה לה גוי אחר זקיפתו של ישראל, ולא אמרינן: הא לאו דגוי הוא ואין יכול לאסור בהשתחואה דבר שאינו שלו, הכי נמי דאמרינן – משום גילוי דעתא, דאי לאו דגלי ישראל דעתיה לא הוה מיתסרא בהשתחואה דגוי. **אסורה** – אפילו למאן דאמר עד שתיעבד, ולא אמרינן: הא לאו דגוי הוא ואין יכול לאסור בהשתחואה דבר שאינו שלו. **דכיון** דאוקמוה – גלי אדעתיה דניחא ליה בעבודה זרה, וכי פלח לה גוי שליחותיה קא עביד. **לבינה** – בידי אדם נעשית, ונאסרת לדרבי הבל. **והך** זקיפה דנקט משום גלויי דעתא הוה, דאי לא זקפתו ישראל לשם עבודה זרה לא מיתסרא, דכיון דשל ישראל הוא אינה נאסרת בהשתחוואתו של גוי, שהרי אינה שלו. **ולהאי** טעמא מפרשינן במלתיה דשמואל לקמן בפרק "רבי ישמעאל" (נג, ב). **והכא** נמי לענין גלויי דעתא קבעי לה חזקיה, ולא משום מעשה, דבדבר תלוש ולאו בעלי חיים לא בעינא מעשה בגופו, ונאסר מיד בהשתחואה לבני רבי חייא. **וקמיבעיא** ליה לחזקיה: דזוקא לבינה דמינכרא זקיפתה, שרחבה יותר על עביה וכשהיא זקופה נראית גבוה, ואיכא גלויי דעתא, אבל ביצה לא הו'. **נעבד** – דבעלי חיים אסור לגבוה ואף על גב דשרי להדיוט, וקמיבעיא ליה: מי חייל שם נעבד על המחובר לאסרו לגבוה או לא.

אמר לו רבי עקיבא והלא כבר נאמר אבד תאבדון – תימה: הא איצטריך לרבי עקיבא למדרש: אבד ואחר כך תאבדון, כרבי יוסי ברבי יהודה דקם בשיטת דרבי יוסי הגלילי. דלכאורה משמע דרבי עקיבא סבירא ליה במתניתין כרבי יוסי הגלילי, דאמר ליה: אני אדון לפניך. ומתוך פירוש הקונטרס דמתניתין נמי משמעת הכי! ויש לומר: דוודאי רבי עקיבא דמתני אליבא דרבי יוסי הגלילי קאמר, ולית לא סבירא ליה. אבן קשה לי קצת, דלעיל קאמר דלרבי יוסי ברבי יהודה מיבעי קרא גם כן לכדרבי עקיבא, אלמא כוותיה דריש להו לקרא! ויש לומר, דהכי קאמר ליה: לכדרבי עקיבא אליבא רבי יוסי הגלילי. **בהמה** תוכיח – פירוש: דאפילו בהמה עצמה אינה נאסרת להדיוט אם לא עשה בה מעשה. והא דאמרינן לקמן בפרק "רבי ישמעאל" (נד, א): המשתחוה לבהמת חבירו לא אסרה – הוא הדין לשל עצמו, והא דקאמר "חבירו" – לגלויי דאף בשל חבירו אסרה בעשיית מעשה. אי נמי, קא משמע לן דאף לגבוה לא אסרה כיון שאינה שלו. **מבהמה** תמה ומאילן יבש – כאן פירש רש"י מה שכתבתי לעיל, דהוי נטעו ולבסוף עבדו היכא דנטעו גרעין. הוה לשונו: ומאילן יבש דנשתנה מבריותו, ואפילו הכי לא מתסר. לרבנן דפליגי עליה דרבי יוסי ברבי יהודה הצד השוה שבהן שאין בהם תפיסת יד אדם לשם עבודה זרה, דתפיסה דנטיעה דמעיקרא לא הויא תפיסה לרבנן, דלאו אילן הוה ההיא שעתא דנטעו גרעין. ורבי יוסי ברבי יהודה דחשיב ליה תפיסה ואסר, לא משכחת לה אלא באילן שעלה מאליו, דאפילו לרבי יוסי ברבי יהודה לא מתסר כל זמן שלא עשה מעשה בגופו. עד כאן לשונו. ואם תאמר: בעלה מאליו נמי, מכל מקום אילן שלפני זה שיצא זה מגרעינו היה בו תפיסת ידי אדם! ויש לומר: דהכא במאי עסקינן – באילן שעלה מאליו משעת ימי בראשית כגון יער. ומיהו פירושו אי אפשר כדפרישית לעיל.

יש

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "אַבֵּד תְּאַבְּדוּן". אִם כֵּן, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא"? לְכָנּוֹת לָהּ שֵׁם. יָכוֹל לִשְׁבָּחָהּ? לְשֶׁבַח פָּלְקָה דַּעֲתָהּ? אֶלָּא, יָכוֹל לֹא לִשְׁבָּחָהּ וְלֹא לְגַנַּאי? תַּלְמוּד לוֹמַר: "שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתָעֵב תְּתָעֲבֶנּוּ כִּי חֵרֶם הוּא", הָא בְּיַצֵּד? הֱוֵי קוֹרֵין אוֹתָהּ בֵּית גָּלְיָא - קוֹרִין אוֹתָהּ "בֵּית בַּרְיָא", עֵין כָּל - "עֵין קוֹץ". תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת: הַגּוֹיִם הָעוֹבְדִים אֶת הָהָרִים וְאֶת הַגְּבָעוֹת - הֵן מוּתָּרִין וְעוֹכְרֵיהֶן בְּסַיִף, וְאֶת הָעֲרָיִם וְאֶת הַיְּרָקוֹת - הֵן אֲסוּרִין וְעוֹבְרֵיהֶן בְּסַיִף. אָמַר לֵיהּ: דְּאָמַר לָךְ מִנַּי? רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: אֵילָן שֶׁנְּטָעוֹ וּלְבַסּוֹף עֲבָדוֹ אֲסוּר; וְלוֹקְמָהּ בְּאֵילָן שֶׁנְּטָעוֹ מִתְּחִלָּה לְכָךְ, וְרַבָּנַן! - לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּקָתָנֵי דִּימָּיא דְּהַר, מַה הַר שֶׁלֹּא נִטְּעוּ מִתְּחִלָּה לְכָךְ, אַף הָאִי נָמֵי שֶׁלֹּא נִטְּעוּ מִתְּחִלָּה לְכָךְ. אֵיתְמַר: אִבְּעֵי הַר שֶׁנְּדַלְדְּלוּ - בְּנֵי רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹחָנָן, חַד אָמַר: אֲסוּרוֹת, וְחַד אָמַר: מוּתָּרוֹת. מַאי מַעֲמָא דְּמַאן דְּאָמַר מוּתָּרוֹת? כְּהַר, מַה הַר שֶׁאֵין בּוֹ תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם וּמוּתָּר, אַף הָנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם וּמוּתָּרִין. - מַה לְּהַר שֶׁכֵּן מְחוּבָּר! - בְּהֵמָה תּוֹכִיחַ. - מַה לִּבְהֵמָה שֶׁכֵּן בַּעֲלַת חַיִּים! - הַר יוֹכִיחַ. וְחָזַר הַדִּין, לֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה וְלֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה מַה רְּאִי זֶה שֶׁאֵין בּוֹ חַיִּים וְאֵין מְחוּבָּר אֲסוּר, אַף כָּל שֶׁאֵין בָּהֶן תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם וּמוּתָּר. - מַה לְּהַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן, שֶׁכֵּן לֹא נִשְׁתַּנּוּ מִבְּרִיָּיתָן? אֶלָּא אֲתָיָא מִבְּהֵמָה בַּעֲלַת מוּם וּמֵהַר, וְאִי נָמֵי, מִבְּהֵמָה תַּמָּה וּמֵאִילָן יָבֵשׁ. - וּמַאן דְּאָמַר? לְהֶכֵי כְּתִיב: "שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ", דְּאַף עַל גַּב דְּאָתְיָא מִדִּינָא לְהֶיתֵּירָא, לָא תַּתְיֵא. תִּסְתַּיֵּים דִּבְרֵי רַבִּי חִיָּיא דְּשָׁרוּ, דְּבָעֵי חִזְקִיָּה: זָקְפָהּ בִּיצָּה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהּ, מַהוּ? קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ: לְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהּ וְהִשְׁתַּחֲוָה לָהּ, וְקָא מִיבָּעֲיָא לֵיהּ הָאי זְקִיפָתָהּ אִי הֲוֵי מַעֲשֶׂה אִי לָא הֲוֵי מַעֲשֶׂה, אֲבָל לֹא זָקְפָהּ - לָא מִיתַּסְרָא; שָׁמַע מִינָּהּ: בְּנֵי רַבִּי חִיָּיא דְּשָׁרוּ. - לָא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: בְּנֵי רַבִּי חִיָּיא דְּאָמְרִי, דְּהִשְׁתַּחֲוָה לָהּ אַף עַל גַּב דְּלָא זָקְפָהּ אֲסוּרָה. וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - כְּגוֹן שֶׁזְּקָפָהּ בִּיצָּה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהּ וְלֹא הִשְׁתַּחֲוָה לָהּ. - וּלְמַאן? אִי לְמַאן דְּאָמַר: עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲסוּרָה מִיָּד - אֲסוּרָה, אִי לְמַאן דְּאָמַר: עַד שֶׁתֵּיעָבֵד הָא לָא פְּלְחָה! - לָא צְרִיכָא, כְּגוֹן שֶׁזְּקָפָהּ בִּיצָּה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהּ וְלֹא הִשְׁתַּחֲוָה לָהּ, וּבָא גּוֹי וְהִשְׁתַּחֲוָה לָהּ; כִּי הָא דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: יִשְׂרָאֵל שֶׁזְּקָפָהּ לִבְיָנָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהּ, וּבָא גּוֹי וְהִשְׁתַּחֲוָה לָהּ - אֲסוּרָה; וְקָא מִבָּעֲיָא לֵיהּ: לִבְיָנָה הוּא דְּמִינְכְּרָא זְקִיפָתָהּ, אֲבָל בֵּיצָּה לָא, אוֹ דִלְמָא לָא שְׁנָא? תֵּיקוּ. בָּעֵי רַמֵּי בַּר חָמָא: הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְהַר, אֲבָנָיו מֵהוּ לְמִזְבַּח?

יש

יש נעבד במחובר אצל גבוה או אין נעבד במחובר – נראה לי, דהמדקדק בלשון בעיא זו דאמר דרמי בר חמא דקמיבעיא ליה, סבר דאיכא לחלק בין בעלי חזים בין מחובר, ולכך היה מסופק אם יש נעבד במחובר. והא דבעי במכשירין – אם תמצי לומר קאמר, דאי משטינן דשרי – כל שכן מכשירין, אבל אי פשטינן דאסור מכשירין מאי? **ואו** משום בית ה' – ובעית למימר דבית הוי מחובר וקאסר, ודרשת ליה הכי: לא תביא אתנן של בית, שאם נתן לה בית באתנגה אסור להקדישו לצורך בנין בית המקדש, לשון רש"י. והוא שינוי לשונו ממה שפירש למעלה גבי מלילתיה דרבא, שכן פירש לעיל: אסור במחובר לגבוה – ואפילו למכשירי קרבן, דכתיב "בית" דמשמע אפילו לבנין הבית. ונראה דיפה דקרב לפי שיטת התלמוד, וקל להבין. מיהו, מה שפירש הכא דאתנן דבית קרי מחובר, קשיא, דהא לקמן בשמעתין חשיב רב יהודה בית תלוש משום דהוי תלוש ולבסוף חברו! לכן נראה לפרש: ואי משום "בית", דתדרוש שנתן לה עצים ואבנים לבנות בית, ויהיה אסור להקדישן, ומכם עצים ואבנים שבנוין מהם רגילים להיות מחוברים במקומן. אי נמי, יש ליישב פירוש רש"י, דכתב דחצב במערה שלא היה שם תלוש מעולם. **יש** שינוי בנעבד בו' – תימה: במחובר מהיכא יליף לאיסור – מאתנן, דיו לבא מן הדין להיות בנדון, דבאתנן פשיטא דיש שינוי כדדרשינן ב"מרובה" (בבא קמא סה, ב): "הם" ולא שינויהם; ויש לומר: דמדאורייתא ודאי פשיטא ליה דיש שינוי בנעבד כמו באתנן, אלא מדרבנן הוא דקא מיבעי ליה, משום דעבודה זרה יש לאסור אף על גב שנשתנה. **כל** האסורין לגבי מזבח ולדותיהן מותרין – משמע הכא דשינוי אינו מועיל כלום לגבי אם. וגבי שינוי קונה (בבא קמא עג, ב) למאן דאית ליה שינוי קונה, תנן: גוזל רחל וילדה גזילה רחוקת בעיניה ואינו משלם אלא דמי הפרה, אלמא מהני שינוי לגבי אם! ויש לחלק: לגבי הקנת השבים דוקא מהני, ולא לגבי מזבח. **כשנרבעו** ולבסוף עיברו – וגבול יש לה, כדאמרינן לעיל פרק "אין מעמידין" (כד, ב).

הכא

יֵ֣שׁ נֶעֱבָ֗ד בְּמְחוּבָּר֙ אֲצֶ֣ל גָּבוֹהַּ֔, אוֹ֖ אֵ֣ין נֶעֱבָ֑ד בְּמְחוּבָּ֣ר
אֲצֶ֣ל גָּבוֹהַּ֔? אִם֙ תִּמְצִ֣י לוֹמַ֔ר יֵ֥שׁ נֶעֱבָ֖ד בְּמְחוּבָּ֑ר
אֵ֣ל גָּבוֹהַּ֔, מַכְשִׁירֵ֖י קָרְבָּ֑ן בְּקָרְבָּ֣ן דָּמ֔וּ אוֹ֖ לָ֥א?
אָמַ֣ר רָבָ֗ה: קַ֚ל וָחוֹמֶ֔ר וּמָ֕ה אָתְנַ֖ן שֶׁמּוּתָּ֣ר בְּתָל֑וּשׁ
לְחֲדָיו֔וֹט - אָסוּר֙ בְּמְחוּבָּ֣ר לְגָבוֹהַּ֔, דִּכְתִ֖יב: "לֹ֣א
תָבִ֗יא אֶתְנַ֤ן זוֹנָה֙ וּמְחִיר֣ כֶּ֔לֶב", לָ֣א שְׁנָ֔א תָּל֖וּשׁ
וְלָ֣א שְׁנָ֑א בְּמְחוּבָּ֣ר; נֶעֱבָ֕ד שֶׁאָסוּר֙ בְּתָל֣וּשׁ לְחֲדָיו֔וֹט
- אֵינוֹ֙ דִּ֣ין שֶׁאָסוּר֙ בְּמְחוּבָּ֣ר לְגָבוֹהַּ֔? אָמַ֣ר לֵ֔יהּ רַ֖ב
הוֹנָ֣א בְּרֵ֑יהּ דְּרַ֣ב יְהוֹשֻׁ֔עַ לְרָבָ֖א: אוֹ֣ חִילּ֑וּף, וּמָה
נֶעֱבָ֕ד שֶׁאָסוּר֙ בְּתָל֣וּשׁ אֲצֶ֣ל הֶדְיו֔וֹט - מוּתָּ֥ר בְּמְחוּבָּ֖ר
לְגָבוֹהַּ֑, שֶׁנֶּאֱמַ֣ר: "אֱלֹהֵיהֶ֔ם עַל֙ הֶהָרִ֔ים" וְלֹא֙ הָהָרִ֔ים
אֱלֹהֵיהֶ֖ם, לָ֣א שְׁנָ֔א לְחֲדָיו֔וֹט וְלָ֣א שְׁנָ֑א לְגָבוֹהַּ֖; אָתְנַ֕ן
שֶׁמּוּתָּ֥ר בְּתָל֖וּשׁ לְחֲדָיו֔וֹט - אֵינוֹ֙ דִּ֣ין שֶׁמּוּתָּ֥ר בְּמְחוּבָּ֖ר
לְגָבוֹהַּ֑? וְאִ֤י מִשּׁוּם "בֵּ֣ית ה' אֱלֹהֶ֔יךָ" - מִיבָּעֵ֥י
לֵ֖יהּ לְכִדְתַנְיָ֑א: "בֵּ֣ית ה' אֱלֹהֶ֔יךָ" - פָּ֚רָט לְפָרָ֔ה
שֶׁאֵינָ֥הּ בָּאָ֖ה לַבַּ֑יִת, דִּבְרֵ֣י רַבִּ֔י אֱלִיעֶ֖זֶר, וַחֲכָמִ֣ים
אוֹמְרִ֑ים: לְרַבּ֣וֹת֔ אֶת֙ הָרִיקוֹעִ֔ים! אָמַ֣ר לֵ֔יהּ: אֲנָ֣א
קָאֲמִינָ֔א לְחוּמְרָ֖א וְאַתְּ֣ אָמַ֔רַתְּ לְקוּלָּ֑א, קוּלָּ֥א וְחוּמְרָ֖א
- לְחוּמְרָ֥א פָּרְכִ֖ינַן. אָמַ֣ר לֵ֔יהּ רַ֖ב פָּפָּ֣א לְרָבָ֑א: וְכָל
הֵיכָ֥א דְּאֵיפָ֖א קוּלָּ֣א וְחוּמְרָ֑א, לְקוּלָּ֖א לָ֥א פָּרְכִ֖ינַן?
וְהָא֙ הָוְיָ֣א דִּפְסָ֔חִים דְּפָלְגִ֖ינ רַבִּ֣י אֱלִיעֶ֑זֶר וְרַבִּ֣י עֲקִיבָ֔א,
דְּרַבִּ֣י אֱלִיעֶ֔זֶר סָבַ֖ר לְחוּמְרָ֑א וְקָ֣א מַחֲיֵ֔יב לֵ֖יהּ לְגַבְרָ֑א,
וְרַבִּ֣י עֲקִיבָ֔א לְקוּלָּ֖א וּפְטַ֑ר, וְקָ֣א פָּרֵ֔יךְ רַבִּ֣י עֲקִיבָ֔א
לְקוּלָּ֖א! דִּתְנַ֕ן, הַשֵּׁ֖ר רַבִּ֣י עֲקִיבָ֑א: אוֹ֣ חִילּ֔וּף, וּמָה
הָאָ֥ה שֶׁהִ֖יא מִשּׁ֣וּם שְׁבוּעָ֑ה - אֵינָ֥הּ דּוֹחָ֖ה הַשַּׁבָּ֔ת,
שֶׁחִטָּ֥ה שֶׁהִ֖יא דְּאוֹרָיְית֑א לֹ֣א כָ֔ל שֶׁכֵּ֖ן? - הָתָ֗ם
רַבִּ֣י אֱלִיעֶ֔זֶר גְּמָרֵ֖יהּ וְאַיְּיקַ֣ר לֵ֔יהּ תַּלְמִיד֑א, וַאֲתָ֥א רַבִּ֖י
עֲקִיבָ֥א וְקָ֣א פָּרֵ֔יךְ לְקוּלָּ֖א! דִּתְנַ֕ן אֲמַ֥ר רַבָּ֖ה בַּ֣ר אֲבוּה֑: מַהֲלוֹקֶ֖ת - כְּשֶׁנִּרְבָּ֥עוּ וּלְבַסּ֖וֹף עִיְּבְר֑וּ

אבל

אם תמצי לומר יש נעבד – אצל גבוה, אבתי מיבעיא ליה הכי: האי נעבד דלאו לקרבן גופיה קא בעי לה, אלא לבנין מזבח, דמכשירי קרבן מי אמרינן בקרבן דמי ונעבד אסור בהן או לא? **אסור במחובר לגבוה** – ואפילו למכשירי קרבן, דכתיב: "בית ה'", דמשמע בית המקדש [**אלהיהם על ההרים**] **ולא ההרים אלהיהם** – אימא אפילו לגבוה שריא, והדר נילף אתנן מניה למשרייה במחובר. **ואי משום בית ה'** – ובעית למימר דבית הוי מחובר וקאסר, ודרשת ליה הכי: לא תביא אתנן של בית, שאם נתן לה בית באתנגה אסור להקדישו לצורך בנין הבית. **החוא מיבעי ליה כו'** – פרה אדומה שאינה באה לבית, ששחיטתה בדבר הזיתים, דכתיב: "והדויא אותה אל מחוץ למחנה". **דקונים** – טסי זהב שעושין ציפוי לכותל היכל לבית קדשי הקדשים, כדאמרינן בשקלים בפרק "התרומה", דכיון דצית הוא מיתסר. **פריגין** – דיינינן. וכל דין קל וחומר קרי ליה "פירכא" משום דבלשון תימה אתי. **הואה דפסח** – טמא מת שחל שביעי שלו להיות בשבת בערב הפסח. **דרבי אליעזר** – דן קל וחומר לחומרא דקתני, אמר רבי אליעזר: ועליה אני דן, ומה שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את השבת, זו שמשום שבות אינו דין שתדחה? ויזה עליו ויתחייב בפסח. ורבי עקיבא פריך לקולא ופטר מפסח, דקתני, אמר לו רבי עקיבא: או חילוף, מה הזאה דמשום שבות אינה דוחה שבת, שחיטה דמשום מלאכה היא אינו דין שלא תדחה? אלמא קל וחומר לקולא פריך. **דתנן השיב רבי עקיבא כו'** – משום אתקפתיה דרישא דמילתא נקט ואייתי לה הכא, ומיהו אתקפתיה דרב פפא ב"או חילוף" דרבי עקיבא קאתי, ולשיעור לא הוצרך לאוקמי בהכי. **התם** – בהוא "או חילוף" דרבי עקיבא, לא סלקא אדעתא דרבי עקיבא למדיינינה ולמימר לא תדחייה שחיטה את השבת, אלא משום דרבי עקיבא היה מקובל ובא מרבי אליעזר עצמו שחיטה רבו שהזאה אינה דוחה שבת. **ואייקר** ליה **תלמוד**א – דרבי אליעזר נשתכח הימנו הלכה, ובעי למידן מקל וחומר הזאה משחיטה דדחייא, ואתי רבי עקיבא לאדחויה נמרית, ואמרה למילתא בלשון "או חילוף", ודאין קל וחומר שחיטה מהזאה דלא תדחה, אף על פי שאי אפשר, דהא ודאי שחיטה דחייא דכתיב "במועדו" ואפילו בשבת, אלא כי היכי דניתכי לרבי אליעזר לקבויה למימר: כיון דקא יליף האי שחיטה מהזאה דלא תדחה, ודאי פשיטא ליה בהזאה דלא דחייא. ומיהו לא איסתייעא מילתיה ולא אידכר, אלא הכי אהדר ליה: עקיבא, עקרת מה שכתוב בתורה "בין הערבים במועדו" ואפילו בשבת. אמר לו רבי עקיבא: הבא לי מועד לאלו, להוזאה ולהבאתו מחוץ לתחום, כמועד לשוחטה. ונימא ליה מימר: כך מקובלני ממך הזאה אינה דוחה – לאו אורח ארעא, דכסיפא ליה מילתא לומר ששכח תלמודו. **והיינו דקאמר ליה אל תבפיריני בשעת הדין** – כשאמר לו רבי עקיבא: הבא לי מועד לאלו כמועד לשחיטה, כעס רבי אליעזר ואמר לו: עקיבא, בשחיטה השבתני בשחיטה תדא מיתתך. ואמר לו רבי עקיבא: אל תבפירני בשעת דין זה שאנו חלוקין ודנין זה בנגד זה, אל תכחד בדריך ראשונים, וזכור מה שלמדתני: הזאה שבות כו'. אלמא מיניה גמר ליה. **השטחוה לקמת חטים מה הן למנחות** – להדיוט מישרא שרי, דאין מחובר נאסר להדיוט. וכי קמיבעיא ליה לגבוה: אם תמצי לומר יש נעבד במחובר אצל גבוה, הכא מאי? ביון דהדר טחין להו, יש שינוי בנעבד – דלא מיתסר לגבוה אלא בעיניה, אבל היכא דאישתני שפיר דמי. **או אין שינוי בנעבד** – ואסיר, דלא מהני ליה שינוי. אית דגרס: המשתחוה לחטין, קמחן מהו למנחות? ואי אפשר לומר כן, דכיון דתלוש ניהו – נאסרו בהנאה להדיוט, אפילו למאן דבעי תפיסת ידי אדם בתלוש, דהא איכא תפיסה טובא: קצירה ועימור ודישה, וכל שכן לגבוה דאסור, וכיון דנעשה עבודה זרה תו מאי מהני ליה שינוי? לא מיבעיא עבודה זרה דכתיב "והיית חרם כמוהו" – כל שאתה מהנייה ממנו הרי הוא כמוהו, אלא אפילו כל איסורי הנאה כן, וכל הנעשה מהן נאסר דהא הנאה היא. **כל האסורין** – כגון מוקצה ונעבד. **ורבי אליעזר אוסר** – וקא סלקא דערך השתא דבבהמה מעוברת שרבעה או השתחוה לה עסקינן, וביש שינוי בנעבד קמיפלגי, דתנא קמא סבר: יש שינוי בנעבד, הלכך ולדותיהן מותרין, דמעיקרא עובר והשתא בהמה, ורבי אליעזר סבר: אין שינוי בנעבד, אלמא פליגתא היא. הכי גרסינן: ולאו מי אתמר עלה אמר רבא אמר רב נחמן מחלוקת בשנרבעו ולבסוף עיברו. וכדמפרש בתמורה בפרק "כל האסורין", דתנא קמא סבר: זה זה נותן גורם מותר, ורבי אליעזר סבר: זה זה גורם אסור.

אבל

אבל עיברי ולבסוף נרבעו דברי הכל אסורין – דהיא וולדה נרבעו. וגבי נעבד נמי – היא וולדה נעבדו, ואסורים. ואף על גב דחזר ונשתנה, אין שינוי בנעבד להוציאו מאיסורו, **ואיבא דאמרי** – רב זוטרא גופיה לאיסורא הוה פשט, והכי קאמר: ואתמר עלה אמר רבא אמר רב נחמן בר', **והכא נמי בעיברי ולבסוף נרבעו נינהו** – ואסירי לדברי הכל, דאין שינוי בנעבד. ומהדר ליה תלמודא: הכי השתא? **התם** – לא אישתני, דמעיקרא במעי אמו היה קרוי בהמה והשתא קרוי בהמה. **דשא הוא דאחויא באפה** – דלתי הרחם היו סגורין בפניו. **לולבו מהו למצוה** – אם תמצי לומר יש נעבד במחובר אצל גבוה, הכא לענין מצות לולב מאי? **אשירה** – שנאסרה אף להדיוט, וביטלה, כדאמרינן במתניתין: נוטל מה שהחליף. וקמיבעיא ליה אם ראויה שוב למצוה אם לאו. **יש דחוי אצל מצות** – מי הוי שייכא תורת דחוי במצות, דנימא: הואיל ונדחה בעודו אשירה ידחה עולמית. **או אין דחוי** – ומשחריא. **אלא שחזר ונתגלה** – לאחר שכיסתו הרוח. **הכי נימין; והוינן בה כי חזר ונתגלה מאי הוי** – הא אידחי ליה כשכיסתו הרוח, ביון דלבל זמן דלא נתגלה פטור מלכסות – אידחי ליה מכיסוי. **לא שנא לקולא** – כגון גבי אשירה שבטלה, למיהדר לאשתחורי לולבו למצוה. **לא שנא לחומרא** – כגון גבי כיסוי, דמחייבינן למיהדר ולכסויי. **או דלמא בפוקא מספקא ליה** – אי יש דחוי אי אין דחוי. **ולחומרא אמרינן** – אין דחוי, הלכך גבי כיסוי חייב לכסות, אבל לקולא כגון הכא – לא אמרינן אין דחוי למישרא. תיקו. **תבלת דבהנים** – דבגדי כהונה לצורך עבודה, וקמיבעיא לן: מכשירי קרבן כקרבן דמו או לא? ואם תמצי לומר בקרבן דמו, היכא דנשתנה כשנובעין אותו, יש שינוי בנעבד להתירו לגבוה או לא? **הינו בעיא דרמי בר חמא** – דתנך תרתי בעיי בעא רמי בר חמא לעיל בשמעתין. **אי תבלת דציצית** – וקמבעיא: האויל דבר מצוה הוא, מי מאיס נעבד כלגבוה או לא. **היינו דרייש לקיש** – דבעי בלולב. **לחצוצרות** – לשיר של קרבן, דקיימא לן ב"החליל" דשיר מעבד את הקרבן. חלילין = לשל"ש בלעז. **לפארות** = נימין של כינור, קורד"ש בלעז. **עיקר שירה בכלי** – פלוגתא היא בפרק "החליל" (סוכה נ, ב). **אפילו הכי אבור** – מאיס. ואפילו את מכיון לומר לענין דקל דמותר לולבו, הכא כיון דצורך קרבן מאיס טפי. **מעין** – אינו נאסר להדיוט, דמחובר הוא. **אי לכבואה** – דידיה, פרצוף שלו. **ותיבעי לך בספל ולהדיוט** – מדאיבעיא ליה במחובר ולגבוה, מכלל דפשיטא ליה דבתלוש כהאי גוונא אסירי להדיוט. והא בתלוש נמי איבא למיבעיא! **למיא** דקמיה – למים שהוא רואה עכשיו לפניו השתחוה, והרי הלכו להם. **וקמאי קמאי** – כלומר, מעין המקלח, כל זמן שהמים באים ראשון ראשון והולכין להם, והבאים אחריהן מותרים. **או דלמא לדבריהם הכרה** – לקילוח של נהר והילוכו השתחוה, והרי כל הנהר נעבד, ואי יש נעבד במחובר אסירי.

משנה טי שהיה כותלו סמוך לעבודה זרה וזרה – שהיה אחד מכותלי עבודה זרה, והבית עצמו נעבד. **אבור לבניתו** – שבונה כותל לעבודה זרה. **כופן לתוך קרקעו** – ארבע אמות. היה שלו ושל עבודה זרה – שמקום עובי הכותל חציו שלו.

נידון

הבא מעיקרא חטים והשתא סולת – תימה: הכא משמע דיותר יש להתיר חטים ועשאן סולת יותר מחולת. וב"מרובה" (בבא קמא סו, א) משמע אפכא, דבית שמאי מוקמי "גם" לרבות שיניהם ומתירין ולדותיהם! ויש לומר: דהתם גבי אתנן סמכא דבית שמאי – משום דלא ניחא ליה בנפחיה ולא עשה הולד אתנן, אבל עבודה זרה ניחא ליה בנפחיה. והכי אמר רבא פרק "כל האסורין" (תמורה ל, ב): ולד מוקצה ונעבד אסור, דניחא ליה בנפחיה. **ואליבא** דרבי יוסי בר יהודה לא תיבעי לך – הוה מצי למיבעי באילן העומד מאליו ואליבא דכולי עלמא, או בשנטעו גרעין לפי מה שפירש, אלא ניחא ליה למיבעי אליבא דרבנן. אי נמי, באילנות דשכיחי. אי נמי, באילן שנטעו ולבסוף עבדו נמי הוה מצי למיבעי אליבא דרבי יוסי בר יהודה בעיקר אילן, אם נאסר מה שהיה שם קודם שעבדו, כדאמרינן לעיל: איזהו דבר שפירותיו אסורים ועיקרו מותר – הוי אומר אילן שנטעו ולבסוף עבדו.

מי מאיס או לא – ריש לקיש אית ליה שפיר דרבא (סוכה לא, ב) דלולב של עבודה זרה לא יטול ואם נטל יצא, דהתם מיירי קודם ביטול, ובדיעבד יצא, דמצות לא ליהנות נתנו. אבל הכא מיירי אחר ביטול, ובעי מי מאיס לכתחלה או לא.

אשירה שבטלה קא מביעיא ליה יש דחוי או אין דחוי – כדאמרינן (בסוכה לג, א) גבי נקוט ראשו (דלולב) (דהדס) ועלתה בו תמרה מערב יום טוב כשר, ובעלתה בו תמרה ביום טוב מבעיא ליה התם, ופשיט בי דבא מ"בסהו דרוח" וכו' ומסיק: תיקו. תימה: דפשוט דאין דחוי כשהיא דחתה (שם לב, ב): היו (עניפין) (עניבין) מרובין מעליו פסול, ואין ממעטין ביום טוב, ואם מיעטן כשר. ומוקי לה (שם לג, ב) דאפילו אשחור מערב יום טוב, דהשתא הוי דחוי מעיקרו כי הבא, וכי היכי דעלתה בו תמרה ביום טוב, ואפילו הכי אם מיעטן בשר, אלמא אין דחוי! ויש לומר: דתמרה – אין בידו להעלות תמרה, וכן ביטול אשירה אין בידו, דעל ידי גוי צריך לבטלה, ולא דמי להדס דבידו למעט.

היינו בעיא דרבי שמעון בן לקיש – נקט רבי שמעון בן לקיש משום דלמצוה היא כמו בציצית, דהא בכלל בעיא דרמי בר חמא היא, שהרי נשתנה על ידי טוויה.

קרניה מהו לחצוצרות – תימה: דהא תניא פרק "הקומץ רבה" (מנחות כח, א): חצוצרות היתה באה מן הגשש של כסף, עשאה של שאר מיני מתכות פסולה. וכל שכן של קרן! דבשלמא התירא דקיימ (פרק ג משנה ו) דתנן: כשהוא מת קולו שבעה, [שתי] קרניו [שתי] חצוצרות [כר], יש לומר שהוא שופר של (קדוש) [ראש] השנה כדאיתא פרק "במה מדליקין" (שבת לו, א): חצוצרות – שיפורא, אבל הכא במכשירי קרבן קא מיירי, דכתיב: "ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם"! ויש לומר: דהתירא דמנחות מיירי בחצוצרות שתוקעין הכהנים, והכא בחצוצרות של לויים שהם משוררים על הקרבן. ובמה כלי שיר היו שם, בנורות ונבלים ומצלתים. תדע, דקאמר בסמוך: עיקר שירה בפה ושיר לא מעכבא, ואיך זה יכול להיות? והכתיב: "ותקעתם בחצוצרות"! אלא שמע מינה כדפירשתי, דתקיעה דקרא לכהנים. ורבינו יהודה מפרש, דהתירא דמנחות – בשל משה דוקא קאמר. וראיה, דבתוספתא מצינו: היו מחצצרין וחצוצרות של זהב בידיהם. **לא** צריכא דקבנוי מארעא – רוצה לומר: ואינם יוצאים חוץ לשדיהם, דאילו היו יוצאים חוץ לשדיהם – הא תנן (בבא קמא פא, א): מעין שיצא בתוחלה בני העיר מסתפקין ממנו, ואם בן הוו מים של רבים ואינם נאסרים.

אבנין

1 אָבָל עִיבְּרוּ וּלְבַסּוֹף נִרְבְּעוּ - דִּבְרֵי הַכֹּל אֲסוּרִין; וְהָכָא נַמִּי כְּעִיבְּרוּ וּלְבַסּוֹף נִרְבְּעוּ דָּמֵי. אִיפָּא דְּאָמְרִי: מַחֲלוֹקֶת - כְּשֶׁנִּרְבְּעוּ וּלְבַסּוֹף עִיבְּרוּ, אֲבָל עִיבְּרוּ וּלְבַסּוֹף נִרְבְּעוּ - דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר; וְהָנֵי נַמִּי כִּי עִיבְּרוּ וּלְבַסּוֹף נִרְבְּעוּ דָּמֵי. - הָכִי הַשְׁתָּא? הָתָם מֵעִיקָּרָא בְּהֵמָה וְהַשְׁתָּא בְּהֵמָה, דְּשָׁא הוּא דַּאֲחֵויָא בְּאַנְפֵּה, הָכָא מֵעִיקָּרָא חִיטֵּי וְהַשְׁתָּא קְמָחָא. בָּעֵי רֵישׁ לָקִישׁ: הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְהֶדֶל, לוּלְבוֹ מַהוּ לְמִצְוָה? בְּאֵילֵּן שֶׁנִּטְּעוּ מִתְּחִלָּה לְכָךְ לָא תִּיבְעֵי לָךְ, דַּאֲפִילּוּ לְהֶדְיוֹט נַמִּי אָסוּר, כִּי תִּיבְעֵי לָךְ - בְּאֵילֵּן שֶׁנִּטְּעוּ וּלְבַסּוֹף עֲבָדוּ; וְאֵלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה לָא תִּיבְעֵי לָךְ, דַּאֲפִילּוּ לְהֶדְיוֹט נַמִּי אָסוּר, כִּי תִּיבְעֵי לָךְ - אֵלִּיבָּא דְּרַבָּנָן, לְעִנְיַן מְצָוָה מַאי? מִי מְאִיס כְּלַפֵּי גַּבּוֹהַּ אוֹ לָא? כִּי אָתָא רַב דִּימִי אָמַר: בַּאֲשֵׁירָה שֶׁבִּיטְּלָהּ קָמְבָעְיָא לֵיהּ, יֵשׁ דָּחוּי אֵצֶל מִצְוֹת אוֹ אֵין דָּחוּי אֵצֶל מִצְוֹת? - תִּפְשׁוֹט לֵיהּ מִדְּתָנֵּן: כִּיפָּהוּ וְנִתְגַּלָּה - פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת, כִּיפָּהוּ רוּחַ - חַיָּב לְכַסּוֹת; וְאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁחָזַר וְנִתְגַּלָּה, אֲבָל לֹא חָזַר וְנִתְגַּלָּה - פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת; וְהַוינַן בָּהּ, כִּי חָזַר וְנִתְגַּלָּה מַאי הֲוֵי? הוֹאִיל וְאִידַּחֵי אִידַּחֵי! וְאָמַר רַב פָּפָּא, זֹאת אוֹמֶרֶת: אֵין דִּיחוּי אֵצֶל מִצְוֹת! - דְּרַב פָּפָּא גּוּפֵיהּ אִיבָּעְיָא לֵיהּ: מְפַשֵּׁט פָּשְׁטָא לֵיהּ, לְרַב פָּפָּא דְּאֵין דִּיחוּי אֵצֶל מִצְוֹת, לָא שָׁנָא לְקוּלָּא וְלָא שָׁנָא לְחוּמְרָא. אוֹ דִלְמָא סָפְקָא לֵיהּ, וּלְחוּמְרָא אָמְרִינַן, לְקוּלָּא לָא אָמְרִינַן? תֵּיקוּ. בָּעֵי רַב פָּפָּא: הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לִבְהֵמָה, צִמְרָהּ מַהוּ לְהֶדְיוֹט? - תִּבְלָת דְּמַאי? אִי תְּכֵלֶת לְצִיצִית - הֵינוּ בָּעֵיָא דְּרַבִּי רַב חָמָא, וְאִי תְּכֵלֶת לְכֹהֲנִים - הֵינוּ בָּעֵיָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ! - אֵין הָכִי נַמִּי, דְּלָא הֲוָה לְמִיבְּעֵי לֵיהּ, וְהָאי דְּקָא בָּעֵי לֵיהּ הָא - מִשּׁוּם דְּאִיבָּעֵי מִילֵּי אַחֲרָנֵיתָא: צַמְרָהּ מַהוּ לְהֶכְלֵת? קְרָנֶיהָ מַהוּ לַחֲצוֹצְרוֹת? שׁוֹלֶיהָ מַהוּ לַחֲלִילִין? בְּנֵי מֵעֶיהָ מַהוּ לִפְאֵרוֹת? אֵלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר: עִיקַּר שִׁירָה בִּכְלֵי לָא תִּיבְעֵי לָךְ - דְּוַדַּאי אָסִיר, כִּי תִּיבְעֵי לָךְ - אֵלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר: עִיקַּר שִׁירָה בְּפֶה, בְּסוּמֵי קָלָא בְּעָלְמָא הִיא וּמַיְיתְנִין, אוֹ דִלְמָא אֲפִילּוּ הָכִי אָסִיר? תֵּיקוּ. בָּעֵי רָבָה: הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְמַעְיָן, מֵימָיו מַהוּ לִנְסָכִים? מַאי קָא מְבָעְיָא לֵיהּ? אִילֵימָא לְכִבּוּאָה קָא סָגִיד אוֹ דִלְמָא לְמַיָּא קָא סָגִיד - וְתִיבְעֵי לֵיהּ סָפֵק לְהֶדְיוֹט! - לְעוֹלָם לְמַיָּא קָא סָגִיד, וְהָכִי קָמְבָעְיָא לֵיהּ: לְמַיָּא דְּקָמֵיהּ קָא סָגִיד, וְקָמַאי קָמַאי אָזְדִי, אוֹ דִלְמָא לְדִבְרוֹנָא דְּמַיָּא קָא סָגִיד? - וּמִי מִיתַּסְרִי? וְהָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק: מַיִם שֶׁל רַבִּים אֵין נֶאֱסָרִין! - לָא צְרִיכָא, דְּקָא נָבְעֵי מֵאַרְעָא. **משנה** מִי שֶׁהָיָה בֵּיתוֹ סָמוּךְ לַעֲבוֹדָה זָרָה וְנָפַל - אָסוּר לִבְנוֹתוֹ. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? כּוֹפֵן תּוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת וּבוֹנֶה. שֶׁלּוֹ וְשֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה תּוֹךְ שֶׁלּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת וּבוֹנֶה. שֶׁלּוֹ וְשֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה

נידון

אבניו ועציו ועפרו מטמאין בשרץ – ואפילו למאן דאמר (עבודה זרה מא, ב): אין עובדין לשברים, הכא במאי עסקינן – כגון שהיתה עבודה זרה של ישראל, או של גוי והשתחוה לה ישראל. ובירושלמי מוקי – כגון שהשתחוה לכל אבן ואבן, וכן פירש הקונטרס.

בית שבנאו מתחלה לעבודה זרה – פירש רש"י: שתחילת בניינו לעבודה זרה, והיו עובדין את הבית עצמו. וכן בסמוך גבי אבן שחצבה מתחלה לבימוס – מקום מושב של עבודה זרה, ועובדים את הבימוס בעבודה זרה עצמה. ויפה כוון בזה, דודאי צריך לומר שהבית והאבן נעשו ליעבד, דאי להיות משמשי עבודה זרה – הא אמרינן (עבודה זרה יט, ב): משמשי עבודה זרה אינן אסורים עד שיעבדו, ואילו בגמרא קאמר גבי בית: בנה אף על פי שלא השתחוה. וגבי אבן נמי, מדקתני "חצבה מתחלה" משמע דלא עבד בה כבר, דאי עבד בה – למה לי חציבה מתחלה לכך? הא גבי תפילין (ברכות כג, ב) אמרינן: צר ביה ולא אזמניה, וכן זו נמי לא ליעבי חציבה מתחלה אי עבד בה! מיהו מתוך לשונו משמע שהבית והאבן נעשו להניח עבודה זרה, ואגב עבודה זרה עובדים הבית והאבן. וקצת קשה, דגבי אשירה בסמוך אין לפרש כן, שיהא נטוע לשום תחתיו עבודה זרה ואגב עבודה זרה עובדין (את) האילן, דהא אמרינן בגמרא: רישא דברי הכל, ואילו רבי שמעון אומר: הואיל ולצורה הם עובדין נתיר להם את האילן, ולא קאמר דאגב עבודה זרה עובדין את האילן! לכן נראה לפרש בכל שלשתן שבנה וחצב ונטע להיות עבודה זרה עצמה. והא דנקט גבי אבן לבימוס, אף על גב דסתם בימוס רגילות הוא להיות משמש עבודה זרה כמו בימוס של מלכים, מכל מקום נקט בימוס, שלא היתה חשובה בעיניהם לעבדה אלא אותם שדומה לבימוס, לפי שבימה נותנין עליה עבודה זרה.

אבן למנקט: זקפה להשתחוות לה, כדאמר רבי יהודה (עבודה זרה מו, א) גבי לבנה. ונראה לי דלא דמי, דהא דאמר רבי יהודה דזקיפתה אוסרתה, היינו בהשתחוה לה גוי, דאמר: שליחותיה דישראל עביד כיון דגלי דעתיה דלעבודה זרה נתכוין, אבל הכא בחציבה לבד נאסרה, משום דהוי מעשה חשוב. והכי נמי אמר בגמרא: בנה אף על פי שלא השתחוה, והכי נמי נימא: חצבה אף על פי שלא השתחוה. ומיהו, לפי מה שפירש הקונטרס בגמרא, דמתניתין אתיא כמאן דאמר אסורה מיד – ודאי הוי רבותא טפי בזקפה אף על גב דלא חצבה, דמתסר אליביה כדמשמע לעיל, אלא נקט חצבה כמו בבית בנאו ובאילן נטעו כו'. (שייך לדף מח, א) **נדעו** ופסלו לעבודה זרה – פירש הקונטרס: לעבוד בגידולין שיגדלו מעתה, ושאינו עושה עבודה זרה רק החידוש. ויפה כוון, שאם נתכוין הגוי לעקרו לעשותו לעבודה זרה – ודאי הכל אסור אף על פי שאילן מזדבר, כיון שעשה מעשה בגוף האילן. דומיא דעפר דחפר בה בורות שיחין ומערות, שנאסר גם שאר העקרקע לפי שעשה בה מעשה. (שייך לדף מח, א) **הבי** גרסינן: דהעמיד תחתיו עבודה זרה ובטלה הרי זו מותרת – ואף על גב דבי לא בטלה נמי לא הוי משנשתיר, דהא אליבא דרבנן קא מוקמינא לה בגמרא, דאמרינן: אילן שנטעו ולבסוף עבדו מותר, והכא מסתמא לא נטע מתחלה לכך, מדלא מפרש עלה שנטעו מתחלה לכך. מכל מקום, כל זמן שלא בטלה איסורה דרבנן איכא. שבשעה שעבודה זרה נראית תחתיה נראה באילן נטועה מתחילה לכך. **והאבן** בנה תנן – הוה מצי למימר: וליטעמיך, בימוס דתלוש הוא נמי תנא חצבה. אלא חצבה והוא הדין השתחוה, והכי נמי בנה והוא הדין השתחוה. **אי** הכי שלשתן אליבא דרבנן הוו – גבי בימוס נמי איכא למיפרך הכי, דהא השתחוה לבימוס אסור, ובחר שינויא מתרצי. **והוא** שסייד וכייד בגופה של אבן – אומר רבינו יצחק, כי לאו דוקא נטול מה שחידש ותו לא, דאם כן אפילו לא סייד בגופה של אבן נמי נטול מה שחידש. אלא, נוקב כל האבן מעבר לעבר כנגד החידוש הנטול.

גדעו

נִידּוֹן מֻחָצָה עַל מֻחָצָה. אֲבָנָיו, עֵצָיו וַעֲפָרוֹ – מְטַמְּאִין כְּשֶׁרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר: "שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ". רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: בְּנִדָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "תְּזָרֵם כְּמוֹ דָוָה צֵא תֹּאמַר לוֹ", מַה נִּדָּה מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא, אַף עֲבוֹדָה זָרָה מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא. **גמרא** וְהָא קָא מְרַוַּח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אָמַר רַב חֲנִינָא מִסּוּרָא: דַּעֲבַד לֵיהּ בֵּית הַכִּפֵּא. - וְהָא בָּעֵי צְנִיעוּתָא! - דַּעֲבַד לֵיהּ בֵּית הַכִּפֵּא דְּלֵילָה. - וְהָא אָמַר מָר: אֵיזֶהוּ צְנוּעָה? הַנִּפְנֶה בַּלַּיְלָה בְּמָקוֹם שֶׁנִּפְנֶה בַּיּוֹם; וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקְמִינְהוּ בִּכְרֵכָךְ, מִיהוּ צְנִיעוּתָא בָּעֵי לְמֶעְבַּד! - דַּעֲבַד לֵיהּ לְתִינוֹקוֹת. אִי נָמֵי, דְּגָדִיר לֵיהּ בְּרֵישָׁא וְחָנְגֵי. **משנה** שְׁלֹשָׁה בָּתִּים הֵן: בַּיִת שֶׁבְּנָאוֹ מִתְּחִלָּה לַעֲבוֹדָה זָרָה - הֲרֵי זֶה אָסוּר; סִיְּידוֹ וְכִיְּירוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה וְחִידֵּשׁ - נוֹטֵל מַה שֶּׁחִידֵּשׁ; הַכְּבָנִים לְתוֹכָהּ עֲבוֹדָה זָרָה וְהוֹצִיאָהּ - הֲרֵי זֶה מוּתָּר. **גמרא** אָמַר רַב: הַמְשַׁתֵּחֲוֶה לְבֵית, אֲסָרוֹ. - אִלְמָא קָסָבַר: תָּלוּשׁ וְלִבְסוֹף חִבְּרוֹ כָּתָלוּשׁ דָּמֵי, וְהָאֲנַן "בָּנָאוֹ" תְּנַן! - בָּנָאוֹ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא בָּנָאוֹ. - הַשְׁתַּחֲוָה לוֹ, הִשְׁתַּחֲוָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא בָּנָאוֹ. - אִי הָכִי, הָנֵי שְׁלָשָׁה - אַרְבָּעָה הֲווּ! - בֵּינוֹ דְּלֶעְגֵּין בִּיטּוּל בָּנָה וְהִשְׁתַּחֲוָה חַד קָא חָשֵׁיב לֵיהּ. **משנה** שְׁלֹשׁ אֲבָנִים הֵן: אֶבֶן שֶׁחָצְבָהּ מִתְּחִלָּה לְבִימוֹס - הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה; סִיְּידָהּ וְכִיְּידָהּ לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה - נוֹטֵל מַה שֶּׁסִּיֵּיד וְכִיֵּיד, וּמוּתֶּרֶת; הָעֲמִיד עָלֶיהָ עֲבוֹדָה זָרָה וְסִילְּקָהּ - הֲרֵי זוֹ מוּתֶּרֶת. **גמרא** אָמַר רַב אַמִּי: וְהוּא שֶׁסִּיֵּיד וְכִיֵּיד בְּגוּפָהּ שֶׁל אֶבֶן. - וְהָא דִּימְיָא דְּבֵית תִּנַּן, וּבֵית לָאו בְּגוּפֵיהּ הוּא וּמִיתְסַר! - בֵּית נַמִּי אִיכָּא בֵּינֵי אוּרְבֵי. - מִי לָא עָסְקִינַן דְּשַׁיֵּיע וַהֲדַר שַׁיְּיעֵיהּ? אֶלָּא, כִּי אִתְּמַר דְּרַבִּי אַמִּי - לְעֶנְיַן בִּיטּוּל אִתְּמַר, וְאַף עַל גַּב דְּסִיֵּיד וְכִיֵּיד בְּגוּפָהּ שֶׁל אֶבֶן, כִּי נָטֵל מַה שֶּׁחִידֵּשׁ - שָׁפַר דָּמֵי; דְּמָהוּ דְּתֵיתְמָא: בֵּיוָן שֶׁסִּיֵּיד וְכִיֵּיד בְּגוּפָהּ שֶׁל אֶבֶן, כְּאֶבֶן שֶׁחָצְבָהּ מִתְּחִלָּה לַעֲבוֹדָה זָרָה וְתִיתְמָא, קָא מַשְׁמַע לָן.

משנה

בטילה עולמית. **משנה** שלש **אבנים** הן – לענין ביטול עבודה זרה. **אבן שחצבה** – מן ההר. **מתחלה לבימוס** – מקום מושב עבודה זרה, שמושיב הצלם עליה ועובדין את הבימוס כעבודה זרה עצמו. **הרי זו אסורה** – ואפילו לא העמיד עליה. ואם גוי חיבבה – צריך גוי לבטלה ולחזר ממנה מעט עד שתפגום, ואם ישראל חצבה לעבוד עליה עבודה זרה – אסורה עולמית. **סיידה וכיידה לעבודה זרה** – והיא היתה חצובה ועומדת. **נוטל** – ישראל מה שחידש הגוי, זוהרת לרוח. והאבן מותרת, שלא נעשה עבודה זרה אלא החידוש. **העמיד עליה עבודה זרה** – לפי שעה, ולא הקצה את האבן לבימוס, וסילקה – הרי זו מותרת ואין צריכה ביטול. **גמרא והוא שסייד וכייד בגופה של אבן** – שחקק בה צורה בברול. אבל סייד וכייד עליה על ידי טיח – מותרת בלא ביטול, דהואיל ולא עבדה גוי. **והא בית** – סיד וכיוד שלה אינה נעשה על ידי חקיקה, אלא טח על הכותל. **ביני אורבי** – בין לבינה ללבינה מכניסו, והוה ליה בגופה. **מי לא עסקינן** – כלומר, מתניתין סייד וכייד סתמא קתני, ומי לא משתמע נמי דאי הוה בית שיע מתחלה קודם איסור, והדר האי דשייעיה לשם עבודה זרה, וקתני: נוטל, דלא סגי בלא נטילת חידוש. **לענין ביטול אתמר** – ולא לענין תחלת איסור, למימרא דלא ניתסר אלא אם כן סייד בגופיה, אלא ודאי בלא גופיה נמי אסירא. ורבי אמי אביטול קאי, והכי קאמר: אפילו סייד בגופיה סגי לה בהא ביטולא דמתניתין, ולא בעי ביטול דגוי. **ותיתבר בולה** – ותיבעי גוי לבטלה, או אם היתה של ישראל תאסר עולמית. קא משמע לן דלא חייל שם עבודה זרה אלא אחידודא.

משנה

משנה הרי זו **אסורה** – עד שיבטלנה הגוי. **נידעו** – גוי או ישראל לעבודה זרה, לצורך עבודה זרה לעבוד הגידולין שיגדלו בו מעתה, והוא כבר היה נטוע כשבא ישראל להנות ממנו. **נשתל מה שהחליף** – ושורפו כדין אשרה, ועיקרו מותר בהנאה.

גמרא **והוא שהבריך** – בגופו, מאותה הברכה והרכבה היו חליפותיו, דהוה ליה הנך גידולין הנטועין מתחלה לכך. דאי לאו הכי, אפילו חידוש לא מיתסר. **נידעו תנן** – משום מעשה פורתא שינוי בעלמא להכירא, מיתסר. **לענין ביטולא איתמר** – ולא לענין תחלת איסור, לומר שאם לא הבריך בגופו לא יהא צריך ביטול. אלא אביטול קאי, דכי מבטל ליה ישראל סגי בהכי, אף על גב דנעשה מעשה בגופו של אילן. **אפר לך שמואל** – תלמודא מהדר: הכי מצי שמואל לתרוצי: **הא מני רבנן היא** – דפליגי עליה דרבי יוסי בר יהודה, ואמרי: אילן שנטעו ולבסוף עבדו – מותר. הלכך, נידעו ופיסלו הויא כנטוע מתחלה לכך, דמשום גידוע מחליף טפי – ומיתסרא, אבל לא נידעו – לא. **מתקיף לה רב אשי** – מאי דוחקיך לאוקמא לדשמואל אליבא דרבנן? **מבאי דידכו וכי יוסי בתוספת פליגי** – דלרבנן שריא ודשמואל תנאי היא. **דלמא תוספתו דברי הכל אסור** – בהשתחואה, ודשמואל דברי הכל היא. **ובעיקר אילן פליגי** – דרבי יוסי סבר: עיקר אילן אסור אפילו היכא דלא נטעו מתחלה לכך. **רבותיב ואשרים תשרפון** – "אשרים" תרי משמע: חד לנטוע מתחלה לכך, וחד לנטוע ולבסוף עבדו. **ורבנן סברי** – אילן שלא ניטע לכך שרי, דכתיב "ואשרים תגדעון", משמע: יש אשרה שאין עיקרה אסורה אלא גידועה, והעיקר תשאר בארץ לצורך. ואי משום "ואשרים תשרפון" דמשמע כל האילן – בנטוע מתחלה לכך קאמר, והאי לשון רבים דקרא אכל אשרות שבארצכם הנטועות מתחלה לכך קאי. **וכי תימא** – הא לא תרצינן בשמעתא דלעיל הכי, דהא אוקימנא דרבי יוסי יליף טעמא לאילן שנטעו ולבסוף עבדו מ"ואשרים תגדעון", אלמא מודה הוא דעיקרו מותר, ובתוספת פליגי? **איפוך** – תרוצא דרבנן לרבי יוסי ודרבי יוסי לרבנן. דהא לא בהדיא שמעינן ליה לרבי יוסי דליף טעמא מ"ואשרים תגדעון", דהא רבי יוסי "ואשרים תשרפון באש" נסב ליה לתלמודא למילתיה, ואנן הוא דקשיא לן: האי מיבעיא ליה לשנטעו מתחלה לכך, ואוקימנא לטעמיה מ"ואשרים תגדעון". הלכך, אפיך תרוצא דרבי יוסי דתרצת, ואימא: רבי יוסי מ"ואשרים תשרפון באש" דמשמע לשון רבים נפקא ליה תרוייהו, ורבנן ילפי היתיא מ"ואשרים תגדעון". ורבי יוסי, ההוא מיבעיא ליה לגידעו עבודה זרה קודמין לכיבוש ארץ ישראל. ורבנן, נפקא להו מ"אבד תאבדון". **וכן כולה תרצתא. אם כן** – דתוספתו דברי הכל אסור. **נידעו** – דמתניתין, דמשמע דכי לא גידעו שרי, מאן קתני להא? הכי גרסינן: אי רבנן למה לי גידעו ופיסלו בלא גידעו ופיסלו נמי **אסור** – ומתניתין תני "מה שהחליף", ותו לאו! הלכך על כרחך דשמואל תנאי. **איבעית אימא רבנן בו'** – ולעולם דשמואל דברי הכל. **ואיבעית אימא רבי יוסי** – ודקשיא לך: האמר עיקר אילן אסור, ומתניתין קתני "מה שהחליף", ותו לא – לא קשיא, כי קאמר רבי יוסי עיקר אילן אסור בסתמא כו'. עיקרו נמי ליתסר – הואיל ונעשה מעשה בגופו, קא משמע לן. **משנה** **אין היא אשרה כו'** – בגמרא פריך: והא אנן "שלש אשרות" תנן? **כל שעובדין אותה** – את האילן עצמו. אבל אם עובדין את עבודה זרה שתחתיו – האילן מותר. **גמרא** **והא אנן שלש הן תנן** – למה לי למיהדר ומיבעי ליה "איזו היא"? ועוד, התם תני תלת והכא תני חדא. **שהרי אילן עצמו עבודה זרה. איזוהי אשרה סתם** – לאו אתירוצא דמתניתין קאי, אלא מילתא באפי נפשה קאמר תלמודא, דלפיכך בה אמוראי איזו היא אשרה סתם – אילן שלא הוברר לנו שהיא אשרה, באיזה סימן ניכר אם היא אשרה אם לאו. **ואין מוענפין מפירותיה** – ודאי פלחי לה. **בי נצריי** – שם עבודה זרה שלהם.

משנה

משנה שָׁלֹשׁ אֲשֵׁרוֹת הֵן: אִילָן שֶׁנִּטָּעוֹ מִתְּחִלָּה לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה - הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה; גִּידְּעוֹ וּפִיסְּלוֹ לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה וְהֶחֱלִיף - נוֹטֵל מַה שֶּׁהֶחֱלִיף; הֶעֱמִיד תַּחְתֶּיהָ עֲבוֹדָה זָרָה וְנִטְּלָה - הֲרֵי זוֹ מוּתֶּרֶת. **גמרא** אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי; וְהוּא שֶׁהִבְרִיךְ וְהִרְכִּיב בְּגוּפוֹ שֶׁל אִילָן. - וְהָאָנַן "גִּידְּעוֹ וּפִיסְּלוֹ" תְּנַן! - אֶלָּא כִּי אֵיתְמַר דְּרַבִּי יַנַּאי - לְעִנְיַן בִּיטּוּל אֵיתְמַר, דְּאַף עַל גַּב דְּהִבְרִיךְ וְהִרְכִּיב בְּגוּפוֹ שֶׁל אִילָן, כִּי נָטַל מַה שֶּׁהֶחֱלִיף; שַׁפִּיר דָּמֵי; דְּמַהוּ דְּתֵימָא: כֵּיוָן דְּהִבְרִיךְ וְהִרְכִּיב בְּגוּפוֹ שֶׁל אִילָן, כְּאִילָן שֶׁנִּטָּעוֹ מִתְּחִלָּה דָּמֵי, וְלִיתֵּיפַר בּוּזְלָה, קָא מַשְׁמַע לָן. אָמַר שְׁמוּאֵל: הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְאִילָן - תּוֹסְפַתּיהּ אֲסוּרָה. מְתִיב רַבִּי אֶלְעָזָר: גִּידְּעוֹ וּפִיסְּלוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה וְהֶחֱלִיף - נוֹטֵל מַה שֶּׁהֶחֱלִיף; גִּידְּעוֹ וּפִיסְּלוֹ - אֵין, לֹא גִּידְּעוֹ וּפִיסְּלוֹ - לָאו! - אָמַר לָךְ שְׁמוּאֵל: הָא מַנִּי? רַבָּנַן הִיא, דְּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר כְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה, דְּאָמַר: אִילָן שֶׁנִּטָּעוֹ וּלְבַסּוֹף עֲבָדוֹ - אָסוּר. מַתְקִיף לַהּ רַב אָשֵׁי: מַמַּאי דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה וְרַבָּנַן בְּתוֹסֶפֶת פְּלִיגִי?

דִּלְמָא תּוֹסֶפֶת לְדִבְרֵי הַכֹּל אֲסוּרָה, וּבְעֵיקָּרוֹ פְּלִיגִי; דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה סָבַר: עִיקָּרוֹ נַמִי אָסוּר, דִּכְתִיב: "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ"; וְרַבָּנַן סָבְרִי: עִיקַּר אִילָן שָׁרֵי, דִּכְתִיב: "תְּגַדְּעוּן", אֵיזֶהוּ אִילָן שֶׁגִּידּוּעוֹ אָסוּר וְעִיקָּרוֹ שָׁרֵי? הֱוֵי אוֹמֵר: אִילָן שֶׁנִּטָּעוֹ וּלְבַסּוֹף עֲבָדוֹ! וְכִי תֵּימָא: הָא דְּלָא מְתָרְצִינַן הָכִי - אֵיפוֹךְ רַבָּנַן לְדְרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה וּדְרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה לְרַבָּנַן! - אִם כֵּן, "גִּידְּעוֹ וּפִיסְּלוֹ" מַאן קָתָנֵי לָהּ? לָא רַבָּנַן וְלָא רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה, אִי רַבָּנַן - בִּלֹא גִּידְּעוֹ וּפִיסְּלוֹ נַמִי תּוֹסֶפֶת אֲסוּרָה, אִי רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה - עִיקַּר אִילָן נַמִי אָסוּר! - אִי בָּעֵית אֵימָא: רַבָּנַן וְאִי בָּעֵית אֵימָא: רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה; אִי בָּעֵית אֵימָא רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה, כִּי קָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה בִּלֹא גִּידְּעוֹ וּפִיסְּלוֹ עִיקַּר אִילָן אָסוּר - בְּסָתָמָא, אֲבָל גִּידְּעוֹ וּפִיסְּלוֹ - גַּלֵּי מַדַּעְתֵּיהּ דִּבְתוֹסֶפֶת נִיחָא לֵיהּ, בְּעִיקַּר אִילָן לָא נִיחָא לֵיהּ. אִיבָּעֵית אֵימָא רַבָּנַן, גִּידְּעוֹ וּפִיסְּלוֹ אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: כֵּיוָן דַּעֲבַד לֵיהּ מַעֲשֶׂה בְּגוּפֵיהּ, עִיקַּר אִילָן נַמִי לִיתֵּיפַר, קָמַשְׁמַע לָן. **משנה** אֵיזוֹ אֲשֵׁרָה? כָּל שֵׁשׁ תַּחְתֶּיהָ עֲבוֹדָה זָרָה, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל שֶׁעוֹבְדִין אוֹתָהּ. וּמַעֲשֶׂה בְּצִיפּוֹרִי שֶׁהָיוּ עוֹבְדִין אוֹתוֹ, וּמְצָאוּ תַחְתָּיו גֶּל, אָמַר לָהֶן רַבִּי שִׁמְעוֹן: בִּדְקוּ אֶת הַגֶּל הַזֶּה, וּבְדָקוּהוּ וּמְצָאוּ בּוֹ צְרוֹרָה, אָמַר לָהֶן: הוֹאִיל וְלַצְּרוֹרָה הֵן עוֹבְדִין, נְתִיר לָהֶן אֶת הָאִילָן. **גמרא** "אֵיזוֹהִי אֲשֵׁרָה". וְהָא אָנֵן "שָׁלֹשׁ אֲשֵׁרוֹת" תְּנַן! - הָכִי קָאָמַר: שְׁתַּיִם לִדְבָרֵי הַכֹּל, וְאַחַת מַחֲלוֹקֶת דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבָּנַן. אֵיזוֹ הִיא אֲשֵׁרָה שֶׁנֶּחְלְקוּ בָהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן וַחֲכָמִים? כָּל שֵׁשׁ תַּחְתֶּיהָ עֲבוֹדָה זָרָה, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל שֶׁעוֹבְדִים אוֹתָהּ. אֵיזוֹ הִיא אֲשֵׁרָה סְתָם? אָמַר רַב: כָּל שֶׁסּוֹמְרִים וְיוֹשְׁבִין תַּחְתֶּיהָ וְאֵין טוֹעֲמִין מִפֵּירוֹתֶיהָ; וּשְׁמוּאֵל אָמַר: "חֲנִי תַּמָּרֵי לְבֵי נַצְרֵפֵי" - אָסוּר, דְּרָמֵי בֵּי שִׁיכְרָא וְשָׁתֵי לֵיהּ בְּיוֹם אִידָם. אָמַר אַמֵּימָר, אָמְרוּ לִי סָבֵי דְּפוּמְבְּדִיתָא: הִלְכְתָא כְּשְׁמוּאֵל.

נדעו ופסלו אין לא נדעו ופסלו לא – תימה, הא דלא משני: נדעו ופסלו אף על פי שלא השתחוה, השתחוה אף על פי שלא נדעו, כדמשני לעיל (מז, ב) גבי ביתו! ואין לפרש: משום דשמואל לית ליה דר' שנוייא, משום דקא פליג עליה דרב ואמר דבית הוי כמחובר, ולעיל נמי ליכא למימר לשמואל בנה אף על פי שלא השתחוה כו', דבפרק "נגמר הדין" (סנהדרין מז, ב) מסיק לשמואל: הבא במאי עסקינן בקבר בנין, וחשיב ליה תלוש, והתם נדמי קבר לעבודה זרה! ויש לומר: היינו טעמא דלא משני ליה הכי, דלעיל דודאי יש חילוק בין אילן לבית, דאילן שהוא מושרש בקרקע בטלה דפיסתו בדפרישית לעיל, הלכך גידוע ופיסול בלא השתחואה ודאי לא הוי מועיל כלום. אפילו למאן דאמר עבודה זרה של גוי אסורה מיד – היינו בדבר תלוש, דכתיב "פסילי אלהיהם" כיון שפסלו נעשה לו אלוה, אבל זה שהוא מחובר ואין דעתו שיהיה עבודה זרה רק מה שהחליף, אין לאסרו בלא השתחואה. והכי נמי מצינו דחשבינן ליה לתלוש גבי הא דאמר (חולין טו, א): בשביל שיזרוד הכותל – הרי זה ב'כי יותן'. ואילו דבר הנשרש בקרקע חשבינן למחובר, דאי לא תימא הכי לא מצינו שום זרע בלא הכשר. ונראה דלא דמי, דהתם הפירות מיהא תלושין, ואף על גב דהכותל מחובר מהכשרי, אבל פירות שבאילן הכל מחובר, וקל להבין. והא דלא משני ליה: "נדעו ופסלו" איצטריכא ליה, כדמשני במסקנא – דשיניה דחיקה הוא, וניתא ליה לאוקמי מתניתין כרבנן ושמואל כרבי יוסי בר יהודה.

לא

לא ישב בצילה – ולא דמי לצלו של היכל (פסחים כו, א), דהתם היכל לתובו עשוי, אבל אשרה עשויה לצל. אי נמי, חומרא דעבודה זרה שאני. **אי** דאיכא דירכא אחריני – פירוש: קצר כזה, דאי בעינן למימר אפילו ארוך יותר – אם כן אין לדבר סוף. **ורבנן** סברי זה וזה גורם מותר – פירש רבינו שמואל: ומכל מקום אסרי רבנן ירקות בימות החמה. דלא דמי, דהכא עם זבל ובייחה המהנה לגדל ולהתלקיח – זבל הקרקע נמי שהוא של היחר מהני לגדל ולהחליף, אבל לגורם דצל חישיינן, שכולו אסור, שאותה הנאה שהצל עושה להגין מן החמה אין הקרקע עושה, וליכא נמי צל אחר דהיתר גורם עמו להגין מן החמה, נמצאת כל הנאת הצל לאיסור. ודמי שפיר לפרה שנתפטמה בברשיני היתר ושל עבודה זרה ביחד, ששניהם הועילו לפטם הפרה, ונקרא זה וזה גורם. **התם** דקאזיל לאיבוד – פירש בקונטרס: דלאבדה מתבזין, וכבר בטלה, והוי כעבודה זרה שנשתברה מאליה. ונקשה בה טובא: דלמאן דאמר (עבודה זרה מא, ב) עבודה זרה שנשתברה מאליה אסורה תקשי. ואפילו למאן דשרי נמי, הא אין מבטל ישראל עבודה זרה של גוי! ועוד, דבשל ישראל נמי איירי דבר יוסי, מדמייתי ראיה (שם מד, א) מעגל וממפלצת שהיא של ישראל, ועבודה זרה של ישראל אינה בטלה עולמית! לכן נראה לפרש: "דקאזיל לאיבוד" – דלא שביח שיבא לזיבול בורייה לרוח, שאין נופל כל כך ביחד. ומכל מקום אפילו לכי האי גווונא חיישי רבנן. **נוטעין** חדור של ערלה – וקא משמע לן דלא גזרינן יחור אטו אגוז, דבייחור לא שייך ביה ערלה.

ואין נוטעין אגוז של ערלה – צריך לומר דבאיסור נוטעת אגוז לכתחלה נמי לא פליגי רבנן, דאי פליגי ושרו, אם כן לדידהו אמאי ערלה בשריפה? יגעינו אותם ויזהיה היוצא מהם זה וזה גורם! ודוחק לומר דאיירי התם באין ראוין ליטע. אלא ודאי בדיעבד פליגי, ובא רבי יוסי לאשמעינן שאם נטעוהו – אף בדיעבד כל הגדל ממנו אסור, וכדמפרש טעמא: מפני שהוא פרי, דמשמע שבא להשמיענו היכא דנטע אגוז של ערלה דאפילו דיעבד אסורים הפירות. והא דנקט "אין נוטעין", איידי דתני רישא "נוטעין" תנא סיפא "אין נוטעין".

שאם

משנה **לא** ישב בצילה – האי צל לאו תחת נוף האילן הוא, דאם כן לא מתני ליה: "ואם ישב טהור", דהא קתני סיפא: "לא יעבור תחתיה ואם עבר טמא". אלא מן האילן והלאה. הלכך לאו אהל הוא, שבשהחמה במורח או במערב יש לבל אדם צל וארוך, ובשהחמה עומדת באמצע הרקיע אין לכל דבר צל אלא תחתיו. **תחתיה** – נוף האילן, שהאהיל עליו האילן. **ואם עבר טמא** – כדמפרש בגמרא. **היתה נזולת את הרבים** – שהיה נופה נוטה לרשות הרבים. **ועבר תחתיה מהור** – דוקר טומאה דרבנן הוא, וקרא דמייתינן בגמרא אסמכתא בעלמא היא. והכי נמי אמרינן בפרק "רבי ישמעאל" (עבודה זרה נב, א) דוקר טומאה דרבנן היא, והיכא דגזולת את הרבים לא גזור רבנן. **גמרא** **פשיטא** – דלא ישב בצילה, דהא קא מיתהני מעבודה זרה. **לצל צילה** – שדרית וערבית, שצל ארוך לכל דבר מאד. וכל זמן שלא עברה מדת אורך הצל את מדת גובה קומת האילן הצל עב וחשוך, מכאן ואילך הצל דק וקלוש, והיא צל עלו, ואצטריך לאשמועינן דאפילו בצל צילה לא ישב. **מכלל דבצל קומתה אם ישב טמא** – בתמיהה, והלא אינו מן האילן היא, ולא תחת נופו! **לא בצל קומתה נמי אם ישב מהור** – ובלבד שלא ישב ממש תחתיה. ומשום רישא נקט על צילה, דקתני: לא ישב לכתחלה, ואשמעינן דאפילו בצל צילה לא ישב. אבל סיפא: ישב טהור – אפילו אצל קומתה קאי. **מכלל דבצל צילה לכתחלה ישב** – בתמיהה: כיון דאוקמתא מתניתין אצל קומתה, ורישא נמי דקתני: לא ישב בצל קומתה – מכלל דבצל צילה לכתחלה ישב? הוא קא מיתהני! **אם ישב מהור** – ובלבד שלא יהא תחתיה, דהא קתני לקמן דאי עבר טמא, וכל שכן ישב. **אי אפשר דליכא תקיעת עבודה זרה** – ונמצא האילן מאהיל על התקרובת ועליו. **עבר** – דאי עבר דיעבד, או עובר לכתחלה. **כי מטית התם** – רב ששת סגי נהורא הוה וזה מושכו, והיתה בעירו אשרה גוזלת את הרבים. אמר ליה: כי מטית התם. **איהינטי** = משכני במרוצה. **משנה** **וזורעין תחתיה ירקות בימות הגשמים** – שהאילן גם הוא קשה לחן, שמעכב החמה מלבא. **אבל לא בימות החמה** – שהצל יפה לחן. וחזירין – לטוג"א בלעז. **לא בימות החמה ולא בימות הגשמים** – שהצל יפה לחזרת לעולם. **שחנגייה** – עלין נשרין בימות הגשמים מן האילן. **גמרא** זה וזה – נבייה דאיסור, ולקרע עולם דהיתר, גורמין ליקרות שיגדלו. **שוחק וזורה לרוח** – ולא חייש לובל. **התם קאזיל לאיבוד** – לאבדה הוא מתבזין, וכבר בטלה עבודה זרה, ולא גרעא מעבודה זרה שנשתברה מאליה. הלכך ליכא זה וזה גורם, שהרי אין כאן איסור כל כך, דאפילו רבנן לא אסרי אלא משום גזירה דלמא מגבה ליה כו' (דאוקימנא בריש פירקין (עבודה זרה מב, א). **הכא לא אזיל לאיבוד** – שהרי דרכה בכך, ואין עבודה זרה בטלה דרך גדילתה. הלכך איסור הנאה הוא, זה וזה גורם אסור. **איפוך** – כולה מתניתין, ולא תשני דרבי יוסי אדרבי יוסי דרשנית. **כדשנין** – מעיקרא, ולעולם זה וזה גורם אסור סביבה ליה. **דרבנן** – אדרבנן לא קשיא, אינהו נמי זה וזה גורם אסור סביבה להו, כדאמרינן; אף היא נעשית זבל. והכא היינו טעמא דשרו – דליכא גורם איסור כלל, דמה שמשביחה אילן את הירקות בעליו פוגם בצל. **ודרב מרי** – (בתמורה) (כד, א) גבי אין מרגילין בפסולי מוקדשים, להפשיט דרך הרגלים בעין מפוח של נפחים בעלי מומין שנפדו ושחטן לצרכו. ואף על פי שהעור נמכר ביוקר אסור להרגיל, לפי שבזיון קדשים הוא שמקלקל הבשר. קשיא לן התם: אמאי? הא פסידא דהקדש הוא, דאי הוה שרית ליה להרגיל ולמכור העור ביוקר הוה טפי פריק להו מעיקרא! ושני רב מרי: ליכא פסידא, דמה שמשביח בדמי העור פוגם בדמי הבשר. **פירלה** – לא נאסר אלא הפירי, הלכך אגוז איסור הנאה, דקא מתהני מיניה שחזור ונעשה אילן. **יחור** = נוף. **שאם נטע** – האגוז של ערלה, מותר. אלמא, כי גדל האילן וטוען פירות – הוו להו הנך פירות בגרמא דאגוז דאיסור וקרקע דהיתר, ונקטי מותרי והבריך

משנה **לא** יֵשֵׁב בְּצִילָהּ, וְאִם יָשַׁב - טָהוֹר; וְלֹא יַעֲבוֹר תַּחְתֶּיהָ, וְאִם עָבַר - טָמֵא. הָיְתָה גּוֹזֶלֶת אֶת הָרַבִּים, וְעָבַר תַּחְתֶּיהָ - טָהוֹר. **גמרא** "לֹא יֵשֵׁב בְּצִילָהּ". פְּשִׁיטָא! אֲמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לָא נִצְרְכָא אֶלָּא לְצֵל צֵילָה. - מִכְּלָל דִּבְצֵל קוֹמָתָהּ, אִם יָשַׁב טָמֵא? - לָא, דַּאֲפִילּוּ לְצֵל קוֹמָתָהּ נָמֵי, אִם יָשַׁב טָהוֹר; וְהָא קָא מַשְׁמַע לָן: דַּאֲפִילּוּ לְצֵל צֵילָהּ לֹא יֵשֵׁב. אֵיפָא דְּמַתְנֵי לָהּ אַסֵּיפָא: "וְאִם יָשַׁב טָהוֹר". פְּשִׁיטָא! אֲמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לָא נִצְרְכָא אֶלָּא לְצֵל קוֹמָתָהּ. - מִכְּלָל דִּלְצֵל צֵילָהּ אֲפִילּוּ לְכִתְחִלָּה יֵשֵׁב? - לָא, הָא קָא מַשְׁמַע לָן: דַּאֲפִילּוּ לְצֵל קוֹמָתָהּ, אִם יָשַׁב טָהוֹר. "וְלֹא יַעֲבוֹר תַּחְתֶּיהָ, וְאִם עָבַר - טָמֵא". מַאי טַעְמָא? אִי אִפְשָׁר דְּלֵיקָא תִּקְרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה. מַנִּי? רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא הִיא, דְּתָנֵיָא, רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: מְנַיִן לְתִקְרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁמְּטַמְּאָה בְּאֹהֶל? שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְצַמְּדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים", מָה מֵת מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, אַף תִּקְרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. "הָיְתָה גּוֹזֶלֶת אֶת הָרַבִּים, וְעָבַר תַּחְתֶּיהָ - טָהוֹר". אִיבַּעְיָא לְהוּ: עָבַר אוֹ עוֹבֵר? רַבִּי יִצְחָק בָּן אֶלְעָזָר מְשַׁמְּיהּ דְּחִזְקִיָּה אָמַר: עוֹבֵר, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אִם עָבַר. וְלָא פְּלִיגִי: הָא דְּאִיכָּא דִּירְכָּא אַחֲרִינָא, הָא דְּלֵיכָּא דִּירְכָּא אַחֲרִינָא. אֲמַר לֵיהּ רַב שֵׁשֶׁת לְשַׁמְעָיָה: כִּי מָטֵית לְהָתָם אַרְחִינְטֵי. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּלֵיכָּא דִּירְכָּא אַחֲרִינָא - לְמָה לִי "אַרְחִינְטֵי"? מִישְׁרָא שָׁרֵי! וְאִי דְּאִיכָּא דִּירְכָּא אַחֲרִינָא, כִּי אֲמַר "אַרְחִינְטֵי" מִי שָׁרֵי? - לְעוֹלָם דְּלֵיכָּא דִּירְכָּא אַחֲרִינָא, וְאָדָם חָשׁוּב שָׁאנֵי. **משנה** זוֹרְעִין תַּחְתֶּיהָ יְרָקוֹת בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, אֲבָל לֹא בִימוֹת הַחַמָּה; וְהַחֲזִירִין - לֹא בִימוֹת הַחַמָּה וְלֹא בִימוֹת הַגְּשָׁמִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף לֹא יָרָקוֹת בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהֲנְבִיָּה נוֹשֶׁרֶת עֲלֵיהֶן וְהוֹרָה לָהֶן לְגֵבֶל. **גמרא** לְמֵימְרָא, דְּרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: זֶה וְזֶה גּוֹרֵם - מַאסּוּר; וְרַבָּנַן אָמְרֵי: זֶה וְזֶה גּוֹרֵם - מוּתָּר? הָא אֵיפְכָא שְׁמַעְנַן לְהוּ; דְּתָנַן, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שׂוֹחֵק וְזוֹרֶה לָרוּחַ אוֹ מַטִּיל לַיָּם. אָמְרוּ לוֹ: אַף הִיא נַעֲשֵׂית זֶבֶל, וְנֶאֱמַר: "לֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם"; קָשְׁיָא דְּרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן, קָשְׁיָא דְּרַבִּי יוֹסֵי אַדְּרַבִּי יוֹסֵי! בְּשִׁלְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי אַדְּרַבִּי יוֹסֵי לָא קָשְׁיָא: הָתָם דְּקָאֲזִיל לְאִיבּוּד - מִתְּיר, הָכָא דְּלָא קָאֲזִיל לְאִיבּוּד - אָסוּר, אֶלָּא דְּרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן קָשְׁיָא! - אִיפּוּךְ. וְאִיבָּעְיָא אֵימָא: לָא תֵּיפּוּךְ, דְּרַבִּי יוֹסֵי - כִּדְשָׁנִין, דְּרַבָּנַן - כִּדְאָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב פְּנָחָס: מָה שֶׁמַּשְׁבִּיחַ בְּעוֹר פּוֹגֵם בַּבָּשָׂר, הָכָא נָמֵי, מָה שֶׁמַּשְׁבִּיחַ בַּבְּהֵמָה פּוֹגֵם בַּצֶּמֶל. וְכֶמֶר רַבִּי יוֹסֵי: זֶה וְזֶה גּוֹרֵם אָסוּר? וְהָתְנַיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נוֹטְעִין יְחוּר שֶׁל עֲרֵלָה, וְאֵין נוֹטְעִין אֱגוֹז שֶׁל עֲרֵלָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פְּרִי; וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מוּתָּר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִפְּנֵי שֶׁהוּא גָּמוּר! - לָא נִאסַר אֶלָּא הַפֵּירִי, הִלְכָּךְ אֱגוֹז אִיסּוּר הֲנָאָה, דְּקָא מִתְהַנֵּי מִינֵּיהּ שַׁחְזוּר וְנַעֲשֶׂה אִילָן. **יחור** = נוף. **שאם נטע** – הָאֱגוֹז שֶׁל עֲרֵלָה, מוּתָּר; וְתַנְיָא נָמֵי הָכֵי: מוּדָּה רַבִּי יוֹסֵי שֶׁאִם נָטַע וְהִבְרִיךְ וְהִרְכִּיב - מוּתָּר; וְתַנְיָא נָמֵי הָכֵי: מוּדָּה רַבִּי יוֹסֵי

שאם נטע והבריך – פירש בקונטרס בלשון אחרון: נטע האגוז ואחר כך כשנעשה נטיעה הבריך והרכיבו באילן של היתר. אותו לשון עיקר. ומה שהקשה בקונטרס: אפילו לא הבריך והרכיבו נמי – לא דק, דאין נקרא "זה וזה גורם" אלא בששניהם מענין אחד, כמו אפילו למאן דאמר זה וזה גורם אסור – מותר, כיון שבטלה בקונטרס, וכן משמע לשון "בטלה". **שאם** נטע – ואם תאמר: מאי שנא גידולי אגוז של ערלה מגידולי טבל ומעשר שני שהן חולין, ואפילו גידולי תרומה, אלא שגזרו עליהן בשמונה עשר דבר? ויש לומר: דערלה שאסורה בהנאה יש לאסור הגידולין, שגם זה הנאה היא, אבל באיסור אכילה אין לאסור הגידולין, שאינו אוכל האיסור עצמו.

שדה תזרע – וכגון שאין הזבל בעין, והוה ליה זה וזה גורם ומותר, כדפרישית לעיל גבי נבייה. **הא** רבנן – והא דשרו לעיל נטע והבריך והרכיבו – לאו משום דאית להו זה וזה גורם מותר, אלא משום דמה שגדל מן האגוז עצמו יהא מותר, ואסרו רבנן בעבודה זרה לעיל דאף היא נעשה זבל, והוא הדין לשאר איסורין. **עד** שיהא באיסור כדי לחמץ – פירוש: ואז אסור אפילו יש בהיתר נמי כדי לחמץ. ואם תאמר: היכי מייתי מדרבנן זה וזה גורם מותר? דלמא שאני להו בין עבודה זרה לשאר איסורין? יש לומר: דהכי מייתי: מדרבי אליעזר נשמע לרבנן, דכי היכי דאסר אף בשאר איסורין ואינו מחלק, רבנן נמי דשרו לא יחלקו.

דלמא טעמא דרבי אליעזר כו' – פירוש: ולעולם זה וזה גורם מותר. **אלא** רבי אליעזר ורבנן דעצים – משום דקאמר הא רבי אליעזר הא רבנן מהדר אפולגייהו, דלפי זה דידיה דסברי זה וזה גורם אסור, והא רבי יוסי ורבנן דידיה דסברי זה וזה גורם אסור, והא רבי אליעזר ורבנן. **יולך** הנאה לים המלח – פירש בקונטרס: דמי עצי איסור. משמע – ולכך תהא הפת מותרת. ונקשה: דאם כן, אפילו בלא נתערבה נמי יש להתיר בהולכת הנאת העצים! לכך נראה לפרש: הנאת הפת. וניחא, דלא פליג רבי אליעזר ברישא, חדש יותץ, להתיר בהולך הנאת עצים שהוסקו בהן לים המלח.

נתערבה באחרות – לא גרס רבינו תם "ואחרות באחרות", וכן במשנת חבילי תלתן דבלאי הכרם דמייתי בפרק קמא דביצה (ג, ב) לא גריס ליה. ומביא ראיה, מדאסר שמואל פרק "התערובת" (זבחים עד, א) ספק ספיקא, ודחיק התם לאושעניי תנא דסבר כוותיה, וצריך להביא מדרבי יהודה דבריית דרמוני שני עניינים הם. ומה שפירש בלשון ראשון: הבריך יחור של ערלה באילן, והוי כמו ילדה הסבכה בוקנה דבטלה – אין הנדון דומה לראיה, דהתיא שבטלה בוקנה, וכן משמע לשון "בטלה". **שאם** נטע – ואם תאמר: מאי שנא גידולי אגוז של ערלה מגידולי טבל ומעשר שני שהן חולין, ואפילו גידולי תרומה, אלא שגזרו עליהן בשמונה עשר דבר? ויש לומר: דערלה שאסורה בהנאה יש לאסור הגידולין, שגם זה הנאה היא, אבל באיסור אכילה אין לאסור הגידולין, שאינו אוכל האיסור עצמו.

שדה תזרע – וכגון שאין הזבל בעין, והוה ליה זה וזה גורם ומותר, כדפרישית לעיל גבי נבייה. **הא** רבנן – והא דשרו לעיל נטע והבריך והרכיבו – לאו משום דאית להו זה וזה גורם מותר, אלא משום דמה שגדל מן האגוז עצמו יהא מותר, ואסרו רבנן בעבודה זרה לעיל דאף היא נעשה זבל, והוא הדין לשאר איסורין. **עד** שיהא באיסור כדי לחמץ – פירוש: ואז אסור אפילו יש בהיתר נמי כדי לחמץ. ואם תאמר: היכי מייתי מדרבנן זה וזה גורם מותר? דלמא שאני להו בין עבודה זרה לשאר איסורין? יש לומר: דהכי מייתי: מדרבי אליעזר נשמע לרבנן, דכי היכי דאסר אף בשאר איסורין ואינו מחלק, רבנן נמי דשרו לא יחלקו.

דלמא טעמא דרבי אליעזר כו' – פירוש: ולעולם זה וזה גורם מותר. **אלא** רבי אליעזר ורבנן דעצים – משום דקאמר הא רבי אליעזר הא רבנן מהדר אפולגייהו, דלפי זה דידיה דסברי זה וזה גורם אסור, והא רבי יוסי ורבנן דידיה דסברי זה וזה גורם מותר. **יולך** הנאה לים המלח – פירש בקונטרס: דמי עצי איסור. משמע – ולכך תהא הפת מותרת. ונקשה: דאם כן, אפילו בלא נתערבה נמי יש להתיר בהולכת הנאת העצים! לכך נראה לפרש: הנאת הפת. וניחא, דלא פליג רבי אליעזר ברישא, חדש יותץ, להתיר בהולך הנאת עצים שהוסקו בהן לים המלח.

נתערבה באחרות – לא גרס רבינו תם "ואחרות באחרות", וכן במשנת חבילי תלתן דבלאי הכרם דמייתי בפרק קמא דביצה (ג, ב) לא גריס ליה. ומביא ראיה, מדאסר שמואל פרק "התערובת" (זבחים עד, א) ספק ספיקא, ודחיק התם לאושעניי תנא דסבר כוותיה, וצריך להביא מדרבי יהודה דבריית דרמוני

שָׁאִם נָטַע וְהִבְרִיךְ וְהִרְכִּיב - מוּתָּר! וְכִי תֵּימָא, שָׁנֵי לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי בֵּין שֶׁאָר אִיסּוּרִין לַעֲבוֹדָה זָרָה, וּמִי שָׁנֵי לֵיהּ? וְהָתַנְיָא: שָׂדֶה שֶׁנִּזְדַּבְּלָה בְּזֶבֶל עֲבוֹדָה זָרָה, וְכֵן פָּרָה שֶׁנִּתְפַּטְּמָה בְּכַרְשִׁינֵי עֲבוֹדָה זָרָה - תָּנֵי חֲדָא: שָׂדֶה תִּזָּרַע, פָּרָה תִּשָּׁחֵט, וְתָנֵיָא אִידָךְ: שָׂדֶה תֵּלוֹר, וּפָרָה תִּרְזֶה; מַאי לָאו הָא רַבִּי יוֹסֵי וְהָא רַבָּנַן? - לָא, הָא רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר וְהָא רַבָּנַן. - הִי רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר וְרַבָּנַן? אִילֵימָא רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר וְרַבָּנַן דִּשְׁאוֹר, דְּתַנְיָא: שְׁאוֹר שֶׁל חוּלִּין וְשֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלוּ לְתוֹךְ הָעִיסָּה, לֹא בָּזֶה בְּדֵי לְחַמֵּץ וְלֹא בָּזֶה בְּדֵי לְחַמֵּץ, וְנִצְטָרְפוּ וְחִימְּצוּ - רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר: אַחַר הָאַחֲרוֹן אֲנִי בָּא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין שֶׁנָּפַל אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה וּבֵין שֶׁנָּפַל אִיסּוּר לְבָסוֹף - אֵינוֹ אָסוּר עַד שֶׁיִּהֵא בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ; וְאָמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁקָּדַם וְסִילֵּק אֶת הָאִיסּוּר, אֲבָל לֹא קָדַם וְסִילֵּק אֶת הָאִיסּוּר - אָסוּר; וּמַמַּאי דְּמַטְּמָא דִּרְבִּי אֶלְיֶעֶזֶר כְּדַאֲבַיֵּי? דִּילְמָא טַעְמָא דְּרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר מִשּׁוּם דְּאַחַר אַחֲרוֹן אֲנִי בָּא, אִי נָמֵי בְּאִיסּוּרָא - אָסוּרָה, וְאִי נָמֵי בְּהֶיתֵּירָא - מוּתָּרִין, בֵּין סִלְּקָהּ וּבֵין לָא סִלְּקָהּ! אֶלָּא רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר וְרַבָּנַן דְּעֵצִים, דְּתַנְיָן: נָטַל הַיְמָנָה עֵצִים - אָסוּרָה בַּהֲנָאָה. הִפְיִק בָּהּ אֶת הַתַּנּוּר - חָרַשׁ יוֹתֵץ, יָשָׁן יוֹצֵן. אָפָה בּוֹ אֶת הַפַּת - אָסוּרָה בַּהֲנָאָה. נִתְעָרְבָה בַּאֲחֵרִים - כּוּלָּן אֲסוּרוֹת בַּהֲנָאָה, רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר: יוֹלִיךְ הֲנָאָה לְיָם הַמֶּלַח, אָמְרוּ לוֹ: אֵין פְּדְיוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה; רַבָּנַן דְּפִלְיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר מַאן נִינְהוּ? אִילֵימָא רַבָּנַן דְּעֵצִים - אַחְמוּרֵי מַחְמְרִי! אֶלָּא רַבָּנַן דִּשְׁאוֹר; אֵימַר דְּשָׁמְעַתְּ לְהוּ לְרַבָּנַן דְּמָקִילוּ - בְּשְׁאוֹר, בְּעֲבוֹדָה זָרָה מִי מָקִילוּ? אֶלָּא לְעוֹלָם הָא רַבִּי יוֹסֵי וְהָא רַבָּנַן; רַבִּי יוֹסֵי לְדִבְרֵיהֶם דְּרַבָּנַן אָמַר לְהוּ: לְדִידִי זֶה וְזֶה גּוֹרֵם מוּתָּר, לְדִידְכוּ דְּאָמְרִיתוּ זֶה וְזֶה גּוֹרֵם אָסוּר, אוֹדוּ לִי מִיהְמַת אַף יְרָקוֹת בִּימוֹת הַשְּׁמָטָה! - וְרַבָּנַן? כְּדַאֲמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. הָהוּא גִּינְּתָא דְּאִיזְדַּבַּל בְּזִבְלָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה, וְרַב, שָׁלַח רַב עַמֵּרִם קַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף; אָמַר לֵיהּ, הֲכִי אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי.

משנה

באדן דאסר בספק ספיקא, והדערך לדחוק: סבר לה כוותיה בחדא ופליג עלה בחדא, דשמואל דוקא בעבודה זרה אוסר, דקאמר התם: הנח לעבודה זרה שספיקה אסורה עד סוף העולם. ואי נרסינן ליה הכא – לייתו דך משנה, דבעבודה זרה קיימנא. וכן אי נרסינן ליה נמי בתרייתא תלתן, היה לו להביא המשנה דרבי מאיר, ונימא: סבר כוותיה בחדא. ורבינו יצחק בר ברוך אומר דשפיר נרסינן ליה הכא והתם, ודלמא ליכא אלא חדא ספיקא, דהכי פירוש: ואחרים באחרים – כל אותן אחרים נתערבו באחרים, או אפילו רובן, דאיכא למימר איסורא ברובא איתיה. דהכי נמי אמר תלמודא התם גבי טבעת של עבודה זרה: נפלה לתוך מאה טבעות – כולן אסורות, פירשו ששים למקום אחד וארבעים במקום אחד – הארבעים מותרים, דאמרינן איסורא ברובא איתיה.

ארג

משנה

ארנ בו את הבגד אסור בהנאה – בירושלמי דפירקין פריך: מאי שנא מיין נסך דאמרינן: יכמר חוץ מדמי יין נסך שבו, דהכא נמי יכמר חוץ מדמי איסור שבו! והכי איתא התם, אמר רבי חני: כר נחתית מן אילפא אשכחיה רבי יעקב בר אחא יתיב מקשי: נסל הימנה כרכר אסור בהנייה, ארג בו את הבגד אסור בהנייה. ותנינן: יכמר כולו לגוי חוץ מדמי יין נסך שבו! אמר רבי יעקב בר אחא: חני קשיתא חני קימא, מאי בדוק? תמן אין דרך בני אדם ליקח מן הגוי, ברם הכא דרך בני אדם ליקח בגד מן הגוי. פירוש: ולפיכך אסור למכרו לגוי, דזיחישינן שמא יכמרנו לישראל. התם אין דרך ליקח מן הגוי יין. וכן יש לומר באפה בו את הפת, דרך ליקח פת מן הגוי.

שקול ארבע זוזי כו' – ולמוכרן כל אחד בפני עצמו אמר לו כן, כדפירש רש"י.

לא דכולי עלמא עובדין לשברים – פירש בקונטרוס: והא דאמר שמואל בריש פירקין (מא, א): אפילו שברי עבודה זרה מותרין בהנאה למוצאן – התם לא חזינן דנשתברה מאיליה, דאמרינן גוי שברן, והכא מיירי בראינוה שנשתברה ולא שברה הגוי. וקשה: דאם כן, מאי מקשה לעיל (מא, ב) לרבי שמעון בן לקיש מראש דגוזז: שאני התם שלא שברה גוי, דהא רבי שמעון בן לקיש ושמואל קמו בחד שיטה בשברי עבודה זרה! לכן נראה לפרש, דהכא מיירי שדרכה לנשר קיסמין ועפים תדיר ואין מניחין לעובדה בכך, ולכך יש לאסור הקיסמין הנופלים ממנה. עוד יש לומר, דהתם מיירי בשברים שמצאן לבדן בלא עיקר עבודה זרה, אבל הכא מיירי שכל השברים ביחד, ובהי האי גוונא אמר: עובדין לשברים. ומכל מקום לפי זה קשיא: מאי פריך לעיל מראש דגוז? דהא הוו התם כל השברים יחד, אבל התם לא היה דרכה לישבר, ואם כן אפילו עיקר עבודה זרה קיים מותר, דמינר אמר: איתי לא אעלה נפשה!

הדרן עלך כל הצלמים

רבי ישמעאל. **אפילו** תרתי נמי לית ליתסרו – הוא הדין דהוה מצי למימר: אפילו הוא נמי ליתסר, אלא משום דבמתניתין נקט "שתים מותרות" נקט נמי הכא שתים.

במקורות

משנה נָטַל מִמֶּנָּה עֲצִים - אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה. חִפֵּיס בָּהֶן אֶת הַתַּנּוּר, אִם חָרָשׁ - יוֹתֵר, וְאִם יָשָׁן - יְיַשֵּׁן. אָפָה בּוֹ אֶת הַפַּת - אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה. נִתְעָרְבָה בַּאֲחֵרוֹת - כּוּלָּן אֲסוּרוֹת בַּהֲנָאָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יוֹלִיךְ הֶנְאָה לְיָם הַמֶּלַח, אָמְרוּ לוֹ: אֵין פְּדְיוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה. נָטַל הֵימֶנָּה כָּרְכּוֹר - אָסוּר בַּהֲנָאָה. אָרַג בּוֹ אֶת הַבֶּגֶד - אָסוּר בַּהֲנָאָה. נִתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים וַאֲחֵרִים בַּאֲחֵרִים - כּוּלָּן אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יוֹלִיךְ הֶנְאָה לְיָם הַמֶּלַח, אָמְרוּ לוֹ: אֵין פְּדְיוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה. **גמרא** וְצָרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמַעִינַן קַמַּיְיתָא - בְּהָא קָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מִשּׁוּם דְּבָעֵידְנָא דְּקָא גָּמְרָה פַּת קָלֵי לַהּ אִיסּוּרָא, אֲבָל כַּרְכּוֹר, דְּאִיתֵיהּ לְאִיסּוּרָא בְּעֵינֵיהּ - אֵימָא מוֹדֵי לְרַבָּנַן, וְאִי אַשְׁמַעִינַן כַּרְכּוֹר - בְּהָא קָאָמְרִי רַבָּנַן, אֲבָל פַּת - אֵימָא מוֹדוּ לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, צְרִיכָא. אָמַר רַב חִיָּיא בְּרֵיהּ דְּרַבָּה בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר זְעִירִי: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אִיפָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב חִסְדָּא: אָמַר לִי אַבָּא בַּר רַב חִסְדָּא, הֲכִי אָמַר זְעִירִי: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא פַּת, אֲבָל חֲבִית - לֹא; וְרַב חִסְדָּא אָמַר: אֲפִילּוּ חֲבִית מוּתֶּרֶת. הֲהוּא גַּבְרָא דְּאִיתְעָרַב לֵיהּ חֲבִיתָא דְּיֵינָא בְּמַבְּלָתָא? קָרְסֵם וְיָרַד, נָטַל מִמֶּנָּה מַקֵּל אוֹ שָׁרָבִים, אֲפִילּוּ עֲלֶה - חֲרֵי זֶה בְּמַבְּלָה. שִׁיפֵּר, לְצָרְפָהּ - אֲסוּרָה, שֶׁלֹּא לְצָרְפָהּ - מוּתֶּרֶת. **גמרא** אוֹתָן שֶׁפְּאִין מַה תְּהֵא עֲלֵיהֶן? פְּלִיגִי בַּהּ רַב הוּנָּא וְרַבִּי חִיָּיא בַּר רַב, חַד אָמַר: אֲסוּרִין, וְחַד אָמַר: מוּתָּרִין. תַּנְיָא כְּמַאן דְּאָמַר מוּתָּרִין? דְּתַנְיָא: גּוֹי שֶׁשִּׁפְּשֵׁף עֲבוֹדָה זָרָה, לְצָרְכּוֹ - הִיא וּשְׁפָאֶיהָ מוּתָּרִין, לְצָרְפָהּ - הִיא וּשְׁפָאֶיהָ אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יוֹלִיךְ הֶנְאָה לְיָם הַמֶּלַח, אָמְרוּ לוֹ: אֵין פְּדְיוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה. נָטַל הֵימֶנָּה כָּרְכּוֹר - אָסוּר בַּהֲנָאָה. אָרַג בּוֹ אֶת הַבֶּגֶד - אָסוּר בַּהֲנָאָה. נִתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים וַאֲחֵרִים בַּאֲחֵרִים - כּוּלָּן אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יוֹלִיךְ הֶנְאָה לְיָם הַמֶּלַח, אָמְרוּ לוֹ: אֵין פְּדְיוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה. **גמרא** וְצָרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמַעִינַן קַמַּיְיתָא - בְּהָא קָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מִשּׁוּם דְּבָעֵידְנָא דְּקָא גָּמְרָה פַּת קָלֵי לַהּ אִיסּוּרָא, אֲבָל כַּרְכּוֹר, דְּאִיתֵיהּ לְאִיסּוּרָא בְּעֵינֵיהּ - אֵימָא מוֹדֵי לְרַבָּנַן, וְאִי אַשְׁמַעִינַן כַּרְכּוֹר - בְּהָא קָאָמְרִי רַבָּנַן, אֲבָל פַּת - אֵימָא מוֹדוּ לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, צְרִיכָא. אָמַר רַב חִיָּיא בְּרֵיהּ דְּרַבָּה בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר זְעִירִי: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אִיפָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב חִסְדָּא: אָמַר לִי אַבָּא בַּר רַב חִסְדָּא, הֲכִי אָמַר זְעִירִי: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא פַּת, אֲבָל חֲבִית - לֹא; וְרַב חִסְדָּא אָמַר: אֲפִילּוּ חֲבִית מוּתֶּרֶת. הֲהוּא גַּבְרָא דְּאִיתְעָרַב לֵיהּ חֲבִיתָא דְּיֵינָא בְּמַבְּלָתָא? קָרְסֵם וְיָרַד, נָטַל מִמֶּנָּה מַקֵּל אוֹ שָׁרָבִים, אֲפִילּוּ עֲלֶה - חֲרֵי זֶה בְּמַבְּלָה. שִׁיפֵּר, לְצָרְפָהּ - אֲסוּרָה, שֶׁלֹּא לְצָרְפָהּ - מוּתֶּרֶת. **גמרא** אוֹתָן שֶׁפְּאִין מַה תְּהֵא עֲלֵיהֶן? פְּלִיגִי בַּהּ רַב הוּנָּא וְרַבִּי חִיָּיא בַּר רַב, חַד אָמַר: אֲסוּרִין, וְחַד אָמַר: מוּתָּרִין. תַּנְיָא כְּמַאן דְּאָמַר מוּתָּרִין? דְּתַנְיָא: גּוֹי שֶׁשִּׁפְּשֵׁף עֲבוֹדָה זָרָה, לְצָרְכּוֹ - הִיא וּשְׁפָאֶיהָ מוּתָּרִין, לְצָרְפָהּ - הִיא וּשְׁפָאֶיהָ אֲסוּרָה

במקורבות – כגון באמה וחצי אמה. מרוחקות – בארבע אמות, דתדאי לאו מיניה נפול.
עושין מרקולים קטן – כלומר, דרכן לעשות כן. נראות עמו – מקורבות מאד. שאין נראות עמו מוטרחות – דלאו מיניה נפול. ובסמוך פירש: בתפיסה אחת – שאין הפסק בינם למרקולים, ואסורים לכולי עלמא, דכל תוך ארבע אמות "נראות עמו" קרי להם. ופלוגתייהו דלעיל בתוך ארבע אמות – בשתי תפיסות, דאיכא גובהה, ודהוו להו כמרוחקות, דליכא למימר מיניה נפול, ולכאורה נראה כי ליכא גובהה דראי מיניה נפול ואפילו בתוך ארבע. ועוד, אי בליכא גובהה טעמא דשתים אסורות משום דמיניה נפול, מאי אירא שתים אסורות? אפילו אחד נמי, והוה ליה כמונח: רבי ישמעאל אומר בתפיסה אחת אפילו אחת אסורה, שלש אפילו מרוחקות! ועוד, כיון דכל תוך ארבע אמות "נראות" קרי להו ואסורות אף לרבנן, למה הזכיר רבי ישמעאל "בתפיסה לו אסורות" יותר מרבנן? היה לו לומר לשון "נראות" כמו רבנן, דהא אפילו רבנן מודו דנראות עמו דהיינו בתפיסה לו אסורות! ועוד, דמשמע אף לפי המסקנא דבמקורבות לא פליגי דאפילו איכא גובהה אסורות, וחכי נמי אמרינן לעיל: במקורבות לא פליגי, ולא הדר ביה תלמודא. ודבר תימה הוא, דבין שתן מקורבות כל כך בה אם בן הגבוהין בקרוב למרקולים ממש היה ועובדין אותן האבנים בשנופלות, אם כן הוה לן למימר שאם הגובהה קרוב למרקולים אפילו מרוחקות אסורות באילו לא היה גובהה, שכיון שעברו הגובהה מה מזיק להן הגובהה מכאן ואילך? מידהו הא לא קשיא כולי האי, דאיכא למימר דהכי קאמר: במקורבות תוך ארבע וליכא גובהה כלל בתפיסה אחת – עלמא לא פליגי. אי נמי, כי איכא גובהה ואבני המרקולים אינם גבוהים יותר כי אם מעט בשתם ונפלות אינם יכולות להתרחק. לכן נראה לפרש דלעולם כך היא הסברא: דבתוך ארבע אמות נמי יש שאינן נראות, בדקרי לעיל "מרוחקות" תוך ארבע אמות. והכי פירושו: כאן בתפיסה אחת – דליכא גובהה. ותוך ארבע אמות אף על גב שאינן נראות קאמר רבי ישמעאל דאפילו שתים אסורות, דאיכא למימר מרקולים קטן הם כיון שהם בתוך ארבע אמות. ודוקא שתים, אבל אחת מותרת, דבאין נראות מיירי ואחת מרקולים לא עבדי. והא דקאמר לעיל: לרבי ישמעאל שתים מותרין – מיירי בשתי תפיסות, כגון דאיכא גובהה, וכיון דאיכא גובהה אף לאסור שתים, דלא שכיחי לעשות במקורבות אסורות – פירש בקונטרס: מקורבות מאד, כגון באמה או בחצי אמה, דמיניה נפול. מרוחקות – כלומר בתוך ארבע אמות – מותרות, דלאו מיניה נפול: בתפיסה אחת – שאין הפסק בינם למרקולים, ואסורים לכולי עלמא, דכל תוך ארבע אמות "נראות עמו" קרי להם. ופלוגתייהו דלעיל בתוך ארבע אמות – בשתי תפיסות, דאיכא גובהה, דהוו להו כמרוחקות, דליכא למימר מיניה נפול, ולכאורה נראה כי ליכא גובהה דראי מיניה נפול ואפילו בתוך ארבע. ועוד, אי בליכא גובהה טעמא דשתים אסורות משום דמיניה נפול, מאי אירא שתים אסורות? אפילו אחד נמי, והוה ליה כמונח: רבי ישמעאל אומר בתפיסה אחת אפילו אחת אסורה, שלש אפילו מרוחקות! ועוד, כיון דכל תוך ארבע אמות "נראות" קרי להו ואסורות אף לרבנן, למה הזכיר רבי ישמעאל "בתפיסה לו אסורות" יותר מרבנן? היה לו לומר לשון "נראות" כמו רבנן, דהא אפילו רבנן מודו דנראות עמו דהיינו בתפיסה לו אסורות! ועוד, דמשמע אף לפי המסקנא דבמקורבות לא פליגי דאפילו איכא גובהה אסורות, וחכי נמי אמרינן לעיל: במקורבות לא פליגי, ולא הדר ביה תלמודא. ודבר תימה הוא, דבין שתן מקורבות כל כך בה אם בן הגבוהין בקרוב למרקולים ממש היה ועובדין אותן האבנים בשנופלות, אם כן הוה לן למימר שאם הגובהה קרוב למרקולים אפילו מרוחקות אסורות באילו לא היה גובהה, שכיון שעברו הגובהה מה מזיק להן הגובהה מכאן ואילך? מידהו הא לא קשיא כולי האי, דאיכא למימר דהכי קאמר: במקורבות תוך ארבע וליכא גובהה כלל בתפיסה אחת – עלמא לא פליגי. אי נמי, כי איכא גובהה ואבני המרקולים אינם גבוהים יותר כי אם מעט בשתם ונפלות אינם יכולות להתרחק. לכן נראה לפרש דלעולם כך היא הסברא: דבתוך ארבע אמות נמי יש שאינן נראות, בדקרי לעיל "מרוחקות" תוך ארבע אמות. והכי פירושו: כאן בתפיסה אחת – דליכא גובהה. ותוך ארבע אמות אף על גב שאינן נראות קאמר רבי ישמעאל דאפילו שתים אסורות, דאיכא למימר מרקולים קטן הם כיון שהם בתוך ארבע אמות. ודוקא שתים, אבל אחת מותרת, דבאין נראות מיירי ואחת מרקולים לא עבדי. והא דקאמר לעיל: לרבי ישמעאל שתים מותרין – מיירי בשתי תפיסות, כגון דאיכא גובהה, וכיון דאיכא גובהה אף לאסור שתים, דלא שכיחי לעשות

במקורבות אסורות – פירש בקונטרס: מקורבות מאד, כגון באמה או בחצי אמה, דמיניה נפול. מרוחקות – כלומר בתוך ארבע אמות – מותרות, דלאו מיניה נפול. ובסמוך פירש: בתפיסה אחת – שאין הפסק בינם למרקולים, ואסורים לכולי עלמא, דכל תוך ארבע אמות "נראות עמו" קרי להם. ופלוגתייהו דלעיל בתוך ארבע אמות – בשתי תפיסות, דאיכא גובהה, דהוו להו כמרוחקות, דליכא למימר מיניה נפול, ולכאורה נראה כי ליכא גובהה דראי מיניה נפול ואפילו בתוך ארבע. ועוד, אי בליכא גובהה טעמא דשתים אסורות משום דמיניה נפול, מאי אירא שתים אסורות? אפילו אחד נמי, והוה ליה כמונח: רבי ישמעאל אומר בתפיסה אחת אפילו אחת אסורה, שלש אפילו מרוחקות! ועוד, כיון דכל תוך ארבע אמות "נראות עמו" קרי להו ואסורות אף לרבנן, למה הזכיר רבי ישמעאל "בתפיסה לו אסורות" יותר מרבנן? היה לו לומר לשון "נראות" כמו רבנן, דהא אפילו רבנן מודו דנראות עמו דהיינו בתפיסה לו אסורות! ועוד, דמשמע אף לפי המסקנא דבמקורבות לא פליגי דאפילו איכא גובהה אסורות, וחכי נמי אמרינן לעיל: במקורבות לא פליגי, ולא הדר ביה תלמודא. ודבר תימה הוא, דבין שתן מקורבות כל כך בה אם בן הגבוהין בקרוב למרקולים ממש היה ועובדין אותן האבנים בשנופלות, אם כן הוה לן למימר שאם הגובהה קרוב למרקולים אפילו מרוחקות אסורות באילו לא היה גובהה, שכיון שעברו הגובהה מה מזיק להן הגובהה מכאן ואילך? מידהו הא לא קשיא כולי האי, דאיכא למימר דהכי קאמר: במקורבות תוך ארבע וליכא גובהה כלל בתפיסה אחת – עלמא לא פליגי. אי נמי, כי איכא גובהה ואבני המרקולים אינם גבוהים יותר כי אם מעט בשתם ונפלות אינם יכולות להתרחק. לכן נראה לפרש דלעולם כך היא הסברא: דבתוך ארבע אמות נמי יש שאינן נראות, בדקרי לעיל "מרוחקות" תוך ארבע אמות. והכי פירושו: כאן בתפיסה אחת – דליכא גובהה. ותוך ארבע אמות אף על גב שאינן נראות קאמר רבי ישמעאל דאפילו שתים אסורות, דאיכא למימר מרקולים קטן הם כיון שהם בתוך ארבע אמות. ודוקא שתים, אבל אחת מותרת, דבאין נראות מיירי ואחת מרקולים לא עבדי. והא דקאמר לעיל: לרבי ישמעאל שתים מותרין – מיירי בשתי תפיסות, כגון דאיכא גובהה, וכיון דאיכא גובהה אף לאסור שתים, דלא שכיחי לעשות

בְּמַקּוֹרָבוֹת נָמֵי, דְּאִיכָּא לְמֵימַר מִינֵיהּ נָפֵל - דִּבְרֵי הַכֹּל אֲסוּרוֹת, כִּי פְּלִיגִי - בְּמֻרְחָקוֹת. וְהָא "בְּצַד מַרְקוֹלִים" קָתָנֵי! - מַאי "בְּצַד"? בְּצַד אַרְבַּע אַמּוֹת דִּידֵיהּ; רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: עוֹשִׂין מַרְקוֹלִים קָטָן בְּצַד מַרְקוֹלִים גָּדוֹל, שָׁלֹשׁ דְּמֶיְתֵין לְמַרְקוֹלִים - אֲסוּרוֹת, שְׁתַּיִם - מוּתָּרוֹת, רַבָּנַן סָבְרִי: אֵין עוֹשִׂין מַרְקוֹלִים קָטָן בְּצַד מַרְקוֹלִים גָּדוֹל, לָא שָׁנוּ שָׁלֹשׁ וְלָא שָׁנוּ שְׁתַּיִם, נִרְאוֹת עָמּוֹ - אֲסוּרוֹת, שֶׁאֵין נִרְאוֹת עָמּוֹ - מוּתָּרוֹת. אָמַר מָר: בִּידֻעַ שֶׁנִּשְׁתְּרוּ מִמֶּנּוּ - דִּבְרֵי הַכֹּל אֲסוּרוֹת. וּרְמִינְהִי: אֲבָנִים שֶׁנִּשְׁתְּרוּ מִן הַמַּרְקוֹלִים, נִרְאוֹת עָמּוֹ - אֲסוּרוֹת, שֶׁאֵין נִרְאוֹת עָמּוֹ - מוּתָּרוֹת; וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ - אֲסוּרוֹת, שְׁתַּיִם - מוּתָּרוֹת! אָמַר רָבָא, לָא תֵּימָא: "שֶׁנִּשְׁתְּרוּ", אֶלָּא אֵימָא: "שֶׁנִּמְצְאוּ". וְסָבַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שְׁתַּיִם מוּתָּרוֹת? וְהָתַנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: שְׁתַּיִם בִּתְפִיסָה לוֹ - אֲסוּרוֹת, שָׁלֹשׁ אֲפִילּוּ מְרוּחָקוֹת - אֲסוּרוֹת! אֲמַר רָבָא, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּתִפְיסָה אַחַת, כָּאן בִּשְׁתֵּי תְפִיסוֹת; וְהֵיכִי דָּמֵי? דְּאִיכָּא גּוֹבְהָה בֵּינֵי וּבֵינַי. וּמַרְקוֹלִים בְּהָאי גַּוְונָא מִי הָוֵי? וְהָא תַּנְיָא, אִלּוּ הֵן אַבְנֵי בֵית קוֹיִם: אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן וְאַחַת עַל גַּבֵּיהֶן! אֲמַר רָבָא: כִּי תַּנְיָא הָהִיא - בְּעִיקַּר מַרְקוֹלִים. בֵּי נַאי מַלְּבָא חָרוּב, אֲתוּ גּוֹים אוֹקִימוּ בֵּיהּ מַרְקוֹלִים, אֲתוּ גּוֹים אַחֲרִינֵי וְלָא פָּלְחִי לְמַרְקוֹלִים שְׁקָלִינְהוּ וְחָפוּ בָּהֶן דְּרָכִים וְטַרְטִיאוֹת

וְסַמְטָאוֹת, אִיכָּא רַבָּנַן דְּפָרְשִׁי וְאִיכָּא רַבָּנַן דְּלָא פָּרְשִׁי. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּנֵן שֶׁל קְדוֹשִׁים הָיוּ, מְהַלְּכִין עֲלֵיהֶן, וַאֲנַן נִפְרוֹשׁ מֵהֶן? מַאן נִיהוּ "בְּנֵן שֶׁל קְדוֹשִׁים"? רַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי סִימַאי. וְאַמַּאי קָרוּ לֵיהּ "בְּנֵן שֶׁל קְדוֹשִׁים"? דְּאֶפִילּוּ בִּיצָּה דִּזּוֹנָא לָא מִיסְתַּפֵּל. מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּפָרִישׁ? סָבַר לָהּ כִּי הָא דְּאָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר חָיָיא אָמַר רַב: מְנַיִן לְתִקְרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁאֵין לָהּ בִּטּוּל? שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּצְמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים", מַה מֵּת אֵין לוֹ בִּטּוּל לְעוֹלָם, אַף תִּקְרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה אֵין לָהּ בִּטּוּל לְעוֹלָם. וּמַאן דְּלָא פָּרִישׁ, אָמַר: בָּעֵינָא בְּעֵין פָּנִים, וְלֵיקָא. אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר אַבָּא: אֵיקְלַע רַבָּה בַּר יְרִימָה לְאַתְרֵין, וַאֲתָא וְאֵייתֵי מַתְנֵיתָא בִּידֵיהּ: גּוֹי שֶׁהֵבִיא אֲבָנִים מִן הַמַּרְקוֹלִים וְחִפָּה בָּהֶן דְּרָכִים וְטַרְטִיאוֹת

מוּתָּרוֹת

מרקולים קטן בצד גדול היכא דאיכא גובהה בינתים. אבל שלש אסורות אפילו איכא גובהה, דכיון שהן זו בצד זו מוכחא מילתא דמרקולים עבדינהו. ורבנן סברי: לא שנא תפיסה אחת לא שנא שתי תפיסות, לא שנא שנים לא שנא שלש – נראות אסורות, אינן נראות מותרות, דאין עושין מרקולים קטן בצד מרקולים גדול. ולעיל סלקא דעתך דכן במקורבות דרבה שנראות עמו כולי עלמא לא פליגי דאסורות ואפילו אחת. כי פליגי במרוחקות, פירוש: שאינן נראות, קא סלקא דעתך במרוחקות דרבה קאמר יותר מארבע אמות. ופריך: והא בצד מרקולים קתני! ומסיק: בצד ארבע אמות קמיפלגי, דרבי ישמעאל סבר משום דמוכחא מילתא דהוא מרקולים דעושין קטן בצד גדול, אף על גב דאין נראות עמו, אבל שתים לא, כיון דאיכא גובהה כדמסיק. אבל שלש, אף על גב דאיכא גובהה עושין דוקא תוך ארבע אמות כדתני: בצד מרקולים. והא דתני בברייתא: שלש אפילו מרוחקות, כיון דאין נראות עמו בשביל הגובהה "מרוחקות" קרי להו. **וסבר** רבי ישמעאל שתים מותרות – פירוש: בתוך ארבע אמות. ונראה לי דהוא הדין דהוה מצי לאקשויי: וסבר רבי ישמעאל שלש דוץ לארבע מותרות. ולפי המסקנא ניחא, ודוק. **אבני** בית קויים – הקשה רבינו חם: היאך מוכיחין שמה כיון שאינה כתובה בתורה, דבפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין סג, ב) משמע דעבר א"רשם אלהים אחרים לא תוזיבר"! ואומר רבינו חם: ד"קיולוס" לשון שבח שמה, וחכמים כנו אותה "קוליס" לשון "לעג וקלס" (תהלים מד פסוק יד). ודהו "מרקוליס" – חילוף קילוס, לשון "מר דשחוטה" פרק "גיד הנשה" (חולין צד, א) "מר דבתרא" (בכורות ל, א). **הכי** גרסינן: בנן של קדושים מהלך עליהם – לשון יחיד. וכן בסמוך: אפילו בצורתא דזוזא לא מסתכל, דארבי מנחם גופיה קאי ולא על אביו ואמו, דדאיתא פרק בתרא דמועד קטן (כה, ב): כד נח נפשיה דרבי מנחם ברבי סימאי אישתעו כל צילמניא מיניה דלא איסתכל בצורתא דזוזא. ואם תאמר: מה חסידות איכא בזה? הא אמרינן פרק "שואל" (שבת קמט, א): דיוקנא עצמה אסורה להסתכל אפילו בחול, כדתניא "אל תפנו אל האלילים"! ושמא בצורתא דזוזא שרגיל לראות בה הפנאה, ואפילו הכי לא מסתכל. **בעינן** כעין פנים וליכא – פירש רבי שמואל בשם רבי שלמה וזה לשונו: מן זביחה דפנים – והוא הדין לכל שאר תקרובת דמזבח, כגון קיטור וניסוך. וכל הפעולים לגבי מזבח מיקרו תקרובת עבודה זרה לענין שאין יכולין ליבטל, והם כל מיני מאכל, וכדתנן נמי במתניתין: יינות שמנים וסלתות. הלכך הני אבנים לא הוו תקרובת, מידהו אתוספרי הוא דתנא משום דנעשים עבודה זרה עצמה כדלקמן בשמעתין (נא, א), ובעבודה זרה מהני ביטול, והא בטלו – דחפו בהן דרכים, ושמעינן מהכא, דהני נרות של שעוה שמביאין דורון לעבודה זרה ומדליקין בפניהם, ומשכיבן הכומר מכרם או נתנם לישראל – מותר בהנאה, ממה נפשך: אי תקרובת עבודה זרה הוי – אפילו ביטול

ביטול לא צריך, ומותר בלא ביטול דלא דמי לתקרובת מובח, ובתקרובת שאינו כעין פנים לא בעי ביטול. ואי נמי של עבודה זרה היו ולני מדליקים אותן ושייך להו ביטול בעבודה זרה עצמה, מכל מקום מכיון שכיבן הכומר אין לך ביטול גדול מזה, דשוב אינו רוצה להדליקן לפני עבודה זרה אלא להיות הוא מהן ולצורכו נוטלן. והתיכוסת של שעה שנותנין נמי לעבודה זרה מותרות, דאפילו נוי ליכא, ותקרובת כעין פנים ליכא, ואין הקדש לעבודה זרה, ולא צריכי ביטול. וכסברות שמביאין דורון מותרין, שהרי אין מביאין לעבודה זרה כי אם לשמשים ולכומרים, ותקרובת עבודה זרה לא הוה, שאין דרכן להאכיל לעבודה זרה כדורות ראשונים. כך נראה לרבינו יצחק. והנך מלבושי כומרים, נוי שלהם הוא ולא של עבודה זרה, ומותרין בלא ביטול. וכן כלי שקורין קליצ"א אין משמשין בו לעבודה זרה. אבל אותן כלי מחתה שמקטירין בו, אסור משום משמשי עבודה זרה, וצריך ביטול משום שמקטירין בו לעבודה זרה. ומכירתו לאו היינו ביטולו, דקיימא לן כרבנן דפליגי אדרבי במתניתין (עבודה זרה נג, א) במכרה או בשמשבנה, ואמרי: לא ביטל, והוא הדין למשמשי עבודה זרה שאינן בטלים בכך, וכן כל כלי נוי של עבודה זרה, כך פסק רבינו שמואל בשם רבינו שלמה. משמע מתוך פירושו שהתיר הכברות לפי שאין עושין אותן תקרובת, הא אם היו מביאין אותם לשם עבודה זרה היו אסורין, דכעין פנים הוא שהוא ראוי להקריב לפנים, דדמיא למנחת מאפה תנור, ואף על גב דליכא זריקה המשתברת. וכן משמע מתוך פירוש רש"י. ומה שפירש כעין פנים והו כעין זבחים שבמקדש דהוו תקרובת, כדכתיב (שמות כב) "ובחו לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו", אלמא דאפילו זריקה שאינה משתברת כיון דהוי דומיא דלפנים קרי זבח עבודה זרה, ואבנים אין עובדין בהם בפנים. ואין נראה לרבינו יצחק, דהא בבולה שמעתין משמע דאפילו בבעין פנים בעינן זריקה המשתברת. וכן משמע בסמוך, ואפילו בעבודה זרה שדרכה לעובדה במקל. לכן נראה לפרש: בעין פנים – כעין זביחה וזריקה, דבר המשתבר. **ואין** מהליעין והמזדמין במועד – ומיירי כגון שאינו אבד בהמתנה עד לאחר המועד, דאם לא כן שרי, כיון דאוקומי אינשא הוא מדשרי ליה בשביעית, דהא דבר האבד מותר במועד. אי נמי, אפילו הוא אבד ממש איבא למימר דאסור במועד משום שיהדא יתירא, כדאמרינן בפרק קמא דמועד קטן (ד, א) דאסור להשקות זרעים במי קילון משום שיהדא יתירא, אף על פי שמותר להשקות במי נשמים משום דבר האבד. **ומשקין** אותן עד ראש השנה – פירש הקונטרס: אף על פי שעבודת האילן אסורה שלשים יום לפני ראש השנה, הכא שרי שלא יאמרו הנטיעות, דהנך שלשים יום דרבנן והכא לא גזור. ושקוה: כמאן? אי כרבי עקיבא – דאמר תוספת שביעית דאורייתא מ"בחרש ובקציר ותשבות", ואי כרבי ישמעאל – הלכה למשה מסיני היא! אלא יש לפרש: בשביעית בזמן הזה דרבנן, ורבי היא דאמר אבני בפרק קמא דמועד קטן (ב, ב). ולרבא השקאה תולדה היא, ואבות אסר רשמנא תולדות לא. עוד יש לומר: דדוקא מלאכות של חרישה וזריעה הוו דאורייתא, אבל שאר מלאכות אינן אלא מדרבנן. **שבר** מקל לפניה חייב – והוא הדין שבר אבנים לפני מרקוליס, שדרכו בזריקה. **ספת** לה צואה – פירש בקונטרס: האבילה צואה, לשון "מי ספו לך מאליה" בריש פסחים (ג, ב). ולשון "ספת" קשה, שהיה לומר "ספה". ועוד, דבלשון משנה לא מצינו אבילה בלשון ספייה. לכך נראה לפרש: לילכלכת בצואה, לשון טיבול, כמו: "לא יספות במלח ויאבל" דפרק "הפועלים" (בבא מציעא פט, ב).

חייב

מותרות – דבטלינהו גוי. **נגר בן נגר** – חכם בן חכם. **דיפרקינה** – שיוכל לתרצה. ולקמן מפרש מאי קא קשיא ליה. **דרב נידל** – דאין ביטול לתקרובת, והכא קתני מותרות. **מהליעין** – נוטלין תולעת שבאילן. **ומזדמין** – בשיש מכה באילן ונשרה קצת קליפתו, ומדביקין שם זבל וקשרין שלא ימות. ולא דמי האי ל"אין מזבלין" דמועד קטן (ג, א), דהתם זבול דקרקע והויא עבודה שבשדה ושבכרם. **כאן וכאן** – שביעית ומועד, אין מגזמין – קוטע את הנוף כדי שיוציא נופות הרבה סביבות הגזום. **אבל סבין שמן לניזום** – כדי שלא ימות האילן אם נגזם קודם לכן. מלאכה שהיא עבודת קרקע אסר רחמנא, והני לאו מלאכת קרקע נינהו! דאוקומי אילנא בעלמא הוא שלא ימות, ואין משביחו לאילן אלא מעמידו בכמות שהוא. **אלא זיהום** – דשביעית אגיזום דשביעית קשיא ליה, דקתני: כאן וכאן אין מגזמין. **אוקומי** – שלא יתקלקל מכמות שהוא, אבל אינו משביחו. **אבריוי** – מחזיקו ומשביחו. **ועושין להם בתים** – גדר אמנה גובה סביבותיו, וממלאין אותו עפר. **עד ראש השנה** – של ערב שביעית. אף על פי שעבודת האילן אסור שלשים יום לפני ראש השנה – הכא שרי, שלא ימותו הנטיעות, דהנך שלשים יום מדרבנן הן, והכא לא גזור. **דיב עוקבא** – במסכת סוכה בפרק "לולב וערבה". **קישקושי** – שרשי האילן – שרי, דאוקומי הוא. **את הפנין** – פני האינה, סכין אותן בשמן כשהן חונטין כדי שיהו שמינות. **מפסמין אותן** – ממלאין את הנקבין שמן. "פנין" הוא פירי עצמו בשגדל מעט. **האי אוקומי והאי אוקומי** – זיהום נמי אוקומי הוא, מדשרי ליה בשביעית בדשנינן לעיל: מאי שנא סיכה דשרי, דקתני סכין שמן לגיזום כו'. **עבודה זרה שעובדין אותה במקל** – שמקשקשין לפניה במקל. **שבר מקל בפניה חייב** – דדאמרינן בפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין ס, ב) דכל עבודות שבפנים שעבד בהן עבודה זרה, בין דרכה בכך בין שאין דרכה בכך – חייב, דכתיב "וזובח לאלהים" וגו', אלא מידי דחזי לשם עבודה לכל עבודה זרה. ודבר שאינו כעין פנים, דרכה בכך – חייב, דנפקא לן מ"איכה יעבדו הגוים האלה" וגו', אין דרכה בכך – פטור. הזז, אם לא היו עובדין אותה במקל לא מחייב בשבר מקל, דלא שייכא בפנים, ואם היו עובדין אותה בזריקת מקל לא מצי למידק: זרק מקל בפניה פטור. ואם בשבירת מקל פלחי לה – פשיטא דחייב, ואפילו לא דמי לפנים, אלא כגון שהיו עובדין אותה בקשקוש מקל או בענין אחר. הלכך, שבר מקל בפניה חייב ואף על פי שאין עבודתה בכך, דבזיון דדמי שבירה לזביחת בהמה של פנים ששובר מפרקתה – הרי זבח לפניה דבר שרגילה בו. אבל זרק – פטור, הואיל ואין עבודתה בכך, והא לא דמיא לעבודת פנים כדמפרש לקמן. **זריקה המשתברת** – כגון זריקת דם של פנים, שאינה מחוברת, אלא משתבר ונופל טיפים טיפים. **ספת לה צואה** – האבילה צואה.

חייב

חייב – אפילו אין עבודתה בכך. **לימא** – מילתיה דרב כתנאי. **שחט לה חנב** – לכל עבודה זרה שבעולם, בין דרכה בין אין דרכה בכך. **טר סבר** – רבי יהודה סבר: אמרינן בעין זביחה, ואף על פי דלאו זביחה ממש היא, דהא אין שחיטת חגבים נוהגת, והויא כשחיטת מקל דחזיב הואיל ואיכא למימר בעין זביחה, הוא הדין שבירת מקל דהויא שבירה וחזיתך, מדלא אשמעינן אוז ותרנגול דשייכא ביה שחיטה ממש. **ורבנן** – סברי: לא אמרינן בשבירה בעין זביחה. **לא דכולי עלמא לא אמרינן בעין זביחה** – ובמקל אפילו רבי יהודה פטר, וליתא לדרב, דבעין פנים בעינן מידי דדמי לזביחה, כגון חזה ושוק ובהמה אפילו אין ראויין לקרבן. **ושאני חנב הואיל וצוארו דומה לבהמה** – דיש לה צואר כבהמה, ולהכי מחזיב רבי יהודה, דבעין שחיטת פנים הוא. **שבר מקל לפניה חייב ונאברת** – המקל, בין שבעבודתה בשבירה בין שאין עבודתה בשבירה, הויא עבודה להתחזיב, והויא תקרובת ליאסר כדאמרן, דבעין זביחה היא. **ורק מקל בפניה חייב** – וכגון שעבודתה בזורקיה מקל, מ"איכה יעבדו". **ואינה נאברת** – המקל, דלא הוי תקרובת אלא מידי דבעין פנים. **אלא מעתה** – דבעין בעין פנים, אבנים הנזרקות למרקוליס במה יאסרו? **בשביל עבודה זרה** – התוספת על המרקוליס קטן ליעשות מרקוליס גדול, ואיסורו משום עבודה זרה עצמה ולא משום תקרובת. אבל מקל לא איתעביד עבודה זרה, דעיקרה של עבודה זרה לאו מקל נינהו. **הא לא פלחה** – דהא כולה גידול עבודה זרה נינהו. **ותקרובת לחבירתה** – לענין שתהא חבירתה נעבדה ממנה, ונאסרה ממנה חבירתה משום עבודה זרה, וניתרת בביטול. אבל תקרובת למהני לתקרובת מתים שאין בטלין עולמית לא הוו, דבעין פנים בעינן, ומקל לא אתעביד עבודה זרה ושרי לגמרי. **בתייתא השתרי** – שהרי עבודה זרה נעשית, אבל לא נעבדה עדיין? **אי ידעת לה** – אם אתה מבירה לאחרונה זיל שקלה. כלומר, שאין לה היכר, לפיכך כולה אסורה. **תקרובת לעצמה** – שהרי אין לה עבודה אחרת אלא זריקה, ובזריקתה נעשית עבודה זרה ונעבדת, ואפילו אחרונה נאסרת משום עבודה זרה עצמה. **הרי אלו מותרין** – בגמרא מפרש טעמא לקמן (עמוד ב). **שבצרן מתחלה** – לצורך עבודה זרה, ובבצירותן עבדה לעבודה זרה, דהוי כשבר מקל לפניה, דדמי לזביחה. **בלתי לה'** – משמע שראוי לשם הכתוב מדבר. דוקין = טייל"א. **לבני נח** – כל זמן שלא ניתנה תורה אף ישראל נקראו בני נח. **חויא לגבוה בבמה** – דיידהו – דילפינן לקמן דמחוסר אבר נאסר לזבן ולא מום אחר. **אלא במחוסר אבר** – דלא אשכחן דליתחזי לגבוה. **הבא בהמה שחיין ראשי אבריס שלה** – שגלוי וידוע לפניו שעתיד להקריב נח, כדכתיב "ויקח מכל הבהמה הטהורה" וגו'. **מלהחיות זרע נפקא** – דבר שעושה פירות, וטריפה שניקב קרום של מוח או שחתכו רגליה שוב אינה יולדת. **אלא למאן דאמר טריפה יולדת** – איצטריך "מכל החי" למעוטה, דלא נפקא מ"להחיות זרע". **בזיומין לך** – ולא טרפה. הלכך "מכל החי" למחוסר אבר אתא. **ודלמא נח גופיה טריפה הוה** – ואף על גב דחי כמה שנים – דלמא טריפה היה סבירא ליה. הלכך לא נפקא מ"אתך" למעוטי טריפה, ואתא "מכל החי" למעוטה. ולא ממשמעותא ד"החי" דהא טריפה חיה, אלא מריבויא, ומפרשים להאי "החי" לשון בריאות. וטריפה הוא דאימעיט אבל מחוסר אבר לאו להחיות זרע למה לי – הא אימעוט טריפה. **אי מאתך** – טריפה הוא דממעיט, אבל זקן וסריס מחמת חולי, דאנא אמינא לצוותא בעלמא אמר רחמנא לעיילינהו, וטריפה לא ניעול שתמות בתיבה, אבל לעשות פירות לא איכפת, ואפילו זקן וסריס ליעול, קמשמע לן. **למרקולים** – אף על פי שאין עבודתו בזביחה. **לבזיכה** – לעבודה זרה שעבודתה בזביחה, דהא נפקא לן מ"איכה יעבדו".

עד

חייב – פירש הקונטרס: ואפילו אין עבודתה בכך. וצריך לומר דמכל מקום היתה רגילה בצואה, דהא רב יהודה לא מיחזיב (אלא) בשבירת מקל ואף על גב דדמי לזביחה, רק באותה שרגילה במקל. וכן ההיא דחנב צריך לומר שעובדין אותה בחנב בענין אחר שלא בשחיטה, דאי אינה רגילה בו – מה בעי לדמוייה לחך דרב יהודה לימא כתנאי? ועוד, כי משני דכולי עלמא לא אמרינן בעין זביחה אלא בעין פנים, וטעמא דמחזיב הואיל וצוארו דומה לבהמה; ואי אינה רגילה בו כלל, ובאת לחייב מטעם שמקריב אותו בעין פנים גמור, והוי כמו שחזו בהמה לעבודה זרה שחייב לכל עבודה זרה שבעולם מטעם שהיא עבודת פנים כדפירש לעיל בקונטרס, וכי יועיל צוארו דומה לבהמה להחשיב בעין פנים יותר משוחזו בהמה בעלת מום לעבודה זרה דאמרינן לקמן דפטור? אלא ודאי מיירי בעבודה זרה שרגילין לעבוד בחנב, ודמי לדרכה בכך טפי מבהמה בעלת מום לעבודה זרה, שאין דרכה בבהמה כלל. ובהכי ניתא דלא קאמר דכולי עלמא אמרינן בעין זביחה כרב, ומחייב בשבירת מקל באותה שעובדין אותה במקל, והכא דפליגי בחנב פליגי באין עובדין אותה בכך, דלא עדיף צוארו דומה לבהמה מבעלת מום בדפרישית.

מנין למחוסר אבר – פירשתי בפרק קמא (עבודה זרה ו, א) וכל הסוגיא.

אפילו

חַיָּיב; בְּשִׁלְמָא עֲבִיט שֶׁל מֵימֵי רַגְלַיִם - אִיקָּא זְרִיקָה מִשְׁתַּבֶּרֶת, אֶלָּא צוֹאָה - מַאי זְרִיקָה מִשְׁתַּבֶּרֶת אִיקָּא? - בְּצוֹאָה לָחָה. לֵימָא כְּתַנָּאֵי: שָׁחַט לָהּ חָנָב - רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים; מַאי לָאו בָּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר: אָמְרִינַן בְּעֵין זְבִיחָה, וּמָר סָבַר: לָא אָמְרִינַן בְּעֵין זְבִיחָה אֶלָּא בְּעֵין פָּנִים? - לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא - לָא אָמְרִינַן בְּעֵין זְבִיחָה, אֶלָּא בְּעֵין פָּנִים בָּעֵינַן, וְשַׁאנֵי חָנָב, הוֹאִיל וְצַוָּארוֹ דּוֹמֶה לְצַוָּאר בְּהֵמָה. אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ אָמַר רַב: עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁעוֹבְדִין אוֹתָהּ בְּמַקֵּל, שָׁבַר מַקֵּל בְּפָנֶיהָ - חַיָּיב, וְנֶאֱבֶרֶת; וְרַק מַקֵּל לְפָנֶיהָ - חַיָּיב, וְאֵינָהּ נֶאֱבֶרֶת. אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: מַאי שְׁנָא שָׁבַר? דְּהָוְיָא לֵיהּ בָּעֵין זְבִיחָה, זָרַק נַמִּי הָוְיָא לֵיהּ בָּעֵין זְרִיקָה! אָמַר לֵיהּ: בָּעֵינַן זְרִיקָה מִשְׁתַּבֶּרֶת וְלֵיקָא. - אֶלָּא מֵעַתָּה, אַבְנֵי בֵּית מַרְקוּלִים בַּמֶּה יֵאָסְרוּ? אָמַר לֵיהּ: אַף לְדִידִי קַשְׁיָא לִי, וּשְׁאַלְתִּיהָ לְרִבְקָה בַּר אֲבוּהּ, וְרִבְקָה בַּר אֲבוּהּ לְחַיָּיא בַּר רַב, וְחַיָּיא בַּר רַב לְרַב, וְאָמַר לֵיהּ: נַעֲשָׂה כִּמְגַדֵּל עֲבוֹדָה זָרָה. - הֵיכָא לְמֵאן דְּאָמַר: עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל גּוֹי אֲסוּרָה מֵיד, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: עַד שֶׁתֵּעָבֵד, תִּישְׁתָּרֵי, דְּהָא לָא פַּלְחָהּ? אָמַר לֵיהּ: כָּל אַחַת וְאַחַת נַעֲשֵׂית עֲבוֹדָה זָרָה וְתִקְרוֹבֶת לַחֲבֶרְתָּהּ. - אִי הָכִי, בַּתְרַייְתָא מֵיהָא תִּשְׁתָּרֵי! אָמַר לֵיהּ: אִי יָדַעַתְּ לָהּ זִיל שְׁקַלָהּ. רַב אַשֵׁי אָמַר: כָּל אַחַת וְאַחַת נַעֲשֵׂית תִּקְרוֹבֶת לְעַצְמָהּ וְתִקְרוֹבֶת לַחֲבֶרְתָּהּ. תְּנַן: מָצָא בְּרֹאשׁוֹ כְּסוּת וּמְעִיל אוֹ כֵּלִים - הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִין; פְּרָכִילֵי עֲנָבִים, וַעֲטָרוֹת שֶׁל שֻׁבָּלִים, וְיֵינוֹת, שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, וְכָל דָּבָר שֶׁפָּיוֹצֵא בּוֹ קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ - אֲסוּרִין; בְּשִׁלְמָא יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת - אִיקָּא בָּעֵין פָּנִים וְאִיקָּא בָּעֵין זְרִיקָה מִשְׁתַּבֶּרֶת, אֶלָּא פְּרָכִילֵי עֲנָבִים וַעֲטָרוֹת שֶׁל שֻׁבָּלִים - לָא בָּעֵין פָּנִים אִיקָּא, וְלָא בָּעֵין זְרִיקָה מִשְׁתַּבֶּרֶת אִיקָּא! אָמַר רָבָא אָמַר עוּלָּא: בְּגוֹן שֶׁבְּצָרָן מִתְּחִלָּה לְקָדָּ. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְנַיִן לְזוֹבֵחַ בְּהֵמָה בְּעַלַּת מוּם לַעֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁהוּא פָּטוּר? שֶׁנֶּאֱמַר: "זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ", לֹא אִסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא בְּעֵין פָּנִים. תְּנוּ רַבָּנָן, בְּמֵאי? אִילֵימָא בִּדְזִקְּין שֶׁבָּעֵין, הָשְׁתָּא לִבְנֵי נֹחַ חַיָּיב לִגְזוֹז בִּבְמָה דִּידְהוּ, לַעֲבוֹדָה זָרָה מִיבָּעְיָא? אֶלָּא בְּמִחוּסַּר אֵבֶר, וְכִדְרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מְנַיִן לְמִחוּסַּר אֵבֶר שֶׁהוּא אָסוּר לִבְנֵי נֹחַ? שֶׁנֶּאֱמַר: "כְּמַכֹּל הַחַי מִכֹּל בָּשָׂר שְׁנֵים מִכֹּל", אָמְרָה תּוֹרָה: הָבֵא בְּהֵמָה שֶׁחַיִּין רֹאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁלָּהּ. - הָנֵיחָא לְמַאן דְּאָמַר: "מִכֹּל הַחַי" מִיבָּעֵי לֵיהּ לְמַעוּטֵי טְרֵיפָה! מ"לְהַחֲיוֹת זֶרַע" נָפְקָא. - הָנֵיחָא לְמַאן דְּאָמַר: טְרֵיפָה אֵינָהּ יוֹלֶדֶת, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: טְרֵיפָה יוֹלֶדֶת, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? - אָמַר קְרָא: "אַתָּךְ", אִתָּךְ - בְּדוֹמִין לָךְ. - וְדִלְמָא נֹחַ גּוּפֵיהּ טְרֵיפָה הָוָה! - "תְּמִים" כְּתִיב בֵּיהּ. - דִּלְמָא תְּמִים בְּדָרְכָיו! - "צַדִּיק" כְּתִיב בֵּיהּ. - דִּלְמָא תְּמִים בְּדָרְכָיו, וְצַדִּיק בְּמַעֲשָׂיו! - לָא מְצִיאַת אָמְרַתְּ דְּנֹחַ גּוּפֵיהּ טְרֵיפָה הָוָה, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ נֹחַ טְרֵיפָה הָוָה, אָמַר לֵיהּ רַחֲמָנָא: דְּכָוֵותָךְ עָצֵיל, שְׁלֵמִין לָא תָּעֲיֵיל? הָשְׁתָּא דְּנָפְקָא מ"אִתָּךְ", "לְהַחֲיוֹת זֶרַע" לָמָּה לִי? - אִי מ"אִתָּךְ", הָוָה אָמִינָא לְצַוּוּתָא בְּעָלְמָא, וַאֲפִילּוּ זָקֵן וַאֲפִילּוּ סָרִיס, קָא מַשְׁמַע לַן: "לְהַחֲיוֹת זֶרַע". אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מְנַיִן לְשׁוֹחֵט בְּהֵמָה לְמַרְקוּלִים שֶׁהוּא חַיָּיב? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְיֹלֵא יוֹבִחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִם", אִם אֵינוֹ עִנְיָן לִבְזִירָפָה, תֵּיכְתִיב: "אֵיכָה יַעֲבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת אֱלֹהֵיהֶם", תְּנֵהוּ עִנְיָן לְשֶׁלֹּא בִּדְרָכָהּ. - וְהָא לְהָכִי הוּא דְּאָתָא? הַאי מֵיצְיָא לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא:

עֵר

אפילו מים ומלח אסור – פירוש: ואפילו שאין עבודתה בכך, דאי עבודתה בכך – אפילו בבלי צואה נמי. והטעם, שלפנים מן הקלקלין מקריבין כל דבר אף על פי שאינו נוי, וטעם האיסור מטעם תקרובת. חוץ לקלקלין, דבר של נוי אסור מטעם תקרובת, שאינו של נוי מותר, כי אין מקריבין שם אלא דבר של נוי. ודלא כפירוש הקונטרס, שפירש דחוץ לקלקלין אין שם תקרובת, ודבר של נוי אסור משום "ולא תחמוד כסף וזהב". אם כן גבי פעור קאמר חוץ כפנים דמיתסר, ואמאי? ביון שאין מביאין חוץ לקלקלין דבר של תקרובת, ומים ומלח אינו לנוי? תנהו

תַּעֲלָה עֹלֹתֶיךָ"; וְכִדְרַבִּי אַבְיָן אָמַר רַבִּי אֵילָא, דְּאָמַר רַבִּי אַבְיָן אָמַר רַבִּי אֵילָא: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "הַשְׁמֵר" וְ"פֶן" וְ"אַל" - אֵינוֹ אֶלָּא בִּלְא תַּעֲשֶׂה; מִפְּאן וְאֵילָךְ הוּא מִדִּבֶּר בְּקָדָשִׁים שֶׁהִקְדִּישָׁן בִּשְׁעַת אִיסּוּר הַבָּמוֹת, שֶׁהֲרֵי עוֹנְשָׁן אָמוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוּ" וגו'. עוֹנֶשׁ שָׁמַעְנוּ, אַזְהָרָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "פֶּן יִזְבְּחוּ". זִבְחֵי הָעוּמְדִין קוֹדֶם הַקְמַת הַמִּשְׁכָּן וְהַקְרֵיבָן אַחֲרֵי כֵן בְּבָמָה, שֶׁעוֹבֵר בַּעֲשֵׂה. יָכוֹל יֹאכַל עֲנוּשׁ כָּרֵת - כֵּאילוּ הִקְדִּישָׁן בְּשַׁעַת אִיסּוּר וְהִקְרִיבָן, דַּעְתּוֹ בֹּהֶן כָּרֵת לְעִילָּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "זִבְחֵיהֶם" - זִבְחֵי הָעוּמְדִין קוֹדֶם לָכֵן שֶׁהִתְרוּ בָּהֶם לְגַבֵּי שְׁעַת אִיסּוּר הַבָּמוֹת - כְּזוֹבְחִין עַל פְּנֵי הַשְּׂדֶה זְבָחִים - שֶׁהֻתְּרוּ לְךָ בְּיָחִיד וְלֹא בְּצִבּוּר - כְּאוֹכְלִין בְּשַׂר הַתַּאֲוָה בְּכָל מְקוֹמוֹת

מקיש אלהות למקומות – דאוקמינן בכלים. **מה כלים עד שיעבדו** – דכתיב: "אשר עבדו שם". **השתא נניחו בעיא** – דלפינן לקמן מ"רשם בסתר". **ואימא בדנכרי** – עד שתעבד. **ורבי עקיבא** – דאמר בשל ישראל עד שתעבד, האי "תועבת ה'" לאו דמיתסר משעת עשייתה, אלא הכי קאמר: ארור משעת עשייתה, דעשייה מביאתו לידי תועבה שעובדה. **שפוסל אלוהו** – שיכול לבטלו. **כתיב לא תחמוד וכתיב ולקחת לך** – ותרוייהו בחד קרא, ורישא דקרא: "פסילי אלהיהם תשרפון באש לא תחמוד" וגו'. **הכי קאמר פיסולי לאלוה** – שיפה לעבודה זרה – "לא תחמוד". **פסלו מאלוה** – שבטלו, מלשון פסולת – "ולקחת לך". ד"פסילי" דרישא דקרא תרי גוני משמע, ודרשינן ליה באיסור ואהיתר דקרא. **דברים שבפתרי** – עבודות שבסתר הוא עובדה, שלא ישמעו בית דין ויסקלוהו. **שמעונה גניזה** – דכשהיא שלימה נגנזה בקרקע. **מה מוכח מעון גניזה** – דהא אסור בהנאה. **אצל מוכח** – תלמידי חכמים, דאשרייה אוקמינן בדריש שאינו הגון, הלכך מוכח נמי בגברי. **דייהך כלי** – כלי שנשבר והקיש עליו בקורנס עד שריקעו, ונתפשט ונתמלא פגימתו. **בין לרבי ישמעאל בר'** – משמע עבודה זרה של גוי אין אסורין עד שיעבדו, כדאמרן לעיל (נא, א): הביאום ולא נשתמשו בהן, יכול יהו אסורין? תלמוד לומר "אשר עבדו". ורבי עקיבא בעבודה זרה עצמה פליג, אבל בכלים לא פליג. **משמשין** – דישראל, ממשמשי עבודה זרה דגוי גמר, ולא מיתסר עד שישתמשו בהן לעבודה זרה. **עשה** – עשאו (כולו) [כלי] לעבודה מתחילה. **חוזרו למוצאתן ישנה** – רצריכה טבילה, וב"יציאות השבת" (שבת טז, ב) מפרש טעמא: גזרה שמא יאמרו טבילה בת יומא עולה. וקא מיבעיא: כלי שנשתמשו בו לעבודה זרה וראוי לשמש במסכת שבת בפרק "אמר רבי עקיבא" (פג, א): משמשיה טמאין, שברן כדי לטהרן וחזר וריחבן לעבודה זרה ועדיין לא נשתמשו בו, מי הדר למוצאה קמייתא או לאו? **מי אמרינן הני מילי** – דחוזרין למוצאתן ישנה דאורייתא. **אבל מוצאת** – עבודה זרה דרבנן היא, וקראי אסמכתא בעלמא. **שאר מוצאות דרבנן** – כגון כלי דמטמאו במשקין, דמדאורייתא לא מטמאו משקין כלי, ורבנן גזור משום משקה זב רובה בגון רוקו ומימי רגליו, דאב הטומאה נינהו ומטמאי כלי. **חדא מנו חדא** – כלומר, בשאר טומאות נמי מיבעיא ליה, והאי דנקט עבודה זרה, שאילה אחרת (היא) הנשאלת מתוך פשטה של ראשונה: **אם תמצי לומר בשאר טומאות דרבנן לא הדרי, הכא מאי? תקרובת עבודה זרה של אוכלין מהו** – מי סלקא טומאה מניידהו על ידי ביטול או לא? **ותיבעי לך בלים** – שנשתמשו בהן לעבודה זרה, אי סלקא טומאה מניידהו כי היכא דסלקא איסורא! **כיון דאית להו שהרה** – בשאר טומאות במקוה, הכא דמקוה דידיה היינו ביטול, כיון דאיסורא בטיל מניידהו – טומאה ודאי נמי סלקא. **כי קמיבעיא לן אוכלין** – דלית להו שהרה בשאר טומאות במקוה. **ותיבעי ליה עבודה זרה** – של אוכלין, בגון השתחוה לפת, **ותיבעי לך אי סלקא טומאה בביטול או לאו!**

מאי

תנהו ענין לבלים – ולא דמי לתקרובת הר שהתרנו לעיל בפרק "כל הצלמים" (מה, א דיבור המתחיל אלהיהם), דשאני התם דכתיב (יהושע כד) "ויאבדו זבחי מתים" ומיניה נפקא לן תקרובת עבודה זרה, וקרא כי כתיב בפעור כתיב, שהוא תלוש ונאסר, ולהכי תקרובתו אסורה. אבל גבי עבודה זרה של מחובר לא מצינו איסור בתקרובתו, אלא גבי בלים כדמסיק הכא. ואף על גב דדרבי קבלה הן, עד דאתא דוד גמרא גמירי לה ואתא דוד ואסמכיה אקרא. **ורבי** עקיבא דלא מקיש בו' – האי (ואת) "את" לא הוצרך אלא לאפוקי מ"פסילי אלהיהם". **מה** מוכח טען גניזה – כמו כלי שרת דאמרינן שגונזה, אף אשרה טעונה גניזה, פירוש: ביעור בלא הנאה, כמו על ששחקוהו וזרוהו. ומיהו מעגל ליכא למילף, בין לרבי יוסי בין לרבנן, דלרבי יוסי – שנא בשביל כבודן של ישראל שאירעה להם תקלה ולקון על ידו עשה כן, ולרבנן – בקש לבודקן בסוטות. **תבעי** ליה שאר טומאות דרבנן – פירוש: בכלים שנטמאו במשקין, כמו שפירש הקונטרס. ובכלים שעיקר טומאתן דאורייתא, דאילו בכלי זכוכית תנן, ובפרק קמא דשבת (טז, א) מייתי לה, דאין חוזרין לטומאה ישנה, והיינו משום דעיקר טומאתן אף בשרץ ובמת מגבם אינם אלא מדרבנן.

כיון

תָּנְהוּ עָנְיָן לְכֵלִים. מִכָּאן אָמְרוּ: עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי אֵינָהּ אֲסוּרָה אֶלָּא עַד שֶׁתֵּעָבֵד, וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל - מֵיָד. - וְהָא בִּכְלִים אוֹקְמָנְהָ לָהּ? - אָמַר קְרָא: "אֲשֶׁר שָׁם אֱלֹהִים אֹתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם", מַקִּישׁ אֱלֹהֵיהֶם לִכְלִים, מַה כֵּלִים עַד שֶׁיֵּעָבְדוּ, אַף אֱלֹהֵיהֶם נָמֵי עַד שֶׁיֵּעָבְדוּ. וְרַבִּי עֲקִיבָא דְּלָא מְקִישׁ, אָמַר לָךְ: "אֶת" הַפְסֵק הָעָנְיָן. וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אַשְׁמְעִנַן עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי דְּאֵין אֲסוּרָה עַד שֶׁתֵּעָבֵד, דְּיִשְׂרָאֵל דְּאָסוּרָה מֵיד מְנָא לֵיהּ? - סְבָרָא הוּא: מִדְּנָכְרִי עַד שֶׁתֵּעָבֵד, דְּיִשְׂרָאֵל אֲסוּרָה מֵיָד. - אִימָא: דְּיִשְׂרָאֵל כְּלָל וְכֹלָל לָא! - הַשְׁתָּא גְּנִיזָה בָּעֲיָא, אִיתְּסוּרֵי לָא מִיתַּסְרָא? - וְאִימָא: כְּדְנָכְרִי! אָמַר קְרָא: "וְאֶת חֲמֻדַּת כֶּסֶף וְזָהָב עֲשִׂיתֶם אֶת הָעֶגֶל", מִשְׁעַת עֲשִׂיָּיה קָם לֵיהּ בְּחַטָּא. - אִימָא: הָנֵי מִילֵּי לְמֵיקָם גַּבְרָא בְּחַטָּא, אִיתְּסוּרֵי לָא מִיתַּסְרָא! - אָמַר קְרָא: "אֲרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה", מִשְׁעַת עֲשִׂיָּיה קָם לֵיהּ בְּ"אָרוּר". - אִימָא: הָנֵי מִילֵּי לְמֵיקָם גַּבְרָא בְּ"אָרוּר", אִיתְּסוּרֵי לָא מִיתַּסְרָא! - "תּוֹעֲבַת ה'" כְּתִיב. - וְרַבִּי עֲקִיבָא? דָּבָר הַמֵּבִיא לִידֵי תּוֹעֲבָה. וְרַבִּי עֲקִיבָא, עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי דְּאָסוּרָה מִיָּד, מְנָא לֵיהּ? אָמַר עוּלָּא, אָמַר קְרָא: "פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ", מְשַׁפְּסְלָן נַעֲשָׂה אֱלוֹהַּ. - וְאִידָךְ? הָהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתָנֵי רַב יוֹסֵף, דְּתָנֵי רַב יוֹסֵף: מִנַּיִן לְגוֹי שֶׁפּוֹסֵל אֱלוֹהוֹ? שֶׁנֶּאֱמַר: "פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ". - וְאִידָךְ? נָפְקָא לֵיהּ מִדִּשְׁמוּאֵל, דִּשְׁמוּאֵל רָמַז, כְּתִיב: "לֹא תַחְמֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם", וּכְתִיב: "וְלָקַחְתָּ לָּךְ", הָא בְּיָצֵד? פְּסָלוֹ לָאֱלוֹהַּ - "לֹא תַחְמֹד", פְּסָלוֹ מֵאֱלוֹהַּ - "וְלָקַחְתָּ לָּךְ". וְרַבִּי עֲקִיבָא, אֲשֶׁמְעִנַן עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי דְּאָסוּרָה מִיָּד, דְּיִשְׂרָאֵל עַד שֶׁתֵּעָבֵד מְנָלַן? אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר קְרָא: "וְשָׂם בַּפָּתֻּר", עַד שֶׁיֵּעָשֶׂה לָהּ דְּבָרִים שֶׁבַּפָּתֻּר. - וְאִידָךְ? הָהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי יִצְחָק, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: מִנַּיִן לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁטְּעוּנָה גְּנִיזָה? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׂם בַּפָּתֻּר". - וְאִידָךְ? נָפְקָא לֵיהּ מִדְּרַב חִסְדָּא אָמַר רַב, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב: מִנַּיִן לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁטְּעוּנָה גְּנִיזָה? שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל עֵץ אֵצֶל מִזְבַּח", מַה מִּזְבֵּחַ טְעוּן גְּנִיזָה, אַף אֲשֵׁרָה טְעוּנָה גְּנִיזָה. - וְאִידָךְ? הָהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כָּל הַמְעַמֵּיד דַּיָּן שֶׁאֵינוֹ הָגוּן - כְּאִילּוּ נוֹטֵעַ אֲשֵׁרָה בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: "שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ", וְסָמִיךְ לֵיהּ: "לֹא תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל עֵץ". אָמַר רַב אַשִׁי: וּבְמָקוֹם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים - כְּאִילּוּ נְטָעוֹ אֵצֶל מִזְבֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲצֹל מִזְבַּח". בְּעֵי רַב תַּמְנוּנָא: רֵיחֵף כְּלֵי לַעֲבוֹדָה זָרָה, מַהוּ? - עֲבוֹדָה זָרָה דְּמַאן? אִילֵימָא עֲבוֹדָה זָרָה דְּנָכְרִי - בֵּין לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל וּבֵין לְרַבִּי עֲקִיבָא מְשַׁמְּשֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה הֵן, וּמְשַׁמְּשֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה אֵין אֲסוּרִין עַד שֶׁיֵּעָבְדוּ! אֶלָּא עֲבוֹדָה זָרָה דְּיִשְׂרָאֵל; אֶלָּא דְּמַאן? אִילֵימָא אֶלָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא, הָשְׁתָּא הִיא גּוּפָהּ לָא מִיתַּסְרָא עַד שֶׁתֵּעָבֵד, מְשַׁמְּשֵׁיהּ מִיבָּעְיָא? וְאֶלָּא אֶלָּא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּאָמַר: אֲסוּרָה מִיָּד, מַאי? מְשַׁמְּשֵׁי מִמְּשַׁמְּשִׁין גְּמִרִינַן, מַה הָתָם עַד שֶׁיֵּעָבְדוּ - אַף הָכָא עַד שֶׁיֵּעָבְדוּ, אוֹ דִלְמָא מִינָּהּ גְּמַר: מַה הִיא אֲסוּרָה מִיָּד - אַף מְשַׁמְּשֶׁיהָ אֲסוּרִין מִיָּד? מַאי אִירְיָא דִּקָּא מִיבָּעְיָא לֵיהּ רֵיחֵף כְּלֵי? תִּיבָּעֵי לֵיהּ עֲשָׂהּ! - רַב תַּמְנוּנָא מִשּׁוּם טוּמְאָה יָשְׁנָה קָמִיבָּעְיָא לֵיהּ, דְּתַנְיָא: כְּלֵי מַתָּכוֹת - פְּשׁוּטֵיהֶן וּמְקַבְּלֵיהֶן טְמֵאִין, נִשְׁתַּבְּרוּ - טְהֵרוּ, חָזַר וַעֲשָׂאָן כֵּלִים - יַחְזְרוּ לְטוּמְאָה יְשָׁנָה; וְהָכִי קָמִיבָּעְיָא לֵיהּ: כִּי הֲדָרָא טוּמְאָה - הָנֵי מִילֵּי לְטוּמְאָה דְּאוֹרַיְיתָא, אֲבָל טוּמְאָה דְּרַבָּנָן לָא, אוֹ דִלְמָא לָא שְׁנָא? - וְתִיבָּעֵי לֵיהּ שְׁאָר טוּמְאוֹת דְּרַבָּנָן! - הָדָא מִגּוֹ הָדָא קָמִיבָּעְיָא לֵיהּ: טוּמְאָה דְּרַבָּנָן מִי הֲדָרָא אוֹ לָא הֲדָרָא? וְאִם תֹּאמַר לֵימָא לָא הֲדָרָא, טוּמְאָה דַּעֲבוֹדָה זָרָה, מִשּׁוּם חֲמוּרָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה מִי שָׁוְיוּהּ רַבָּנָן כְּטוּמְאָה דְּאוֹרַיְיתָא, אוֹ לָא? תֵּיקוּ. בְּעֵי מִינֵּיהּ רַבִּי יוֹחָנָן מֵרַבִּי יַנַּאי: תְּקרוֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל אוֹכָלִים, מַהוּ? מִי מְהַנְּיָא לְהוּ בִּיטּוּל לְמֵהֲרִינְהוּ מִטּוּמְאָה, אוֹ לָא? - וְתִיבָּעֵי לֵיהּ בְּלִים! - כֵּלִים לָא קָמִיבָּעְיָא לֵיהּ, כֵּיוָן דְּאִית לְהוּ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה טוּמְאָה נַמֵּי בְּטֵלָה, כִּי קָמִיבָּעְיָא לֵיהּ - אוֹכָלִין. - וְתִיבָּעֵי לֵיהּ עֲבוֹדָה זָרָה גּוּפָהּ! - עֲבוֹדָה זָרָה גּוּפָהּ לָא מִיבָּעְיָא לֵיהּ,

כיון דאיסורה בטיל – וגבי בלים לעיל (עמוד א) דלא קאמר הכי – דמיירי בכלים של תקרובת עבודה זרה שאין להם בטול, ודלא כפירוש הקונטרס שנשתמשו בהן לעבודה זרה. **ברוך** אתה לשמים שהחזרת לי אבדתי – שהקדשנו אחרים תחתיהם. ואף על גב דמאורייתא לא מיתסרי, דהא דהקדש ניתנו ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ואם כן להדיוט שרי, מכל מקום קנסו לאסור לגבוה. והא דמייתי מההיא קרא לקמן (נד, ב) למלתיה דעולא דכיון ששחט בה סימן אחד אסרה, דמייתי אף להדיוט דכדמוכח בחולין פרק שני (מג, א), הכי מייתי: מדאסר לגבוה במעשה זוטא שלא נשתנה הכלי, אם כן במעשה רבה יש לאסור אף להדיוט. **משום** כספה וחבהּ של ירושלים – שהיה המטבע של כסף ושל זהב. **דיניי** הדריינא טיריינא שיפא – פירש בקונטרס: על שם מלכי רומי נעשו הצורות, ושמם אדריינוס טוריינוס שייפא – שנישוף ואין צורתה ניכרת מחמת ישנה. וקשה לרבינו תם, דהא אמרינן ב"הגוזל קמא" (בבא קמא צו, ב): איזה מטבע של ירושלים – דוד ושלמה מצד אחד וירושלים עיר הקדש מצד אחד! ובערוך פירש כפירוש הקונטרס. ונראה לי לתרץ קושיא דרבינו תם, דודאי אדריינוס וטוריינוס כשנשלו על ישראל פסלו צורת מטבע הראשונה ותיתנו בה שמם, ולאחר החורבן הרבה בקשו לגנוז. ונראה לרבינו תם לפרש: הדריינא – טוריינא – גדול בתריהם, כדאמרינן: המלוה את חבירו על המטבע אפילו כנפה בתריהו. שייפא – שנישוף ואין האותיות ניכרות בו, שהיו דוד ושלמה שמם כתוב במטבע ולא צורתם, כדאמרינן לעיל (מג, א) דצורת אדם אסורה, ומתוך שנישוף לא היו יכולין להכיר. אבל

כֵּיוָן דְּאִיסּוּרָהּ בָּטֵל, טוּמְאָה נָמֵי בָּטְלָה. כְּי קָא מִיבָּעֲיָא לֵיהּ - תִּקְרוֹבֶת לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל אוֹכָלִין, מַאי? כֵּיוָן דְּאִיסּוּרֵיהּ לָא בָּטֵיל כְּדְרַב גִּיֵּדל - טוּמְאָה נָמֵי לָא בָּטְלָה, אוֹ דִלְמָא אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא לָא בָּטֵיל, טוּמְאָה דְּרַבָּנַן בָּטֵיל? תֵּיקוּ. בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי יוֹסֵי בֶּן שָׁאוּל מֵרַבִּי: כֵּלִים שֶׁשִּׁימְּשׁוּ בְּהֶן בְּבֵית חוֹנְיוֹ, מַהוּ שֶׁיִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶן בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ? וְקָא מִיבָּעֲיָא לֵיהּ אֲלִיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר: בֵּית חוֹנְיוֹ לָאו בֵּית עֲבוֹדָה זָרָה הִיא; דְּתַנְיָן: כֹּהֲנִים שֶׁשִּׁימְּשׁוּ בְּבֵית חוֹנְיוֹ לֹא יְשַׁמְּשׁוּ בְּמִקְדָּשׁ שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר לְדָבָר אַחֵר, כֹּהֲנִים הוּא דְּקָנְסִינְהוּ רַבָּנַן מִשּׁוּם דְּכֵנִי דַּעֲה נִינְהוּ, אֲבָל כֵּלִים לָא, אוֹ דִלְמָא לָא שָׁנָא? אָמַר לוֹ: אֲסוּרִים הֵן, וּמִקְרָא הָיָה בְּיָדֵינוּ וּשְׁכַחְנוּהוּ. אֵיתֵיבֵיהּ: "כָּל הַכֵּלִים אֲשֶׁר הַזִּנּוּחַ הַמֶּלֶךְ אָחָז בְּמַלְכוּתוֹ בִּמְעָלוֹ הֵכִנּוּ וְהִקְדָּשָׁנוּ", מַאי לָאו "הֵכִנּוּ" - דְּאַמַּבְלִינְהוּ, "הִקְדָּשָׁנוּ" - דְּאַקְדֵּישְׁנַנְהוּ? אָמַר לוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה לַשָּׁמַיִם שֶׁהֶחֱזַרְתָּ לִי אֲבֵדָתִי, "הֵכִנּוּ" - שֶׁגְּנָזוּם, "וְהִקְדָּשָׁנוּ" - שֶׁהִקְדִּישׁוּ אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם. לֵימָא מְסַיַּע לֵיהּ: מְזֻרְחִית צְפוֹנִית - בָּהּ גָּנְזוּ בֵּית חַשְׁמוֹנַאי אֶת אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ שֶׁשִּׁקְּצוּ אַנְשֵׁי יָוָן; וְאָמַר רַב שֵׁשֶׁת: שֶׁשִּׁקְּצוּ לַעֲבוֹדָה זָרָה? אָמַר רַב פָּפָּא: הָתָם קְרָא אַשְׁכַּח וּדְרַשׁ, דִּכְתִיב: "וּבָאוּ בָהּ פָּרִיצִים וְחִלַּלוּהָ", אָמְרִי: הֵיכִי נַעֲבִיד? נִיתְבְּרִינְהוּ - "אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת" אָמַר רַחֲמָנָא, נִגְמְרִינְהוּ - "לֹא תָנִיף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל" אָמַר רַחֲמָנָא. - וְאַמַּאי? לִיתְקְרִינְהוּ וְלִישְׁקְלִינְהוּ לְנַפְשַׁיְיהוּ! מִי לָא אָמַר רַב אוֹשַׁעְיָא: בְּקֹשׁוּ לִגְנוֹז כָּל פֶּסֶף וְזָהָב שֶׁבָּעוֹלָם מְשׁוּם פֶּסֶף וְדַהֲבָא שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם; וְהָוֵינַן בָּהּ: יְרוּשָׁלַיִם הָוְיָא רוּבָּא דְּעָלְמָא? אֶלָּא אָמַר אַבַּיֵי: בְּקֹשׁוּ לִגְנוֹז דִּינְרָא הַדְרִיאָנָא טוּרַיְינָא שֵׁיפָא, מִפְּנֵי טִבְעָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, עַד שֶׁמָּצְאוּ לָהּ מְקוֹרָא מִן הַתּוֹרָה שֶׁהוּא מוּתָּר: "וּבָאוּ בָהּ פָּרִיצִים וְחִלַּלוּהָ"! - הָתָם לָא אִשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהּ לְגַמְרֵי. הָכָא כֵּיוָן דְּאִשְׁתַּמַּשׁ בָּהּ לְגַמְרֵי - לָאו אוֹרַח אַרְעָא לְאִשְׁתַּמּוֹשֵׁי בָּהּ הֵיכָא. **משנה נָבְרִי מֵבֵטל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָבְרִי. הַמְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה - מְבַטֵּל מִשְׁמְשָׁיהָ, בֵּיטֵל מִשְׁמְשָׁיהָ - מְשַׁמְּשִׁין מוּתָּרִין וְהִיא אֲסוּרָה. **גמרא** מַתְנֵי לֵיהּ רַבִּי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי: נָבְרִי מֵבֵטל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלּוֹ וְשֶׁל חֲבֵירוֹ, אָמַר לוֹ: רַבִּי, שְׁנַיִם לָנוּ בְּיִלְדוּתְךָ: נָבְרִי מֵבֵטל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלּוֹ וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל - דְּיִשְׂרָאֵל מִי קָא מְבַטֵּל? וְהָא "וְיָשֹׂם בַּסֶּתֶר" כְּתִיב! אָמַר רַבִּי הִילֵל בְּרֵיהּ דְּרַבִּי וּלְעֹלָם: לָא נִצְרְכָה, שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּהּ שׁוּתָּפוּת. בְּיִלְדוּתוֹ מַאי קָמַבְר, וּבוֹקְנוּתוֹ מַאי קָמַבְר? בְּיִלְדוּתוֹ דְּרַבִּי סָבַר: יִשְׂרָאֵל אַדַּעְתָּא דְּנָבְרִי פָּלַח, כֵּיוָן דְּנָבְרִי מְבַטֵּל דְּנַפְשֵׁיהּ - דְּיִשְׂרָאֵל נָמֵי מְבַטְּלָה; וּבוֹקְנוּתוֹ סָבַר: יִשְׂרָאֵל אַדַּעְתָּא דְּנַפְשֵׁיהּ פָּלַח, כִּי מְבַטֵּל נָבְרִי - דְּנַפְשֵׁיהּ, דְּיִשְׂרָאֵל לָא בָּטֵיל. אִיפָּא דְּכִתְנֵי לָהּ אַפֵּיפָא: יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ מְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָבְרִי. - פְּשִׁיטָא! אָמַר רַבִּי הִילֵל בְּרֵיהּ דְּרַבִּי

מאי כיון דאיסורא לא בטיל – מדרב גידל בריש פירקין (עבודה זרה נ, א) בשאר טומאה דלית ליה טהרה במקוה, דנימא כי היכי דשאר טומאות שלקי הוא נמי קלה למיקם מניידה. **טומאה נמי לא בטלה** – כיון דליכא למימר בי. **בית חוניו** – מפרש בשמעתין בתרייתא דמנחות: חוניו – בנו של שמעון הצדיק שברח למצרים מפני אחיו ובנה שם מזבח, ופליגי התם, איבא למאן דאמר לשם עבודה זרה, ואיבא למאן דאמר לשם שמים. וקמיבעיא ליה לרבי יוסי בן שאול אליבא דמאן דאמר לאו בית עבודה זרה היא, דאליבא דמאן דאמר דעבודה זרה היא לא קמיבעיא ליה, דהשתא להדיוט אסורין, כדאמר לעיל: בכלים שנשתמשו בהן לעבודה זרה הכתוב מדבר, לגבוה מיבעיא? **ואין צריך לומר לדבר אחר** – כהנים שמשימש לעבודה זרה, אין צריך לומר שלא ישמשו עוד למקדש, כדכתיב ביחזקאל (מד): "ועמדו על הריב לשפט אותם לפני גולליהם" וגו' וכתיב בתריה: "לא יגשו אלי לכהן לי". ומדקאמר "אין צריך לומר לדבר אחר", מכלל דבית חוניו לאו דבר אחר הוא, ואפילו הכי קתני דכהנים אסירי, וקמיבעיא ליה לרבי יוסי כלים מאי. **כהנים דכי דעה נינהו** – וידעי שנאסרו הבמות אף לשם גבוה, והלכו ועבדו בבמה – הוא דקנוס רבנן, **אבל כלים לא** – קנסו, או דלמא לא שנא. **מקרא היה בידינו** – בהנך דעבודה זרה, דהיכא דמאורייתא הוה בהו טעמא לאתיהרא קנסוהו רבנן אף על גב דלאו בני דעה נינהו. הכא נמי, אף על גב דלאו בית עבודה זרה ולא מיתסרי, מדאורייתא קנסוהו רבנן בכלים כבהנים. **כל הכלים** – כהנים שבימי חזקיהו היו מגידין לו: כל הכלים של בית המקדש אשר חזניה אחז במלכותו במעלו לעבודה זרה. **הכנו והקדשנו מאי לאו הכנו דאמבלינהו** – מטומאת עבודה זרה. **והקדשנום דאקדישנגנהו** – שחזרו ומשתום בשמן המשחה. אלמא, כיון דמאורייתא לא מתסרי, דהא הקדש ניתנו ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו, אינהו נמי לא גזרו עליהו דואיל ולאו בני דעה נינהו. **שהחזרת לי אבדתי** – זהו המקרא ששבחתי. **שהקדשנו אחרים תחתיהן** – אבל הנך קנסוהו רבנן וגנזוהו. **מזרחית צפונית** – שימוש ארבע לשכות שהיו במקצעות העזרה קא חשיב במסכת מדות (פרק א משנה ו). **ואמר רב ששת ששיקצום לעבודה זרה** – אלמא, אף על גב דלהדיוט לא מיתסרי, דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, גזור בהו רבנן לגבי גבוה ואף על גב דלאו בני דעה נינהו. **ובבית חוניו נמי**, אף על גב דלאו בית עבודה זרה ולא מיתסרי כלים דידיה מדאורייתא, גזור בהו רבנן. **התם קרא אשכח ודרש** – דמדאורייתא אסירי אפילו להדיוט. **דכתיב ובאו בה פריצים וחללוה** – מכיון שנבנסו גוים להיכל יצאו כליו לחולין, וכיון דנפקי לחולין קנינהו בהפקירא והוו להו להדיוט, וכשנשתמשו בהן לעבודה זרה נאסרו. **אמרי** – הנך דבית חשמונאי כשנצחום: היכי נעביד? ניתברינהו – על יד גוי כדי לבטלן. **אבנים שלימות** – שאין בהם פגימות, ואפילו בפגימות סכין שתחגור בה צפורן פוסלת בהן, דאמרינן ב"הכל שוחטין" (חולין יח, א). **נגמרינהו** – לאחר שבירתן, להשוות פגימתן – "לא תניף עליהם ברזל" כתיב. ועמדו וגנזום. **ונתברינהו** – כדי לבטלן מעבודה זרה. **ונשקלינהו לנפשייהו** – שהרי חולין הן, וכדקאמרת: "ובאו בה פריצים וחללוה". **משום כספה וזהבה של ירושלים** – שרובה הקדש. **טרינא הדרינא שיפא** – מטבעות של ירושלים טיריינא הדריינא. על שם מלכי רומי נעשו הצורות ושמם טוריינוס אדריינוס. **שיפא** – ישן ביותר, שנישוף מחמת ישנו ואין הצורה ניכרת. **משנה** ישראל אינו מבטל עבודה זרה של נברי – דנברי פוסל אלוהו לפיגון, ולא ישראל, וכל שכן דישראל אינו מבטל עבודה זרה דישראל, דאין לה בטילה עולמית, דהא ר"ש בסתר" כתיב. **גמרא** שנית לנו בילודתך שלו ושל ישראל – ועכשיו אתה שונה לנו: ושל חבירו, אבל של ישראל לא. ומקשי תלמודא: דישראל מי בטלה – והא ר"ש בסתר" כתיב! **שיש לו לגוי בה שותפות** – ובוקנותו חזר בו, דאף על גב שיש לו שותפות אינו יכול לבטל חלקו של ישראל. **ואיבא דמתני לה** – לרבי הילל בריה דרבי וולס. **אכיפא** – דמתניתין.

אמר

[לח.]

וּכְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, עַד כַּמָּה הוּא פּוֹחֵת? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: ׳אֲרוּסָה וְחוֹלָה, נִדָּה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם - כּוֹתְבִין לָהּ אִגֶּרֶת מֶרֶד עַל בַּעְלָהּ׳; מָה אֲנַן קָיְמִין? אִם בְּשֶׁמְּרָדָה עָלָיו וְהִיא נִדָּה - הַתּוֹרָה הִמְרִידַתָּה עָלָיו! אֶלָּא כֵּן אֲנַן קָיְמִין: שֶׁמְּרָדָה עָלָיו עַד שֶׁלֹּא בָּאתָ נִדָּה, וּבָאת לְנִדָּה. הֲרֵי אֵינָהּ רְאוּיָה לִמְרֹד, וְאַתְּ אָמַר כּוֹתְבִין, וְכָא פּוֹחֵת.

מַה מִפְחוֹת? מִפָּרָאפֶּרְנוֹן[9] דִּידַהּ. נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר: לְעוֹלָם הוּא פּוֹחֵת וְהוֹלֵךְ, שֶׁמָּא תִּפֹּל לָהּ יְרוּשָׁה מִמָּקוֹם אַחֵר, וַיַּחְזֹר וְיִגְבֶּה מִמֶּנָּה. לֹא אָמַר אֶלָּא יְרוּשָׁה, דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מָצוּי, הָדָא אָמְרָה: אֲפִלּוּ לִפְחוֹת מִפָּרָאפֶּרְנוֹן דִּידַהּ פּוֹחֵת.

רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: כּוֹתְבִין אִגֶּרֶת מֶרֶד עַל הָאֲרוּסָה, וְאֵין כּוֹתְבִין אִגֶּרֶת מֶרֶד עַל שׁוֹמֶרֶת יָבָם. וְהָתָנֵי רַבִּי חִיָּה: ׳נִדָּה וְחוֹלָה, אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם - כּוֹתְבִין לָהּ אִגֶּרֶת מֶרֶד עַל כְּתֻבָּתָהּ׳?! כָּאן כַּמִּשְׁנָה הָרִאשׁוֹנָה, כָּאן כַּמִּשְׁנָה הָאַחֲרוֹנָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בַּר בּוּן: אֲפִלּוּ תֵּימַר כָּאן כְּמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה.

׳בֵּית דִּין שֶׁאַחֲרֵיהֶן מַתְרִין בָּהּ אַרְבַּע שַׁבָּתוֹת, וְהִיא שׁוֹבֶרֶת כְּתֻבָּתָהּ וְיוֹצְאָה׳. רַבִּי חֲנִינָה בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בִּי רַבִּי יַסָּא: הַיּוֹצְאָה מִשֵּׁם שֵׁם רַע - אֵין לָהּ בְּלָיוֹת, מוּרֶדֶת - יֵשׁ לָהּ. רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הַמּוּרֶדֶת וְהַיּוֹצֵאת מִשֵּׁם שֵׁם רַע - אֵין לָהּ לֹא מְזוֹנוֹת וְלֹא בְּלָיוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: אִלֵּין דִּכְתִבִין: ׳אֵין שָׁנֵא אֵין שָׁנֵאת׳ - תְּנַיי מָמוֹן וּתְנַיָן קָיֵם.

---

[9] תּוֹסֶפֶת כְּתוּבָה

הֲלָכָה ט: מַתְנִיתִין: הַמַּשֶּׂרֶה אֶת אִשְׁתּוֹ עַל־יְדֵי שָׁלִישׁ - לֹא יִפְחֹת לָהּ מִקַּבַּיִם חִטִּין, אוֹ מֵאַרְבַּעַת קַבִּין שְׁעוֹרִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: לֹא פָּסַק שְׁעוֹרִין, אֶלָּא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שֶׁהָיָה סָמוּךְ לֶאֱדוֹם.

גְּמָרָא: ׳הַמַּשֶּׂרֶה אֶת אִשְׁתּוֹ עַל־יְדֵי שָׁלִישׁ׳ - מַהוּ ׳סָמוּךְ לֶאֱדוֹם׳? לִדְרוֹמָהּ.

[לח:]

הֲלָכָה י: מַתְנִיתִין: וְנוֹתֵן לָהּ חֲצִי קַב קִטְנִית וַחֲצִי לוֹג שֶׁמֶן וְקַב גְּרוֹגָרוֹת, אוֹ מָנֶה דְּבֵלָה, וְאִם אֵין לוֹ - פּוֹסֵק לְעַמָּתָן פֵּרוֹת מִמָּקוֹם אַחֵר. וְנוֹתֵן לָהּ מִטָּה וּמַפָּץ, וְאִם אֵין לוֹ מַפָּץ - מַחֲצֶלֶת. וְנוֹתֵן לָהּ כְּפָה לְרֹאשָׁהּ וַחֲגוֹר לְמָתְנֶיהָ, וּמְנַעֵל מִמּוֹעֵד לְמוֹעֵד, וְכֵלִים שֶׁל חֲמִשִּׁים זוּז מִשָּׁנָה לְשָׁנָה. וְאֵין נוֹתֵן לָהּ לֹא חֲדָשִׁים בִּימוֹת הַחַמָּה, וְלֹא שְׁחָקִין בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, אֲבָל נוֹתֵן לָהּ כֵּלִים שֶׁל חֲמִשִּׁים זוּז בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, וְהִיא מִתְכַּסָּה בִּבְלָאוֹתֵיהֶן בִּימוֹת הַחַמָּה וְהַשְּׁחָקִין שֶׁלָּהּ.

גְּמָרָא: ׳וְנוֹתֵן לָהּ חֲצִי קַב קִטְנִית וַחֲצִי לוֹג שֶׁמֶן׳ - אָמַר רַבִּי מָנָא: מָנֶה וְאַרְבַּע רְטָלִין. נוֹתֵן לָהּ כַּר, נֵר וּפְתִילָה, כּוֹס וְחָבִית וּקְדֵרָה. רַבִּי יוֹסֵה אָמַר: כַּר אֵין לָהּ, שֶׁאֵין נְשֵׁי הָעֲנִיִּים יְשֵׁנוֹת עַל הַכַּר.

רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הוֹתִירָה מְזוֹנוֹת - שֶׁלּוֹ; הוֹתִירָה בְּלָיוֹת - שֶׁלָּהּ. הָדָא דְתֵימַר: בְּאֵשֶׁת אִישׁ, אֲבָל בְּאַלְמָנָה - בֵּין שֶׁהוֹתִירָה מְזוֹנוֹת בֵּין שֶׁהוֹתִירָה בְּלָיוֹת, שֶׁלָּהּ.

הֲלָכָה יא: מַתְנִיתִין: נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶּסֶף לִצְרָכֶיהָ, וְאוֹכֶלֶת עִמּוֹ לֵילֵי שַׁבָּת. וְאִם אֵין נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶּסֶף לִצְרָכֶיהָ - מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ שֶׁלָּהּ. וּמָה הִיא עוֹשָׂה לוֹ? מִשְׁקָל חָמֵשׁ סְלָעִים שְׁתֵּי בִיהוּדָה, שֶׁהֵן עֲשָׂרָה סְלָעִים

בַּגְּלִיל, אוֹ מִשְׁקָל עֶשֶׂר סְלָעִים עֵרֶב בִּיהוּדָה, שֶׁהֵן עֶשְׂרִים סְלָעִים בַּגְּלִיל. וְאִם הָיְתָה מֵינִיקָה - פּוֹחֲתִין לָהּ מִמַּעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וּמוֹסִיפִין לָהּ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּעָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּמִכְבָּד שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל - הַכֹּל לְפִי כְּבוֹדוֹ.

גְּמָרָא: ׳נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶּסֶף לִצְרָכֶיהָ, וְאוֹכֶלֶת עִמּוֹ מִלֵּילֵי שַׁבָּת לְלֵילֵי שַׁבָּת וְכוּ׳ - דְּבָרִים אֲמוּרִים לְשׁוֹן נָקִי. שִׁמְעוֹן בַּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אֲכִילָה מַמָּשׁ. עַל דַּעְתֵּהּ דְּרַב: אוֹכֶלֶת מִשֶּׁלּוֹ. עַל דַּעְתֵּהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: אוֹכֶלֶת מִשֶּׁלּוֹ.

׳יַיִן אֵין לָהּ, שֶׁאֵין עֲנִיּוּת יִשְׂרָאֵל שׁוֹתוֹת יַיִן׳. וַעֲשִׂירוֹת שׁוֹתוֹת. וְהָתַנֵּי: ׳מַעֲשֶׂה בְּמַרְתָּא בַּת בַּיְתוֹס, שֶׁפָּסְקוּ לָהּ חֲכָמִים סָאתַיִם יַיִן בְּכָל יוֹם׳. וּבֵית־דִּין פּוֹסְקִין יַיִן? אָמַר רַבִּי חִיָּה בַּר אַדָּא: עַל שׁוּם (הושע ד, יא): "זְנוּת וְיַיִן וְתִירוֹשׁ יִקַּח לֵב"? וְהָא תָּנֵינַן: ׳אִם הָיְתָה מֵינִיקָה - פּוֹחֲתִין לָהּ מִמַּעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וּמוֹסִיפִין לָהּ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ׳. מַהוּ ׳מוֹסִיף׳? רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: יַיִן, שֶׁהוּא מַרְבֶּה אֶת הֶחָלָב. רַבִּי חִזְקִיָּה רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לְתַבְשִׁילָהּ פָּסְקוּ. ׳אַף־עַל־פִּי־כֵן קִלְלָה אוֹתָן וְאָמְרָה לָהֶן: ׳כָּךְ תִּתְּנוּ לִבְנוֹתֵיכֶם"׳! אָמַר רַבִּי אַחָא: וְעָנִינוּ אַחֲרֶיהָ: ׳אָמֵן׳!

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק: אֶרְאֶה בַּנֶּחָמָה, אִם לֹא רְאִיתִיהָ מְלַקֶּטֶת שְׁעוֹרִין מִבֵּין טַלְפֵי סוּסִים בְּעַכּוֹ! וְקָרָאתִי עָלֶיהָ הַפָּסוּק הַזֶּה (דְּבָרִים כח, נו): "הָרַכָּה בְךְ וְהָעֲנֻגָּה" וְגוֹ׳; (שִׁיר־הַשִּׁירִים א, ח): "אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן"׳ וְגוֹ׳. וְהָתַנֵּי: ׳מַעֲשֶׂה בְּמִרְיָם בִּתּוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן בֶּן גֻּרְיוֹן, שֶׁפָּסְקוּ לָהּ חֲכָמִים בְּחָמֵשׁ מֵאוֹת דִּינַר, קֻפָּה בְּשָׁמִים בְּכָל יוֹם. וְלֹא הָיְתָה אֶלָּא שׁוֹמֶרֶת יָבָם, אַף־עַל־פִּי־כֵן קִלְלָה אוֹתָן, וְאָמְרָה לָהֶן: ׳כָּכָה תִּתְּנוּ לִבְנוֹתֵיכֶם׳! אָמַר רַבִּי אַחָא: וְעָנִינוּ אַחֲרֶיהָ: ׳אָמֵן׳! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק: אֶרְאֶה בַּנֶּחָמָה, אִם לֹא רְאִיתִיהָ קְשׁוּרָה בִּשְׁעָרָה בִּזְנַב הַסּוּס בְּעַכּוֹ! וְקָרָאתִי עָלֶיהָ הַפָּסוּק הַזֶּה (דְּבָרִים כח, נו): "הָרַכָּה בְךְ וְהָעֲנֻגָּה׳ וְכוּ׳.

הַדָּרָן עָלָךְ אַף־עַל־פִּי שֶׁאָמְרוּ

פֶּרֶק שִׁשִּׁי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: מְצִיאָת הָאִשָּׁה וּמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ שֶׁל בַּעְלָהּ, וִירֻשָּׁתָהּ - הוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת בְּחַיֶּיהָ. בּוֹשְׁתָהּ וּפְגָמָהּ שֶׁלָּהּ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: בִּזְמַן שֶׁהֵן בְּסֵתֶר - לָהּ שְׁנֵי חֲלָקִים וְלוֹ אֶחָד, וּבִזְמַן שֶׁהֵן בְּגָלוּי - לוֹ שְׁנֵי חֲלָקִים וְלָהּ אֶחָד. שֶׁלּוֹ - נוֹתְנִין לוֹ מִיָּד, וְשֶׁלָּהּ - יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע, וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת.

[לט.]

גְּמָרָא: רַבִּי חִזְקִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי אִימִּי: אִתְפַּלְגוּן רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: חַד אָמַר: דִּבְרֵי הַכֹּל, וְחָרְנָא אָמַר: בְּמַחֲלֹקֶת, וְלָא יָדַעְנָא מַן אָמַר דָּא וּמַן אָמַר דָּא. מִסְתַּבְּרָה דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ הוּא דּוּ אָמַר בְּמַחֲלֹקֶת, דּוּ פְּתַר לַהּ: בְּמַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת וְאֵינוֹ נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶּסֶף לִצְרָכֶיהָ, וְתָנֵינָן: וְאִם אֵינוֹ נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶּסֶף לִצְרָכֶיהָ - מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ שֶׁלָּהּ. מַעֲשֶׂה יָדִים שֶׁהֵן כְּמְצִיאָה. אֲתָא רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִימִּי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא. הָוֵי דַּעְוָן דַּעְוָן אִית לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. לְמִי נִצְרְכָה? לְרַבִּי מֵאִיר, אַף־עַל־גַּב דְּרַבִּי מֵאִיר עֶבֶד יַד הָעֶבֶד כְּיַד רַבּוֹ, זָכְתָה הָאִשָּׁה זָכָה בַּעְלָהּ, מוֹדֶה שֶׁאֵין עָלֶיהָ אֶלָּא אֲכִילַת פֵּרוֹת בִּלְבַד.

תַּמָּן תְּנֵינָן: ׳מְצִיאַת בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים, וְעַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים וּמְצִיאַת אִשְׁתּוֹ - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ׳; שֶׁהוּא יָכוֹל לְשַׁנּוֹתָן לְמִלְאכָה אַחֶרֶת. מַה טַּעְמָא אָמְרִין: ׳מְצִיאַת בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים וְעַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלָּהֶן׳; שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁנּוֹתָן לְמִלְאכָה אַחֶרֶת. הֲתִיבוֹן, הֲרֵי אִשְׁתּוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁנּוֹתָהּ לְמִלְאכָה אַחֶרֶת, וְאַתְּ אָמַר: ׳מְצִיאָתָהּ שֶׁלּוֹ׳?! אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: טַעַם אַחֵר יֵשׁ בְּאִשָּׁה. מַהוּ טַעַם אַחֵר בְּאִשָּׁה? אֲמַר רַבִּי חַגַּי: מִפְּנֵי קְטָטָה. רַבִּי יוֹסֵה לָא אֲמַר כֵּן, אֶלָּא: שֶׁלֹּא תְּהֵא מַבְרַחַת מִשֶּׁל בַּעְלָהּ, וְאוֹמֶרֶת: ׳מְצִיאָה מָצָאתִי׳. הַגַּע עַצְמְךָ, שֶׁנָּתַן לָהּ אַחֵר מַתָּנָה? קוֹל יוֹצֵא לְמַתָּנָה, וְאֵין קוֹל יוֹצֵא

[לט:]

לְמְצִיאָה. הַגַּע עַצְמְךָ, שֶׁמָּצְאָה בְּעֵדִים? זוֹ מִפְּנֵי זוֹ. אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּשֶׁאֵין טְפוּלִין לַאֲבִיהֶן, אֲבָל אִם הָיוּ טְפוּלִין לַאֲבִיהֶן - מְצִיאָתָן שֶׁלּוֹ.

הוֹרֵי רַבִּי יִצְחָק: בְּהָן דְּמַשְׁבִּיק אִנְתְּתֵהּ וְלָא מְמָרֵק לַהּ פֵּרְנָא, שֶׁהוּא מַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת עַד שָׁעָה שֶׁהוּא מְמָרְקָה. רַבִּי רְדִיפָה, רַב אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי בּוּן בַּר כָּהֲנָא: דְּלָא מְחַסַּר לַהּ בַּסֵּתֶר, לָמָּה נוֹטֵל? מִפְּנֵי צַעֲרוֹ שֶׁמִּצְטַעֵר עִמָּהּ.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: הַפּוֹסֵק מָעוֹת לַחֲתָנוֹ, וּמֵת חֲתָנוֹ - אָמְרוּ חֲכָמִים: יָכוֹל הוּא שֶׁיֹּאמַר: ׳לְאָחִיךָ הָיִיתִי רוֹצֶה לִתֵּן וּלְךָ אֵי אֶפְשִׁי לִתֵּן׳.

גְּמָרָא: וְלֹא דְּבָרִים שֶׁהֵן נִקְנִין בַּאֲמִירָה הֵן? תָּנֵי בַּר קַפָּרָא: ׳פּוֹסֵק לְשֵׁם כְּתֻבָּה עַל מְנַת לְכְנֹס׳; וְכֵינִי: ׳הַפּוֹסֵק מָעוֹת לְבִתּוֹ קְטַנָּה - כּוֹפִין אוֹתוֹ לִתֵּן׳; הָא לִגְדוֹלָה לֹא? אֲמַר רַבִּי אָבוּן: כּוֹפִין אוֹתוֹ לִתֵּן גֵּט.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: פְּסָקָהּ לְהַכְנִיס לוֹ אֶלֶף דִּינָר - הוּא פּוֹסֵק כְּנֶגְדָּן בַּחֲמִשָּׁה־עָשָׂר מָנֶה, כְּנֶגֶד הַשּׁוּם - הוּא פּוֹסֵק פָּחוּת חֻמָּשׁ. שׁוּם מָנֶה וְשָׁוֶה מָנֶה - אֵין לוֹ אֶלָּא מָנֶה. שׁוּם

בְּמָנֶה - הֵיא נוֹתֶנֶת שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד סֶלַע וְדִינָר, בְּאַרְבַּע מֵאוֹת - הֵיא נוֹתֶנֶת חָמֵשׁ מֵאוֹת. וּמַה שֶּׁהֶחְתָּן פּוֹסֵק - הוּא פּוֹסֵק פָּחוּת חֹמֶשׁ.

גְּמָרָא: ׳פְּסָקָהּ לְהַכְנִיס לוֹ אֶלֶף דִּינַר׳ וְכוּ׳ - מָה רָאוּ לוֹמַר בִּכְסָפִים אֶחָד וּמֵאָה, וּבְשׁוּם פָּחוּת חֹמֶשׁ? אֲמַר רַבִּי יוֹסֵה בֶּן חֲנִינָה:

[מ.]

שָׁמִין דַּעְתָּהּ שֶׁל אִשָּׁה: שֶׁהִיא רוֹצָה לְבַלּוֹת אֶת כֵּלֶיהָ, וְלִפְחוֹת אוֹתָן חֹמֶשׁ. שָׁמִין דַּעְתּוֹ שֶׁל אִישׁ: רוֹצֶה לִשָּׂא וְלִתֵּן בָּהֶן וְלַעֲשׂוֹתָן בְּאֶחָד וּמֵאָה. אֲמַר רַבִּי יוֹסֵה: זֹאת אוֹמֶרֶת: שֶׁאֵין אָדָם רַשַּׁאי לִמְכּוֹר כְּלֵי אִשְׁתּוֹ.

דְּלְמָא: רַבִּי חִיָּה וְרַבִּי יַסָּא רַבִּי אִימִי סַלְקוּן לִשּׁוּמָא דִּבְרַתָּה דְּרַבִּי יוֹסֵה בֶּן חֲנִינָה, אָמְרִין לֵהּ: פּוֹחֵת חֹמֶשׁ וְכוֹפֵל, אֲמַר לוֹן: פּוֹחֵת חֹמֶשׁ וְאֵינוֹ כוֹפֵל. שִׁמְעוֹן בַּר אַבָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הִכְנִיסָהּ לוֹ זָהָב בְּשָׁוְיוֹ. וְתָנֵי כֵן: ׳תַּקְשִׁיטִין לַעֲשׂוֹתָן דִּינַר בְּאֶחָד וּמֵאָה, דִּינַר לַעֲשׂוֹתָן תַּקְשִׁיטִין בְּשָׁוְיֵהֶן׳; רַבִּי אַחָא בַּר פַּפָּא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי אִימִי: הִכְנִיסָהּ לוֹ בְּהֵמָה? אֲמַר לֵהּ: בְּשָׁוְיָהּ. הִכְנִיסָהּ לוֹ קַרְקַע? אֲמַר לֵהּ: בְּשָׁוְיָהּ. וְאֵינוֹ מִשְׁתַּכֵּר וְגוֹבֶה? קַרְקַע אֵין לוֹ אֶלָּא אֲכִילַת פֵּרוֹת.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: פְּסָקָהּ לְהַכְנִיס לוֹ כְּסָפִים, סַלְעָהּ נַעֲשֵׂית שִׁשָּׁה דִּינָרִין, וְהֶחְתָּן מְקַבֵּל עָלָיו עֲשָׂרָה דִּינָרִין לְקֻפָּה לְכָל מָנֶה וּמָנֶה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.

גְּמָרָא: ׳פְּסָקָהּ לְהַכְנִיס לוֹ כְּסָפִים׳ - ׳פְּסָקָהּ לְהַכְנִיס לוֹ בְּחָמֵשׁ מֵאוֹת דִּינַר שׁוּם, עָשָׂה אוֹתוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת, לֹא עָשָׂה כֵּן אֶלָּא עָשָׂה אוֹתוֹ אֶלֶף, אִם עָשָׂת קְצוּתָא - גּוֹבָה אֶת הַכֹּל, וְאִם לָאו - מְגָרַע חֲמִשָּׁה דִּינַר לְכָל סֶלַע, וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ בַּתּוֹסֶפֶת.

פְּסָקָהּ לְהַכְנִיס לוֹ חָמֵשׁ מֵאוֹת דִּינַר כְּסָפִים - עוֹשֶׂה אוֹתָן שְׁבַע מֵאוֹת וּמֵחֲצָה. לֹא עָשָׂה כֵּן, אֶלָּא עָשָׂה אוֹתָן אֶלֶף, אִם עָשָׂת קְצוּתָא - גּוֹבָה אֶת הַכֹּל, וְאִם לָאו - מִגְרַע

[מ:]

שִׁשָּׁה דִּינַר לְכָל סֶלַע, וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ בַּתּוֹסֶפֶת.

פְּסָקָהּ לְהַכְנִיס לוֹ אֶלֶף זוּז - צָרִיךְ לַעֲשׂוֹתָן חֲמִשָּׁה־עָשָׂר מָנֶה. לֹא עָשָׂה כֵּן, אֶלָּא כָּתַב לָהּ שָׂדֶה שָׁוֶה בִּשְׁנַיִם־עָשָׂר מָנֶה תַּחַת אֶלֶף זוּז, אִם עָשְׂתָה קְצוּתָא - גּוֹבָה אֶת הַכֹּל, וְאִם לָאו - אֵין פּוֹחֲתִין לִבְתוּלָה מִמֵּאתַיִם וְלָאַלְמָנָה מִמָּנֶה׳. הָכָא אַתְּ מַר: מִגְרַע, וְהָכָא אַתְּ מַר: אֵינוֹ מִגְרַע? ! כָּאן בִּנְטוּלָה מִקְצָת, כָּאן בִּשְׁלֹא נְטוּלָה מִקְצָת. הָכָא אַתְּ מַר: נוֹגֵעַ בַּתּוֹסֶפֶת, וְהָכָא אַתְּ מַר: אֵינוֹ נוֹגֵעַ בַּתּוֹסֶפֶת? תַּמָּן: הוֹסִיף וְלֹא פִּחֵת, בְּרַם הָכָא: פִּחֵת וְלֹא הוֹסִיף. תַּנְיָא: ׳בֵּין בְּשׁוּם בֵּין בִּכְסָפִים; בְּשׁוּם - מַה שֶּׁהוּא פּוֹחֵת, וּבִכְסָפִים - לְפִי מַה שֶּׁהוּא מוֹסִיף, הַכֹּל לְפִי מַה שֶּׁהִיא מַכְנֶסֶת׳. כְּנִי מַתְנִיתָא: לְקֻפַּת בְּשָׂמִים לְכָל מָנֶה. אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֲשׂוּ הֲנָיַת בְּשָׂמִים כַּהֲנָיַת כְּסָפִים. אֲמַר רַבִּי אָבִין: עֲשׂוּ הֲנָיַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה כַּהֲנָיַת כְּסָפִים.

כְּהָדָא תַּלְמִידוֹי דְּרַבִּי יוֹסֵה, סַלְקוּן לְקַדְשִׁין, אַשְׁכַּחִינוּן עֲרִירִין. אֲמְרוּן לוֹן: אַתְּנִיתוּן בֵּינֵיכוֹן, אִם הִתְנֵיתֶם בֵּינֵיכֶם - הֲרֵי יָפֶה, וְאִם לָאו - הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: הַמַּשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ סְתָם - לֹא יִפְחֹת לָהּ מֵחֲמִשִּׁים זוּז. פָּסַק לְהַכְנִיסָהּ עֲרֻמָּה - לֹא יֹאמַר הַבַּעַל: ׳כְּשֶׁתָּבוֹא לְבֵיתִי אֲכַסֶּנָּה בִּכְסוּתִי׳, אֶלָּא מְכַסָּהּ וְעוֹדָהּ בְּבֵית

אָבִיהָ. וְכֵן הַמַּשִּׂיאִין אֶת הַיְתוֹמָה לֹא יִפְחֲתוּ לָהּ מֵחֲמִשִּׁים זוּז. וְאִם יֵשׁ בַּכִּיס - מְפַרְנְסִין אוֹתָהּ לְפִי כְּבוֹדָהּ.

[מא.]

גְּמָרָא: רַבִּי אַבָּא מָרִי אַחוּי דְּרַבִּי יוֹסֵה בָּעֵי: לָא־כֵן תָּנֵי: ׳מִנַּיִן אֲפִלּוּ אָמַר: ׳הֲרֵינִי עוֹמֵד עָרֹם וּמְכַסֶּה׳, אֵין אוֹמְרִים לוֹ שֶׁיַּעֲמֹד עָרֹם וְיכַסֶּה, אֶלָּא מְכַסֶּה בָּרָאוּי לָהּ׳? תַּמָּן אָרְחָא דְּבַר נָשָׁא מֵימַר: ׳הָנֵי לִי מֵיקוֹם עַרְטִילַי וּמְכַסְיָא אִתְּתִי׳; בְּרַם הָכָא: לָכֵן הִתְנָה עִמָּהּ מִתְּחִלָּה.

כְּנִי מַתְנִיתָא: ׳וְכֵן הַמְפַרְנְסִין אֶת הַיְתוֹמָה׳; אֲמַר רַבִּי חִינְנָא: זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁאוֹמְרִים לַפַּרְנָסִין לִלְווֹת. דּוּ פָּתַר לַהּ: בְּשֶׁאֵין בַּכִּיס לִוְוִין עַד חֲמִשִּׁים, אֲבָל אִם יֵשׁ בַּכִּיס - מוֹסִיף. אֲמַר רַבִּי יוֹסֵה: זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁאֵין אוֹמְרִים לַפַּרְנָסִין לִלְווֹת, דּוּ פָּתַר לַהּ בְּשֶׁיֵּשׁ בַּכִּיס, אֲבָל אִם אֵין בַּכִּיס - פּוֹחֵת. כְּהָדָא בְּיַלְדָּה אֶתֶת בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי אָמִי, אֲמַר: יִשְׁתְּבוּק לְמוֹעֲדָא, אֲמַר לֵהּ רַבִּי זְעִירָא: גְּרִמִית יִפְסַד, אֶלָּא יִתְכּוֹל, דְּמָרֵהּ דְּמוֹעֲדַיָּא - קַיָּם! וְתֵיפָא דְּרַבִּי חִינְנָא כְּרַבִּי זְעִירָה וּדְרַבִּי יוֹסֵה כְּרַבִּי אָמִי.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאַתָּהּ אִמָּהּ וְאַחֶיהָ, וְכָתְבוּ לָהּ בְּמֵאָה אוֹ בַּחֲמִשִּׁים זוּז - יְכוֹלָה הִיא מְשַׁתַּגְדִּיל לְהוֹצִיא מִיָּדָם מַה שֶּׁרָאוּי לְהִנָּתֵן לָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הִשִּׂיא הַבַּת הָרִאשׁוֹנָה - יִנָּתֵן לַשְּׁנִיָּה כְּדֶרֶךְ שֶׁנָּתַן לָרִאשׁוֹנָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: פְּעָמִים שֶׁאָדָם עָנִי וְהֶעָשִׁיר אוֹ עָשִׁיר וְהֶעֱנִי, אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַנְּכָסִין וְנוֹתְנִין לָהּ.

גְּמָרָא: ׳יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאַתָּהּ אִמָּהּ וְאַחֶיהָ׳ - כְּנִי מַתְנִיתָא: ׳אִם הִשִּׂיא אֶת הַבַּת הָרִאשׁוֹנָה - יִנָּתֵן לַשְּׁנִיָּה כְּדֶרֶךְ שֶׁנָּתַן לָרִאשׁוֹנָה; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: פְּעָמִים שֶׁאָדָם מַשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ וְנוֹתֵן עָלֶיהָ מָעוֹת, וּפְעָמִים שֶׁאָדָם מַשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ וְנוֹטֵל עָלֶיהָ מָעוֹת׳.

רַבִּי זְעִירָה שְׁאַל לְרַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב וּלְרַב אָמִי בַּר פַּפִּי:

[מא:]

מַאן תְּנָא עִשּׂוּר נְכָסִים? אֲמַר לוֹ רַבִּי זְעִירָה בְּשֵׁם רַב יִרְמְיָה: עִשּׂוּר נְכָסִים כְּרַבִּי. בְּעוֹן קֳמֵי רַבִּי: ׳הֲרֵי שֶׁהָיוּ עֶשֶׂר נְקֵבוֹת, וְכֵן אִם נָטְלָה הָרִאשׁוֹנָה עִשּׂוּר נְכָסִים, וְהַשְּׁנִיָּה עִשּׂוּר נְכָסִין, וְהַשְּׁלִישִׁית וְהָרְבִיעִית וְהַחֲמִישִׁית וְכֵן עַד לַעֲשִׂירִית, אֵין כֵּן, לֹא נִשְׁתַּיֵּר לַבֵּן כְּלוּם! אָמַר לָהֶן: הָרִאשׁוֹנָה נוֹטֶלֶת עִשּׂוּר נְכָסִין וְיוֹצְאָה, וְהַשְּׁנִיָּה נוֹטֶלֶת עִשּׂוּר נְכָסִים מִן הַמִּשְׁתַּיֵּר, וְהַשְּׁלִישִׁית מִן הַמִּשְׁתַּיֵּר, וְהָרְבִיעִית מִן הַמִּשְׁתַּיֵּר, עַד עֲשִׂירִית מִן הַמִּשְׁתַּיֵּר. נִמְצְאוּ הַבָּנוֹת נוֹטְלוֹת תְּרֵין חוּלָקִין פְּרָא צִיבְחַד, וְהַבֵּן נוֹטֵל חַד חוּלָק וְאוּף צִיבְחַד׳.

הֲרֵי שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי נְקֵבוֹת וּבֵן אֶחָד, וְנָטְלָה הָרִאשׁוֹנָה עִשּׂוּר נְכָסִים, לֹא הִסְפִּיקָה הַשְּׁנִיָּה לִטֹּל עִשּׂוּר נְכָסִים עַד שֶׁמֵּת הַבֵּן - רַבִּי חֲנִינָה סְבַר מֵימַר: הַשְּׁנִיָּה נוֹטֶלֶת עִשּׂוּר נְכָסִים, וְהַשְּׁאָר חוֹלְקוֹת אוֹתוֹ בְּשָׁוֶה. אֲמַר לֵהּ רַבִּי יוֹחָנָן: תַּמָּן: בְּשֶׁלֹּא הָיָה לְהִתְפָּרְנֵס, בְּרַם הָכָא: תִּמְכֹּר אֶת הַשְּׁאָר וְתִתְפָּרְנֵס מִמֶּנּוּ. רַבִּי טָבִי בְּשֵׁם רַבִּי יאשִׁיָּה: טַעְמָא דְּרַבִּי חֲנִינָה, אֵין מִן הַמְשֻׁעְבָּדִין הִיא גּוֹבָה, לֹא כָּל שֶׁכֵּן מִמַּה שֶּׁלְּפָנֶיהָ? רַבִּי יוֹחָנָן כְּדַעְתֵּהּ, דְּמַר רַבִּי זְעִירָא: רַבִּי יוֹחָנָן לָא גָבֵי. מַאן גָּבֵי? רַבִּי חֲנִינָה גָּבֵי.

רַבִּי יַסָּא אִתְפְּקַד גַּבֵּהּ מִדַּל דְּיָתְמִין, וַהֲוָה תַּמָּן יָתְמִין בָּעַיָן מִפַּרְנְסָא. אָעִיל עוֹבָדָא קֳמֵי רַבִּי אֶלְעָזָר וְקָמֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יָקִים, אֲמַר רַבִּי

שִׁמְעוֹן בַּר יָקִים: לֹא מוּטָב שֶׁיִּתְפַּרְנְסוּ מִשֶּׁל אֲבִיהֶן וְלֹא מִן הַצְּדָקָה? אָמַר לֵהּ רַבִּי אֶלְעָזָר: דָּבָר שֶׁאִלּוּ יָבוֹא לִפְנֵי רַבּוֹתֵינוּ, וְאֵין רַבּוֹתֵינוּ נוֹגְעִין בּוֹ, וְאָנוּ עוֹשִׂין אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה?! אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: אֲנָה יָהֵב לוֹן, וְאֵין קָמוּן יַתְמֵי וְעָרוֹן - אֲנָה יָהֵב לוֹן. אֲפִלּוּ כֵּן חָמוֹן וְלֹא עֵירוֹן. רַבִּי זְעֵירָא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יוֹסֵה: הֵיךְ עָבְדִין עוֹבָדָא? אָמַר לֵהּ: כְּרַבִּי חֲנִינָה. וְכֵן נְפַק עוֹבָדָא כְּרַבִּי חֲנִינָה. רַבִּי אָבוּן בְּשֵׁם רַבִּי הִילָא רוֹאִין אֶת הַנְּכָסִין כְּאִלּוּ חֲרֵבִין.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: הַמַּשְׁלִישׁ מָעוֹת לְבִתּוֹ, וְהִיא אוֹמֶרֶת: ׳נֶאֱמָן עָלַי בַּעְלִי׳ - יַעֲשֶׂה שְׁלִישׁ, מַה שֶּׁהִשְׁלַשׁ בְּיָדוֹ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה:

[מב.]

וְכִי אֵינָהּ אֶלָּא שָׂדֶה, וְהִיא רוֹצָה לְמָכְרָהּ, וַהֲרֵי הִיא מְכוּרָה מֵעַכְשָׁו. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּגְדוֹלָה, אֲבָל בִּקְטַנָּה - אֵין מַעֲשֶׂה קְטַנָּה כְּלוּם.

גְּמָרָא: הַמַּשְׁלִישׁ מָעוֹת לְבִתּוֹ, וְהִיא אוֹמֶרֶת: ׳נֶאֱמָן עָלַי בַּעְלִי׳ וְכוּ׳ - מַתְנִיתָא בְּפָסַק מִן הָאֲרוּסִין, אֲבָל אִם פָּסַק מִן הַנִּשּׂוּאִין - אַף רַבִּי מֵאִיר מוֹדֵי. הַשְׁלִישׁ מִן הַנִּשּׂוּאִין הִיא הַמַּחֲלֹקֶת. ׳הָאוֹמֵר: ׳תְּנוּ לִבְנַי שֶׁקֶל בְּשַׁבָּת, וְהֵן רְאוּיִין לִטֹּל סֶלַע - נוֹתְנִין לָהֶן סֶלַע. אַל תִּתְּנוּ לָהֶן אֶלָּא שֶׁקֶל - נוֹתְנִין לָהֶן שֶׁקֶל. וְלִמְזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת, בֵּין שֶׁאָמַר: ׳תְּנוּ׳ בֵּין שֶׁאָמַר: ׳אַל תִּתְּנוּ׳ - נוֹתְנִין לָהֶן סֶלַע׳ תָּנֵי: ׳רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מֵאִיר הָיָה אוֹמֵר: הָאוֹמֵר: ׳תְּנוּ לִבְנַי שֶׁקֶל בְּשַׁבָּת׳, וְהֵן רְאוּיִין לִטֹּל סֶלַע - נוֹתְנִין לָהֶן שֶׁקֶל, וְהַשְׁאָר מִתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: גּוֹבִין וְהוֹלְכִין עַד שֶׁיִּכְלוּ הַנְּכָסִים, וְהַשְׁאָר יִתְפַּרְנְסוּ מִן הַצְּדָקָה׳.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: הָדָא פְשִׁטָה שְׁאִלְתָּא דְּחִילְפַי, אָמַר: אַיְתִיבוּן עַל גַּף נַהֲרָא דְּלָא אַפִּיקִית מַתְנָיָה דְּרַבִּי חִיָּה רַבָּא מִן מַתְנִיתָא, זְרִקוּנִי לְנַהֲרָא! מָה הֲוָה מֵימַר? יַעֲשֶׂה שְׁלִישׁ מַה שֶּׁהִשְׁלַשׁ בְּיָדוֹ.

׳מֵתוּ - יִרְשׁוּ אֲחֵרִים׳. לָא־כֵן אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת אָדָם מְזַכֶּה חוּץ מִלְּשׁוֹן יְרֻשָּׁה? לֵית כָּאן יְרִתּוּן אֶלָּא יְטִלּוּן. רַבִּי זְעֵירָא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי מָנָא: כָּאן בְּמַתָּנָה. אִתְפַּלְגוּן: כָּתַב כָּל נְכָסָיו לִשְׁנֵי בְנֵי־אָדָם כְּאַחַת, כָּתַב לַזֶּה בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה, וְלַזֶּה בִּלְשׁוֹן יְרוּשָׁה - אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מְכֵיוָן שֶׁזָּכָה בּוֹ בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה - זָכָה זֶה בִּלְשׁוֹן יְרֻשָּׁה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: נִרְאִין דְּבָרִים בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה זָכָה, בִּלְשׁוֹן יְרֻשָּׁה לֹא זָכָה. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס: אַתָּא עוֹבְדִין קֳמֵי רַבִּי יִרְמְיָה, מְכֵיוָן דְּרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר ׳אֶלְפַּיִן׳, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר ׳נִרְאִין׳ - הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל: לָא רַבִּי מֵאִיר אָמָרָהּ? וְאֵינָן נִרְאוֹת

[מב:]

שָׁמָא כְּלוּם הִיא?! לָא־כֵן אָמַר רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: צָמֶר הַבְּכוֹר שֶׁטָּרְפוֹ - בָּטֵל בְּרֹב, וְאַיְתִי רַבִּי חִיָּה צִפּוֹרְיָא קֳמֵי רַבִּי אִימִּי לִיטְרָא בְּשִׁמְנָה, וְלָא הוֹרֵי לֵהּ, דְּמַר רַבִּי יַסָּא: לָא מַתְנִיתָא הִיא? ׳הָאוֹרֵג מִלֹּא הַסִּיט מִצֶּמֶר הַבְּכוֹר בַּבֶּגֶד - יִדָּלֵק הַבֶּגֶד. מִשְׁעַר הַנָּזִיר וּמִפֶּטֶר חֲמוֹר בְּשֵׂק - יִדָּלֵק הַשַּׂק׳. הָדָא מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן: ׳כָּתַב בֵּין בַּתְּחִלָּה בֵּין בָּאֶמְצַע בֵּין בַּסּוֹף בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה - דִּבְרָיו קַיָּמִין׳. תַּמָּן: לַזֶּה בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה, וְלַזֶּה בִּלְשׁוֹן יְרֻשָּׁה. בְּרַם הָכָא: כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה, כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּלְשׁוֹן יְרֻשָּׁה. רַבִּי חַגַּי בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יוֹסֵה: וְאֵינוֹ חָב לַאֲחֵרִים? אָמַר לֵהּ: בְּשֶׁאֵין שָׁם אַחִין. וְאֵינוֹ חָב לַאֲחֵי אָבִיו? רַבִּי חֲנַנְיָה בְּרֵהּ דְּרַבִּי הִלֵּל:

רוֹצֶה הוּא בְּתַקָּנַת בֵּיתוֹ יוֹתֵר מִקִּרוֹבָיו. הַדְּרָן עֲלָךְ מְצִיאַת הָאִשָּׁה

פֶּרֶק שְׁבִיעִי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלֵּהָנוֹת לוֹ עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם - יַעֲמִיד לָהּ פַּרְנָס. יוֹתֵר מִכֵּן - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּיִשְׂרָאֵל: חֹדֶשׁ - אֶחָד יְקֵים, שְׁנַיִם - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה.

[מג.]

בְּכֹהֲנֶת: שְׁנַיִם - יְקֵים, שְׁלֹשָׁה - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה.

גְּמָרָא: ״הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלֵּהָנוֹת לוֹ״ וְכוּ׳ - תַּמָּן תְּנִינַן: ״הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה״, וְכָא אַתְּ מַר הָכֵן?! תַּמָּן: בְּמַדִּירָהּ מִגּוּפוֹ, בְּרַם הָכָא: בְּמַדִּירָהּ מִנְּכָסָיו. וְיֵשׁ אָדָם נוֹדֵר שֶׁלֹּא לִפְרֹעַ אֶת חוֹבוֹ? אֲמַר רַבִּי יוֹסֵה בֶּן חֲנִינָה: מִכְיוָן שֶׁהוּא עָתִיד לְגָרְשָׁהּ וְלִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּה וּלְמַעֵט מִמְּזוֹנוֹתֶיהָ, כְּמִי שֶׁאֵין בּוֹ חוֹב. וּתְהֵא יוֹשֶׁבֶת וּמַמְתֶּנֶת, וְאִם גֵּרַשׁ - הֲרֵי יָפָה, וְאִם לָאו - יַעֲלֶה לָהּ מִזּוֹנוֹת? כְּמַן דְּמַר: אֵין מְזוֹנוֹת הָאִשָּׁה מִדְּבַר תּוֹרָה. כְּהָדָא דְתָנֵי: ״אֵין בֵּית־דִּין פּוֹסְקִין לְאִשָּׁה מְזוֹנוֹת מִדְּמֵי שְׁבִיעִית, אֲבָל נְזוֹנֶת הִיא אֵצֶל בַּעְלָהּ בַּשְּׁבִיעִית״; וַיַּעֲשׂוּ אוֹתָהּ כְּפוֹעֵל שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה! הָדָא אָמְרָה: שֶׁאֵין עוֹשִׂין אוֹתָהּ כְּפוֹעֵל שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה. וַיַּעֲמִיד פַּרְנָס! כְּהָדָא: ״אִישׁ פְּלוֹנִי מוּדַּר מִמֶּנִּי הֲנָיָה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה״ - יַעֲמִיד פַּרְנָס״;

[מג:]

רְשׁוּת בְּיַד הָאִשָּׁה לוֹמַר: ״אִי אֶפְשִׁי לְהִתְפַּרְנֵס מֵאַחֵר אֶלָּא מִבַּעְלִי״. וְהָתַנִינַן: ״הַמַּשָּׂרָה אֶת אִשְׁתּוֹ עַל־יְדֵי שָׁלִישׁ״! כָּאן בְּשֶׁקִּבְּלָה עָלֶיהָ, וְכָאן בְּשֶׁלֹּא קִבְּלָה עָלֶיהָ. אִי בְּשֶׁלֹּא קִבְּלָה עָלֶיהָ - אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד לֹא יַעֲמִיד! מְגַלְגֶּלֶת עִמּוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם, שֶׁמָּא יִמְצָא פֶּתַח לְנִדְרוֹ.

שְׁמוּאֵל אָמַר: בְּמַדִּירָהּ שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֲבָל בְּמַדִּירָהּ לְעוֹלָם - מִיָּד יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. רַבִּי זְעֵירָא רַבִּי אֲבִינָא בְּשֵׁם רַב: וַאֲפִלּוּ בְּמַדִּירָהּ לְעוֹלָם - מְגַלְגֶּלֶת עִמּוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁמָּא יִמְצָא פֶּתַח לְנִדְרוֹ. אִית תַּנַּי תָּנֵי: שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְאִית תַּנַּי תָּנֵי: עַד שְׁלֹשִׁים. מַן דְּמַר: שְׁלֹשִׁים - מְסַיַּע לְרַב, וּמַן דְּמַר: עַד שְׁלֹשִׁים - מְסַיַּע לִשְׁמוּאֵל. רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר: בְּכֹהֲנוֹת פְּלִיגִין. יוֹתֵר מִכֵּן יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה, בִּתְחִלַּת שְׁנַיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּיִשְׂרָאֵל - חֹדֶשׁ אֶחָד יְקֵים, וּשְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה בִּתְחִלַּת שְׁנַיִם. וּבְכֹהֲנוֹת - שְׁנַיִם יְקֵים, שְׁלֹשָׁה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה בִּתְחִלַּת שָׁלֹשׁ. וְתָנֵי פְלֵג: ״בְּסוֹף שְׁלֹשָׁה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר״.

אֲמַר לֵהּ רַבִּי מָנָא: הֵן דְּלָא תְנֵיתַהּ פְּלִיגָא, אַתְּ עֲבַד לֵהּ פְּלִיגָא? אֶלָּא בְּיִשְׂרָאֵל פְּלִיגִין: יוֹתֵר מִכֵּן יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה בִּתְחִלַּת שְׁנַיִם, רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: בְּיִשְׂרָאֵל - חֹדֶשׁ אֶחָד יְקֵים, וּשְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה בְּסוֹף שְׁנַיִם, וּבְכֹהֲנוֹת - שְׁנַיִם יְקֵים, שְׁלֹשָׁה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה בְּסוֹף שְׁלֹשָׁה. וְתָנֵי כֵן: ״בְּסוֹף שְׁלֹשָׁה; דִּבְרֵי הַכֹּל״.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה פֶּרֶק שְׁבִיעִי

ז,א פָּרָה שפטמה בְּכַרְשִׁינֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, וְרַדֵּי גִּנָּה שֶׁזִּבְלָהּ בְּזֶבֶל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, וּבוֹר גִּנָּה שֶׁנִּטְּעָה בַּעֲצֵי אֲשֵׁרָה, וּבוֹר קֶלַע אִילָן שֶׁרָשָׁם בַּעֲצֵי אֲשֵׁרָה - יִשְׂרָף. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: מַטִּילִין אוֹתָהּ לְחֹמֶר, עַד שֶׁיַּחְזְרוּ מַרְאָיו לְכְמוֹת שֶׁהָיָה. חֲלִילִין שֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - אָסוּר לִסְפּוֹד בָּהֶן. וְאִם הָיָה מַעֲלִין שָׂכָר לַמְּדִינָה, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן עֲשׂוּיִין לִצָּרְךְ עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - מֻתָּר לִסְפּוֹד בָּהֶן. חֲנִיוֹת שֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - מֻתָּר לִשְׁכֹּר מֵהֶן. גִּבְאִין שֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - אָסוּר לִתֵּן לָהֶן. אִם הָיוּ מַעֲלִין שָׂכָר לַמְּדִינָה, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן עֲשׂוּיִין לִצָּרְךְ עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - מֻתָּר לִתֵּן לָהֶן. הַמְיַחֵד בֵּיתוֹ לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - כְּלוֹ מְטַמֵּא בְּבִיאָה. וְהָעוֹבֵר לְתוֹכָהּ - כְּעוֹבֵר בְּבֵית עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. אִם הָיְתָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים מַפְסֶקֶתָּהּ - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא אוֹתוֹ דֶּרֶךְ בִּלְבַד.

ז,ב הַסּוֹמֵךְ בֵּיתוֹ לְבֵית עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - כְּלוֹ מְטַמֵּא בְּבִיאָה. סָמְכוּ לוֹ הֵן - אֵין כְּלוֹ מְטַמֵּא בְּבִיאָה, אֶלָּא אוֹתוֹ כֹּתֶל נִדּוֹן מֻחֲצָה לְמֻחֲצָה, נָפַל - אָסוּר לִבְנוֹתוֹ, בָּנָאוֹ - חָזַר לְתַחְלָתוֹ. בָּנָאוּהוּ הֵן - אֵין כְּלוֹ מְטַמֵּא בְּבִיאָה, אֶלָּא אוֹתוֹ הַכֹּתֶל נִדּוֹן מֻחֲצָה לְמֻחֲצָה. הַמּוֹכֵר בֵּיתוֹ לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - דָּמָיו אֲסוּרִין, וְיוֹלִיךְ הֲנָאָה לְיַם הַמֶּלַח. אֲבָל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שֶׁאָנְסוּ אֶת אֶחָד וְנָטְלוּ אֶת בֵּיתוֹ וְהֶעֱמִידוּ בּוֹ עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - דָּמָיו מֻתָּרִין, וְכוֹתֵב וּמַעֲלֶה בְּעַרְכָּאִין. הַמַּכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לְבֵית עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - טָמֵא. כְּלֵי חֶרֶס שֶׁהִכְנִיס אֲחוֹרָיו לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - טָמֵא. הַסַּפְסָלִין וְהַקַּתֶּדְרָיוֹת שֶׁהִכְנִיס רֻבּוֹ לְבֵית עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - טְמֵאִין.

ז,ג כָּל מְקוֹמוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ לִשְׁבַח עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - מְכִנִּין אוֹתָן לְגֶנַאי. אֶת שֶׁקּוֹרְאִין 'עֵין כּוֹס' - קוֹרִין אוֹתוֹ 'עֵין קוֹף'. 'גַּרְיָא' - קוֹרִין אוֹתוֹ 'גַּלְיָא'. מִי שֶׁנִּפְזְרוּ מְעוֹתָיו לִפְנֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - לֹא יְהֵא שׂוֹחֶה לִפְנֵיהֶן וּמְלַקֵּט, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּשׂוֹחֶה לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. אֲבָל הוֹפֵךְ לַאֲחוֹרָיו, וּמְמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה - מֻתָּר. מַעְיָן מַיִם הַיּוֹצֵא מִבֵּית עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - לֹא יְהֵא שׂוֹחֶה לְפָנָיו וְשׂוֹתֶה, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּשׂוֹחֶה לִפְנֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, אֲבָל הוֹפֵךְ לַאֲחוֹרָיו וְשׂוֹתֶה. וּבְמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה וְשׂוֹתֶה - מֻתָּר. פַּרְצוּפוֹת הַמַּטִּילִין מַיִם לְכַרְכִּין - לֹא יָנִיחַ פִּיו עַל פִּי פַּרְצוּף, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּנוֹשֵׁק לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. אֲבָל מְקַבֵּל בְּיָדוֹ וְשׂוֹתֶה. יֶתֶר עַל כֵּן אָמְרוּ: לֹא יַנִּיחַ פִּיו עַל פִּי הַסִּילוֹן וְיִשְׁתֶּה, מִפְּנֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת. שָׁאֲלוּ פִּילוֹסוֹפִין אֶת הַזְּקֵנִים בְּרוֹמִי: אִם אֵין רְצוֹנוֹ בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, מִפְּנֵי מַה אֵינוֹ מְבַטְּלָהּ? אָמְרוּ לָהֶן: אִלּוּ לְדָבָר שֶׁאֵין הָעוֹלָם צָרִךְ בָּהֶן הָיוּ עוֹבְדִין - הָיָה מְבַטְּלוֹ, הֲרֵי הֵן עוֹבְדִין לַחַמָּה וְלַלְּבָנָה לַכּוֹכָבִים וְלַמַּזָּלוֹת, יֹאבַד עוֹלָמוֹ מִפְּנֵי הַשּׁוֹטִים?! אֶלָּא הַנַּח לָעוֹלָם שֶׁיִּנָּהֵג כְּמִנְהָגוֹ, וְשׁוֹטִים שֶׁקִּלְקְלוּ - יְבוֹאוּ וְיִתְּנוּ אֶת הַדִּין.

ז,ד הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים הָעוֹבְדִין אֶת הָהָרִים וְאֶת הַגְּבָעוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן מֻתָּרִין, עוֹבְדֵיהֶן - בִּסְקִילָה. אָדָם הַנֶּעֱבָד, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מֻתָּר, עוֹבְדָיו - בִּסְקִילָה. אֵיזֶהוּ אֲשֵׁרָה? כָּל שֶׁהָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים עוֹבְדִין וּמְשַׁמְּרִין אוֹתָהּ וְאֵין טוֹעֲמִין מִפֵּרוֹתֶיהָ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ אֲשֵׁרוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, חָרוּשׁ שֶׁבִּכְפָר פִּטָּם, וְשֶׁבִּכְפָר פָּגִישָׁה, שֶׁקָּמָה שֶׁבָּרַאנִי וְשֶׁבְּכַרְמֶל. אֲשֵׁרָה - זוֹרְעִין תַּחְתֶּיהָ יְרָקוֹת בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים, אֲבָל לֹא בֵּימוֹת הַחַמָּה. הַחִיזָּרִין - לֹא בֵּימוֹת הַחַמָּה וְלֹא בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף לֹא זְרָעִין וְלֹא יְרָקִין בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵעָלִין נוֹשְׁרִין וְהָיָה לָהֶן לַזֶּבֶל.

ז,ה הַנִּכְנָס תַּחְתָּיו - כְּנִכְנָס לְבֵית עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. אִם הָיְתָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים מַפְסֶקֶת - הֲרֵי זֶה מֻתָּרֶת. יִשְׂרָאֵל שֶׁפָּסַל אֶת הָאֲשֵׁרָה,

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

בֵּין לְצָרְכּוֹ בֵּין שֶׁלֹּא לְצָרְכּוֹ - אָסוּר. וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁפָּסַל אֶת הָאֲשֵׁרָה, לְצָרְכָּהּ - הִיא אֲסוּרָה וְהוּא מֻתָּר. לְצָרְכּוֹ - בֵּין זֶה וּבֵין זֶה אָסוּר. לֹא יַעֲלֶה אָדָם לְרֹאשׁ הבימוס אֲפִילּוּ לנוולו לְטַנְּפוֹ, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יג): "וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה". לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: הַמְתֵּן לִי בְּצַד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים פְּלוֹנִית, וַאֲנִי אֲמְתִּין לְךָ בְּצַד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים פְּלוֹנִית, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כג): וְשֵׁם אֱלֹהֵים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ וְגוֹ'.

ז,ו עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְכָל מַה שֶּׁעָלֶיהָ - הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. מָצָא עָלֶיהָ יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, וְכָל דָּבָר שֶׁכַּיּוֹצֵא בּוֹ קָרֵב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ - אָסוּר. כֵּלִים הַמְשָׁתַּמְּשׁוֹת בָּהֶן, בְּגוּפָהּ - אֲסוּרִין, שֶׁלֹּא בְּגוּפָהּ - מֻתָּרִין. אַף כֵּלִים הַמְשָׁתַּמְּשׁוֹת בָּהֶן וּבְגוּפָהּ, גִּנְבוּם כּוֹמְרִים וּמְכָרוּם - הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין.

כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר (דְּבָרִים ז): לֹא תַחְמֹד כֶּסֶף. וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר: כֶּסֶף וְזָהָב אֲשֶׁר עָמָּהֶן. כֵּיצַד יִתְקַיְּמוּ שְׁנֵי כְתוּבִים הַלָּלוּ? בֵּין שֶׁגּוּפָן לָבוּשׁ בָּהֶן, בֵּין שֶׁאֵין גּוּפָן לָבוּשׁ בָּהֶן - אֲסוּרִין. "עִמָּהֶן" אֶת שֶׁגּוּפָהּ לָבוּשׁ בָּהֶן - אֲסוּרִין, אֶת שֶׁאֵין גּוּפָהּ לָבוּשׁ בָּהֶן - מֻתָּרִין. אַף כֵּלִים שֶׁגּוּפָהּ לָבוּשׁ בָּהֶן, גִּנְבוּם כּוֹמְרִים וּמְכָרוּם - הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין. מַרְקוּלִיס וְכָל מַה שֶּׁעָלָיו - הֲרֵי זֶה אָסוּר. מָצָא עָלָיו יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, וְכָל דָּבָר שֶׁכַּיּוֹצֵא בּוֹ קָרֵב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ - אָסוּר. מָעוֹת וְכֵלִים - הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: מָעוֹת וְכֵלִים שֶׁעַל גַּבֵּי אֶבֶן הָעֶלְיוֹנָה - הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין. אֲבָנִים שֶׁנִּשְׁרוּ מִן הַמַּרְקוּלִיס, אִם הָיוּ נִרְאוֹת עִמּוֹ - אֲסוּרוֹת, וְאִם לָאו - מֻתָּרוֹת. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ תְּפוּסוֹת לוֹ - אֲסוּרוֹת, וְשֶׁאֵינָן תְּפוּסוֹת לוֹ - מֻתָּרוֹת. יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵבִיא אֲבָנִים מִן הַמַּרְקוּלִיס - הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁנֶּאֶסְרוּ לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁהֵבִיא אֲבָנִים מִן הַמַּרְקוּלִיס - הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁהִנִּיחָהּ בַּעֲלֶיהָ, וּמַרְקוּלִיס שֶׁנַּעֲקַר מִמְּקוֹמוֹ - מֻתָּר בַּהֲנָאָה. בְּזוֹרֵק אֶבֶן בְּמַרְקוּלִיס מַהוּ אוֹמֵר? (מִשְׁלֵי כו) כִּצְרוֹר אֶבֶן בְּמַרְגֵּמָה כֵּן נוֹתֵן לִכְסִיל כָּבוֹד. כְּשֵׁם שֶׁזּוֹרֵק אֶבֶן בְּמַרְקוּלִיס - מְכַבְּדוֹ וְאֵין יוֹדֵעַ כָּבוֹד, כָּךְ כָּל הַמְכַבֵּד רָשָׁע - מְכַבְּדוֹ וְאֵין יוֹדֵעַ כָּבוֹד. דָּבָר אַחֵר: כִּצְרוֹר אֶבֶן, כְּשֵׁם שֶׁזּוֹרֵק אֶבֶן בְּמַרְקוּלִיס - עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, כָּךְ כָּל הַמְכַבֵּד רָשָׁע - הֲרֵי זֶה כְּעוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. דָּבָר אַחֵר: כִּצְרוֹר אֶבֶן, כְּשֵׁם שֶׁזּוֹרֵק אֶבֶן בְּמַרְקוּלִיס - מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, כָּךְ הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בִּיצָרוֹ - מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בְּשׁוֹנֶה לְתַלְמִיד רָשָׁע מַהוּ אוֹמֵר? כִּצְרוֹר אֶבֶן בְּמַרְגֵּמָה, כְּשֵׁם שֶׁזּוֹרֵק אֶבֶן בְּמַרְקוּלִיס - עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, כָּךְ הַשּׁוֹנֶה לְתַלְמִיד רָשָׁע - כְּעוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים.

מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה פֶּרֶק שְׁמִינִי

ח,א בְּרֹאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִין: אֵין בּוֹצְרִין עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְאֵין דּוֹרְכִין עִם יִשְׂרָאֵל הָעוֹשֶׂה בְּטָמְאָה, אֲבָל דּוֹרְכִין עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים. חָזְרוּ לוֹמַר: אֵין דּוֹרְכִין עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְאֵין בּוֹצְרִין עִם יִשְׂרָאֵל הָעוֹשֶׂה בְּטָמְאָה, אֲבָל בּוֹצְרִין עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וּמוֹלִיכִין עִמּוֹ חֲבִיּוֹת חֲדָשׁוֹת אֲבָל לֹא יְשָׁנוֹת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד חֲדָשׁוֹת וְאֶחָד יְשָׁנוֹת - מְסִיעִין אוֹתוֹ עַד שֶׁנִּתְעַלֵּם מִשְּׁנֵיהֶן. נִתְעַלֵּם מִשְּׁנֵיהֶן - נַעֲשָׂה יַיִן נֶסֶךְ. בְּרֹאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: אֵין מְסִיעִין אֶת הַנַּחְתּוֹם הָעוֹשֶׂה בְּטָמְאָה, וְאֵין מוֹלִיכִין עִמּוֹ גְּרִיצוֹת לְתַנּוּר. חָזְרוּ לוֹמַר: מְסִיעִין אֶת הַנַּחְתּוֹם הָעוֹשֶׂה בְּטָמְאָה, וּמוֹלִיכִין עִמּוֹ גְּרִיצוֹת לַתַּנּוּר. וּבְסוּרְיָא - מְסִיעִין אֶת הַנַּחְתּוֹם הָעוֹשֶׂה בְּטָמְאָה, וּמוֹלִיכִין עִמּוֹ גְּרִיצוֹת לְתַנּוּר.

ח,ב יִשְׂרָאֵל הָעוֹשֶׂה עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּגַת - הֲרֵי זֶה מַעֲלֶה אֶת הַלֶּחֶם לְגַבֵּי תַּפּוּחַ, וּמוֹרִיד אֶת הַלֶּחֶם מִגַּבֵּי תַּפּוּחַ, אַף עַל פִּי שֶׁהַיַּיִן צָף עַל יָדָיו - מֻתָּר, שֶׁאֵין דַּרְכָּן לְנַסֵּךְ כֵּן. וְהָעוֹבֵד כּוֹכָבִים הָעוֹשֶׂה עִם יִשְׂרָאֵל בְּגַת - הֲרֵי זֶה מַעֲלֶה הַלֶּחֶם לְגַבֵּי תַּפּוּחַ, וּמוֹרִיד אֶת הַלֶּחֶם מִגַּבֵּי תַּפּוּחַ, אַף עַל פִּי

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁהַיַּיִן צָף עַל גַּבֵּי יָדָיו - מָתָר שֶׁאֵין דַּרְכָּן מְנַסְּכִים כָּךְ. הַשּׁוֹקֵל עֲנָבִים בְּכַף מֹאזְנַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁהַיַּיִן צָף עַל גַּבֵּי יָדָיו - מָתָר שֶׁאֵין דַּרְכָּן מְנַסְּכִין כָּךְ. הַדּוֹרֵס עֲנָבִים בֶּחָבִית, אַף עַל פִּי שֶׁהַיַּיִן צָף עַל גַּבֵּי יָדָיו - מָתָר שֶׁאֵין דַּרְכָּם מְנַסְּכִין כָּךְ. נָפַל לַבְּאֵר וְנָגַע בּוֹ טְפָּה כָּל שֶׁהוּא - אָסַר. יָרְדוּ לִשְׁלוֹת חַרְצַנִּין וְזָגִין מִן הַבְּאֵר, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וּבָאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת חֲכָמִים וְאָמְרוּ: יִמָּכְרוּ כֻלָּן לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים. עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁהָיָה מַעֲלֶה עֲנָבִים בַּסַּלִּין וּבַדַּרְדּוֹרִין לְגַת, אַף עַל פִּי שֶׁנִּפְצָן לַגַּת וְהַיַּיִן מְנַתָּז עַל גַּבֵּי עֲנָבִים - מָתָר שֶׁאֵין דַּרְכָּן מְנַסְּכִין כֵּן. הַלּוֹקֵחַ עֲבָט שֶׁל עֲנָבִים מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וּמָצָא תַּחְתָּיו גַּמָּמִיּוֹת - מָתָר. בְּצִדּוֹ גַּמָּמִיּוֹת - אָסוּר. אָדָם שֶׁפָּשַׁט יָדוֹ לַחֲבִית, כְּמִדָּמֶה שֶׁהִיא שֶׁל שֶׁמֶן וְנִמְצֵאת שֶׁל יַיִן, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וּבָאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת חֲכָמִים וְאָמְרוּ: יִמָּכְרוּ כֻלָּם לְעוֹבְדֵי כוֹכָבִים. אַגְרַדְמָן שֶׁטָּעַם מִן הַכּוֹס וְהֶחֱזִירוֹ לַחֲבִית - אָסוּר. קֻדַּח בַּמְנִיקָת, וְנָפְלָה מִמֶּנָּה טְפָּה כָּל שֶׁהִיא - אֲסוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁטִּפָּה שֶׁל יַיִן אֲסוּרָה וְאוֹסֶרֶת כָּל שֶׁהִיא.

ח,ג יִשְׂרָאֵל שֶׁהִכְנִיס יֵינוֹ לִרְשׁוּת עוֹבֵד כּוֹכָבִים, אִם יֵשׁ עָלָיו מִפְתָּח אוֹ חוֹתָם - מָתָר, וְאִם לָאו - אָסוּר. לָוָה מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ עָלָיו מַפְתֵּחַ אוֹ חוֹתָם - אָסוּר עַד שֶׁיּוֹשִׁיב שׁוֹמֵר. יִשְׂרָאֵל שֶׁטִּהֵר יֵינוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְנָתְנוּ בִּרְשׁוּתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ עָלָיו מַפְתֵּחַ אוֹ חוֹתָם - אָסוּר. אִם הָיָה אוֹצָר פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים - מָתָר. בְּעִיר שֶׁכֻּלָּהּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - אָסוּר עַד שֶׁיּוֹשִׁיב שׁוֹמֵר. יִשְׂרָאֵל שֶׁטִּהֵר יֵינוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים וּנְתָנוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, וְהַלָּה כָּתַב לוֹ: "הִתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ מְעוֹת" - מָתָר. אֲבָל אִם יָרְצָה יִשְׂרָאֵל - אֵין מְנִיחוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן אֶת מְעוֹתָיו. זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּבֵית שְׁאָן, וְאָמְרוּ: אֵין זוֹ אֶלָּא עָרְמָה. יִשְׂרָאֵל שֶׁטִּהֵר יֵינוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים, וּנְתָנוֹ בִּרְשׁוּת עוֹבֵד כּוֹכָבִים אַחֵר, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וְשָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר וְאָמַר: רְשׁוּת עוֹבֵד

הַשָּׁלֵם

כּוֹכָבִים אַחַת. יִשְׂרָאֵל שֶׁטִּהֵר יֵינוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים, וּנְתָנוֹ בִּשְׁתֵּי חֲצֵרוֹת אוֹ בִּשְׁתֵּי עֲיָרוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁיּוֹצֵא וְנִכְנָס מֵחָצֵר זוֹ לָחָצֵר זוֹ, וּמֵעִיר זוֹ לְעִיר זוֹ - מָתָר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת מִשְׁתַּמֵּר. אִם הָיְתָה חֲזָקָה לוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר - אָסוּר. פְּרוּזָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים כּוֹנְסִין לְתוֹכוֹ יַיִן, אַף עַל פִּי שֶׁחֲבִיּוֹת פְּתוּחוֹת וְהָעוֹבֵד כּוֹכָבִים יוֹשֵׁב וּמְשַׁמְּרָן - מָתָר מִפְּנֵי שֶׁבְּחֶזְקַת הַמִּשְׁתַּמֵּר.

ח,ד הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת חֲצִי הַיּוֹם בְּאַסּוּר וַחֲצִי הַיּוֹם בְּהֶתֵּר, וְנָתַן כֻּלָּן בִּכְרֵךְ אֶחָד - כֻּלָּן אֲסוּרוֹת. אֵלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן וְאֵלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן, רִאשׁוֹנוֹת - אֲסוּרוֹת, וּשְׁנִיּוֹת - מֻתָּרוֹת. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ מְלָאכָה, וּלְעִתּוֹתֵי עֶרֶב אָמַר לוֹ: "הוֹלֵךְ לִי אֶת הַלָּגִין הַזֶּה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי" אַף עַל פִּי שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת כֵּן, שְׂכָרוֹ - מֻתָּר. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לִרְכֹּב עָלָיהָ, וְאָמַר לוֹ: "תְּנָהּ לִי אֶת הַלָּגִין הַזֶּה עָלֶיהָ" אַף עַל פִּי שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת כֵּן, שְׂכָרוֹ - מֻתָּר. אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ וּלְפוֹעֲלוֹ: צְאוּ וְאִכְלוּ בְּדֵינָר זֶה, צְאוּ וּשְׁתוּ בְּדֵינָר זֶה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשֵּׁם מַעֲשְׂרוֹת וּמִשֵּׁם שְׁבִיעִית וּמִשֵּׁם יַיִן נָסֵךְ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: צֵא וֶאֱכוֹל כְּכַר וַאֲנִי נוֹתֵן דָּמֶיהָ, צֵא וּשְׁתֵּה רְבִיעִית וַאֲנִי נוֹתֵן אֶת דָּמֶיהָ - הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וּמִשּׁוּם שְׁבִיעִית וּמִשּׁוּם יַיִן נָסֵךְ. הַנּוֹתֵן צֶמֶר לְצַבָּע עוֹבֵד כּוֹכָבִים לְצָבְעוֹ לוֹ - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא צָבְעוֹ בְּחֹמֶץ שֶׁל יַיִן נָסֵךְ. אִם בָּאוּ לְבֵית חֶשְׁבּוֹן - אָסוּר.

ח,ה הַמַּנִּיחַ יֵינוֹ בַּפּוּנְדָּק וְנִכְנַס לַכְּרָךְ, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁהָה לִזְמַן מְרֻבֶּה - מָתָר. וְאִם הוֹדִיעוֹ, אוֹ שֶׁנָּעַל עָלָיו בְּפוּנְדָּקוֹ - אָסוּר. הַמַּנִּיחַ יֵינוֹ בִּסְפִינָה וְנִכְנַס לַכְּרָךְ, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁהָה לִזְמַן מְרֻבֶּה - מָתָר. וְאִם הוֹדִיעוֹ אוֹ שֶׁהִפְלִיגָה סְפִינָתוֹ בַּיָּם - אָסוּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הָיָה שָׁם לָגִין מָלֵא וְקָשׁוּר לְכַרְעֵי הַמִּטָּה, וְאֵין הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים יוֹדֵעַ בּוֹ - מָתָר. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: וַהֲלֹא פִּשְׁתָּם נִכָּר בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִלְמַטָּה, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח וְיִגֹּף וְינַגֵּב. הַמְשַׁלֵּחַ חָבִית שֶׁל יַיִן

תּוֹסֶפְתָּא

בְּיַד בְּתוֹ, וְשֶׁל צִיר וְשֶׁל חֹמֶץ וְשֶׁל מוֹרְיָס וְשֶׁל שֻׁמָּן וְשֶׁל דְּבַשׁ בְּיַד הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, אִם הָיָה מַכִּיר חוֹתָמוֹ וּשְׁמוֹ - מֻתָּר, וְאִם לָאו - אָסוּר. יֵינוֹ אֲצֶל הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, מֻהַסְּתָם - אָסוּר מִשֵּׁם יֵין נֶסֶךְ. אֲבָל הַצִּיר וְהַמּוֹרְיָס וְהַדְּבַשׁ, אִם רָאָה אוֹתוֹ שֶׁמְּנַסְּכִין - אֲסוּרִין, וְאִם לָאו - מֻתָּרִין. יִשְׂרָאֵל הֶחָשׁוּד - שׁוֹתִין בְּמַרְתֵּפוֹ וְאֵין שׁוֹתִין מִלָּגִינוֹ. וְאִם הָיָה חָשׁוּד עַל הַשְּׁתִיָּה - אַף מִמַּרְתֵּפוֹ אָסוּר.

ח,ו עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁהָיָה חַיָּב מָעוֹת לְיִשְׂרָאֵל, אַף עַל פִּי שֶׁמָּכַר יֵין נֶסֶךְ וְהֵבִיא לוֹ, עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְהֵבִיא לוֹ - מֻתָּר. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: הַמְתֵּן עַד שֶׁאֶמְכֹּר יַיִן נֶסֶךְ וְאָבִיא לְךָ, עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְאָבִיא לְךָ - אָסוּר. הַמּוֹכֵר יֵינוֹ לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים וּפָסַק עִמּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁעָתִיד לִמְחוֹת אֶת הַמַּחְצָלָאוֹת וְאֶת הַמִּדּוֹת - מֻתָּר. וְחָנָנִי, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - אָסוּר. מִפְּנֵי שֶׁרַאשׁוֹן רִאשׁוֹן זָקוּף עָלָיו. עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁשָּׁלַח לַגַּנָּה אֲצֶל יִשְׂרָאֵל, וּמִקָּצָת עֲסָקֶת יַיִן לְתוֹכוֹ - הֲרֵי זֶה מְמַלֵּא לוֹ הַלָּגִין וְנוֹעֵל וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ דְּמֵי כֻלָּן וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

ט,א הַמְעָרֶה מִכְּלֵי לְכְלֵי קְלוּחַ, מִשְׁכַּנֶּגֶד שֶׁפְּתַח שֶׁל חָבִית וּלְמַטָּה -הֲרֵי זֶה אָסוּר. הַגַּת וְהַמַּחַץ וְהַמִּשְׁפֵּךְ שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - רַבִּי מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. וּמוֹדֶה רַבִּי בְּקַנְקַנִּים - שֶׁהֵן אֲסוּרוֹת. מִפְּנֵי מַה אֵלּוּ אֲסוּרוֹת וְאֵלּוּ מֻתָּרוֹת? אֵלּוּ - עֲשׂוּיוֹת לַמְכָנָס, וְאֵלּוּ - עֲשׂוּיוֹת שֶׁלֹּא לַמְכָנָס. שֶׁל עֵץ וְשֶׁל אֶבֶן - צָרִיךְ לְנַגֵּב. אִם הָיוּ זְפוּתִין - צָרִיךְ לְקַלֵּף.

ט,ב הַלּוֹקֵחַ כְּלֵי תַּשְׁמִישׁ מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, דְּבָרִים שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן - מַטְבִּילָן וְהֵן טְהוֹרִין. דְּבָרִים שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, כְּגוֹן כּוֹסוֹת וּצְלוֹחִית - יַדִּיחֵן בְּצוֹנֵן. כְּגוֹן הַיּוֹרוֹת וְהַמְּחַמִּין וְהַטּוּגָנִין וְקֻמְקוּמוּסִין - יַדִּיחֵן בְּרוֹתְחִין. כְּגוֹן הַסַּכִּינִין וְהַשַּׁפּוּדִים וְהָאַסְכְּלָאוֹת - מְלַבְּנָן בָּאוּר וְהֵן טְהוֹרִין. וְכֵלָן שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עַד שֶׁלֹּא יַגְעִיל, וְטָבַל וְלִבֵּן - הֲרֵי זֶה מֻתָּר.

הַשָּׁלֵם

ט,ג מִי שֶׁהָיוּ גִּתָּיו וּבַתָּיו טְמֵאִין, וּמְבַקֵּשׁ לְטַהֲרָן, הַדַּפִּים וְהַלּוּלְבִים וְהָעֲדָשׁוֹת - מְנַגְּבָן וְהֵן טְהוֹרִין. הָעֲקָלִין שֶׁל נְצָרִים וְשֶׁל בִּצְבּוּץ - צָרִיךְ לְנַגֵּב. שֶׁל חֲשִׁישָׁה וְשֶׁל גֶּמִי - צָרִיךְ לְיַשֵּׁן. וְכַמָּה מְיַשְּׁנָן? שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִגַּת לְגַת וּמִבַּד לְבַד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הָרוֹצֶה לְטַהֲרָן - אוֹ חוֹלְטָן מַיִד בַּחַמִּין, אוֹ מוֹלְגָן בְּמֵי זֵיתִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי: נוֹתְנָן בַּנָּהָר שֶׁמֵּימָיו מְהֻלָּכִין מְלֹא עֵינוֹ. הַצְּנוֹר שֶׁמֵּימָיו מְקֻלָּחִין - כְּשֵׁם שֶׁמְּנַגֵּב לְטָהֳרָה, כָּךְ מְנַגֵּב לְיַיִן נֶסֶךְ.

ט,ד עַל שֶׁבַע מִצְוֹת נִצְטַוּוּ בְּנֵי נֹחַ: עַל הַדִּינִין, וְעַל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, וְעַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת, וְעַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, וְעַל הַגָּזֵל, וְעַל אֵבֶר מִן הַחַי. עַל הַדִּינִין כֵּיצַד? כְּשֵׁם שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְצֻוִּין לְהוֹשִׁיב בָּתֵּי דִינִין בַּעֲיָרוֹת שֶׁלָּהֶן - כָּךְ בְּנֵי נֹחַ מְצֻוִּין לְהוֹשִׁיב בָּתֵּי דִינִין בְּעִיר שֶׁלָּהֶם. עַל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְעַל בִּרְכַּת הַשֵּׁם כֵּיצַד? עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁעָבַד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּבֵרַךְ אֶת הַשֵּׁם. לֹא נִתְּנָה מִיתָה לִבְנֵי נֹחַ אֶלָּא בְּסִיף בִּלְבַד. עַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת כֵּיצַד? כָּל עֶרְוָה שֶׁבִּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְמִיתִין עָלֶיהָ - בְּנֵי נֹחַ מְזְהָרִים עָלֶיהָ, וְכָל עֶרְוָה שֶׁבִּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְזְהָרִים עָלֶיהָ - בְּנֵי נֹחַ מוּמָתִין עָלֶיהָ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הָרִבְּה עֲרָיוֹת שֶׁאֵין בֵּית דִּין מְמִיתִין עָלֶיהָ - בְּנֵי נֹחַ מְזְהָרִים עָלֶיהָ. בָּא עַל עֶרְיוֹת יִשְׂרָאֵל - נִדּוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל. בָּא עַל עֶרְיוֹת הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - נִדּוֹן בְּדִינֵי הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים. וְאֵין לִי אֶלָּא נַעֲרָה מְאֹרָסָה בִּלְבַד. וְעַל שְׁפִיכוּת דָּמִים כֵּיצַד? עוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים, עוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּיִשְׂרָאֵל - חַיָּב. יִשְׂרָאֵל בְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים - פָּטוּר. עַל הַגְּזֵלָה כֵּיצַד? גָּנַב גָּזַל יָפַת תֹּאַר, וְכֵן כֵּיוֹצֵא בּוֹ, עוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים, עוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּיִשְׂרָאֵל - אָסוּר. יִשְׂרָאֵל בְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים - מֻתָּר. עַל אֵבֶר מִן הַחַי כֵּיצַד? אֵבֶר הַמְדַלְדֵּל בַּבְּהֵמָה

תּוֹסֶפְתָּא

וְאֵין בּוֹ לְהַעֲלוֹת אֲרוּכָה, בָּשָׂר הַמִּדְלְדֵּל בַּבְּהֵמָה וְאֵין בּוֹ לְהַעֲלוֹת אֲרֻכָּה - אָסוּר לִבְנֵי נֹחַ וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְיִשְׂרָאֵל. וְאִם יֵשׁ בּוֹ לְהַעֲלוֹת אֲרֻכָּה - מֻתָּר לְיִשְׂרָאֵל וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לִבְנֵי נֹחַ. נָטַל צִפּוֹר שֶׁאֵין בָּהּ כַּזַּיִת וַאֲכָלָהּ - רַבִּי פּוֹטֵר, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מְחַיֵּב. וּמַה עַל אֵבֶר מִן הַחַי מְמֻנּוּ - חַיָּב, כָּלוֹ - לֹא יְהֵא חַיָּב! חָנְקָהּ וַאֲכָלָהּ - פָּטוּר. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף עַל דָּם מִן הַחַי. רַבִּי חִדְקָא אוֹמֵר: אַף עַל הַסְּרוּס. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל הַכְּשָׁפִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל הָאָמוּר בַּפָּרָשָׁה - בְּנֵי נֹחַ מְזֻהָרִין עָלָיְהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יח): לֹא יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ וְגוֹ׳ וְחוֹבֵר חָבֶר כִּי תוֹעֲבַת ה׳. אֶפְשָׁר שֶׁכָּתוּב עֹנֶשׁ עַד שֶׁלֹּא יַזְהִיר? אֶלָּא מַזְהִיר וְאַחַר כָּךְ עוֹנֵשׁ, מְלַמֵּד: שֶׁהִזְהִיר וְאַחַר כָּךְ עוֹנְשִׁין. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: [אַף] עַל הַכְּלָאִים. מֻתָּר לִבְנֵי נֹחַ לִזְרֹעַ וְלִלְבֹּשׁ כִּלְאַיִם. אָסוּר לְהַרְבִּיעַ וּלְהַרְכִּיב אִילָנוֹת.

מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א,א הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְיָדַע אֶחָד מֵהֶן שֶׁטָּעוּ. אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים וְתִיקִים יוֹשֵׁב לִפְנֵיהֶם וְרָאוּי לְהוֹרָאָה כִּשְׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, וְהָלַךְ וְעָשָׂה עַל פִּיהֶן - הֲרֵי זֶה חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תָלָה בְּבֵית דִּין:

א,ב הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְעָשׂוּ כָּל הַקָּהָל אוֹ רֻבָּן עַל פִּיהֶן, בִּזְמַן שֶׁהוֹרָאָתוֹ הוֹרָאַת בֵּית דִּין - פְּטוּרִין, וְהָעוֹשִׂין עַל פִּיהֶם - מְבִיאִין פַּר. וְאֵין הוֹרָיָתָן הוֹרַיִת בֵּית דִּין - מְבִיאִין פַּר. הָעוֹשִׂין עַל פִּיו - מְבִיאִין כִּשְׁבָּה אוֹ שְׂעִירָה. הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְעָשׂוּ שְׁנַיִם אוֹ שִׁלְשָׁה שְׁבָטִים אוֹ רֻבָּן עַל פִּיהֶם, בִּזְמַן שֶׁהוֹרָאָתָן הוֹרַיִת בֵּית דִּין - פְּטוּרִין, וְהָעוֹשִׂין עַל פִּיהֶן - מְבִיאִין פַּר. אֵין הוֹרָיָתָן הוֹרָיוֹת בֵּית דִּין - חַיָּבִין. וְעוֹשִׂין עַל פִּיהֶן - מְבִיאִין כִּשְׁבָּה אוֹ שְׂעִירָה. עָשׂוּ עַל הוֹרַיִת עַצְמָן - פְּטוּרִים. הוֹרָיוֹת כֹּהֵן מָשִׁיחַ - חַיָּבִין. הוֹרוּ בֵּית דִּין וְאֶחָד מֵהֶן אֵינוֹ שָׁם - פְּטוּרִין. רַבִּי אָמַר: אוֹמֵר אֲנִי: עַד שֶׁיְּהֵא מַפְלָא שֶׁבָּהֶן:

הַשָּׁלֵם

א,ג חֹמֶר בְּהוֹרָיָה שֶׁאֵין בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת. בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת שֶׁאֵין בְּהוֹרָיָה. שֶׁבְּהוֹרָיָה - עַד שֶׁהוֹרוּ כֻּלָּן כְּאֶחָד. וּבְדִינֵי נְפָשׁוֹת - הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב. שֶׁבְּהוֹרָיָה - עַד שֶׁהוֹרוּ בֵּית דִּין שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַגָּזִית. וּבְדִינֵי נְפָשׁוֹת - נוֹתְנִין בְּכָל מָקוֹם. יָחִיד שֶׁהוֹרָה עַצְמוֹ עַל פִּיו - הֲרֵי זֶה חַיָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר טו, ל): "וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּיָד רָמָה":

א,ד הָאוֹכֵל שְׁקָצִים - זֶה מוּמָר. כֵּיצַד מוּמָר אוֹכֵל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים. הָאוֹכֵל בְּשַׂר חֲזִיר, וְהַשּׁוֹתֶה יֵין נֶסֶךְ, אוֹ הַמְּחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, וְהַמְנַסֵּךְ. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַלּוֹבֵשׁ כִּלְאַיִם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף הָעוֹשֶׂה דָּבָר שֶׁאֵין הַיֵּצֶר תָּאֵב לוֹ:

א,ה הוֹרוּ בֵּית דִּין שֶׁהוּא מוֹצְאֵי שַׁבָּת, וְאַחַר כָּךְ זָרְחָה חַמָּה - אֵין זֶה הוֹרָיָה אֶלָּא טָעוּת. הוֹרוּ בֵּית דִּין לַעֲקוֹר אֶת כָּל הַגּוּף, אָמְרוּ: אֵין דָּם בַּתּוֹרָה, אֵין חֵלֶב בַּתּוֹרָה, אֵין פִּגּוּל בַּתּוֹרָה - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין. הוֹרוּ לְבַטֵּל מִקְצָת וּלְקַיֵּם מִקְצָת - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. כֵּיצַד? אָמְרוּ: יֵשׁ דָּם, אֲבָל אֵין חַיָּבִין אֶלָּא עַל דַּם הַקָּרֵב לְשִׁלְמִים. יֵשׁ חֵלֶב בַּתּוֹרָה, אֲבָל אֵין חַיָּבִין אֶלָּא עַל חֵלֶב הַקָּרֵב לְשִׁלְמִים. יֵשׁ פִּגּוּל בַּתּוֹרָה, אֲבָל אֵין חַיָּבִין אֶלָּא עַל פִּגּוּל שֶׁבִּשְׁלָמִים - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין, שֶׁנֶּאֱמַר: דָּבָר. נֶאֱמַר כָּאן דָּבָר, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן דָּבָר. מַה דָּבָר הָאָמוּר לְהַלָּן - מִקְצָתוֹ וְלֹא כֻלּוֹ, אַף דָּבָר הָאָמוּר כָּאן - מִקְצָתוֹ וְלֹא כֻלּוֹ. אַתָּה אוֹמֵר דָּבָר מִקְצָתוֹ וְלֹא כֻלּוֹ, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא כֻלּוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים יז, ח): "בֵּין דַּם לְדָם" - וְלֹא כָל דָּם. בֵּין דִּין לְדִין - וְלֹא כָל דִּין. בֵּין נֶגַע לְנֶגַע - וְלֹא כָל נֶגַע. הָא אֵין צָרִךְ לוֹמַר בַּלָּשׁוֹן הָרִאשׁוֹן, אֶלָּא בַּלָּשׁוֹן הָאַחֲרוֹן. נֶאֱמַר כָּאן דָּבָר, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן דָּבָר. מַה דָּבָר הָאָמוּר לְהַלָּן - מִקְצָתוֹ וְלֹא כֻלּוֹ. אַף דָּבָר הָאָמוּר כָּאן - מִקְצָתוֹ וְלֹא כֻלּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: חָטְאוּ שִׁשָּׁה וְהֵן רֻבָּן, אוֹ שִׁבְעָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רֻבָּן - הֲרֵי חַיָּבִין:

תּוֹסֶפְתָּא

א,ו הוֹרוּ בֵית דִּין שֶׁל אֶחָד מִן הַשְּׁבָטִים, וְעָשָׂה אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט עַל פִּיהֶן - אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט חַיָּב, וּשְׁאָר הַשְּׁבָטִים פְּטוּרִין. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הוֹרָאַת בֵּית דִּין עִם כָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט - כְּהוֹרָאַת בֵּית דִּין לַצִּבּוּר, שֶׁאֵין בֵּית דִּין וּמִשִּׁיחַ חַיָּבִין אֶלָּא עַל הֶעְלֵם דָּבָר עִם שְׁגִגַת הַמַּעֲשֶׂה, וְהֶעְלֵם דָּבָר בְּבֵית דִּין וְשִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה בַּקָּהָל. עָשׂוּ עַל הוֹרַת עַצְמָן - פְּטוּרִין. עַל הוֹרַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ - חַיָּבִין. אֵין חַיָּבִין אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת, וְכֹהֵן מָשִׁיחַ, וְלֹא בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת. מָשִׁיחַ בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - חַיָּב עַל שִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הֲרֵי הוּא כְּשְׁאָר כָּל מִצְוֹת הָעֶלֵם דָּבָר עִם שִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה - מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי:

א,ז אֵין חַיָּבִין עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, וְאֵין מְבִיאִין אָשָׁם תָּלוּי עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ. וּמֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּנְּדָּה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מִפְּנֵי מָה חַיָּבִין עַל מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁבַּנְּדָּה? מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לֹא תַעֲשֶׂה. וְעוֹד רַבִּי יְהוּדָה הָיָה אוֹמֵר בָּהֶן כְּלָל: כְּשֶׁהַיָּחִיד בְּאָשָׁם תָּלוּי - נָשִׂיא כַּיּוֹצֵא בּוֹ, וּמָשִׁיחַ וּבֵית דִּין פְּטוּרִין. וּכְשֶׁהוּא בְּאָשָׁם וַדַּאי - נָשִׂיא וּמָשִׁיחַ כַּיּוֹצֵא בּוֹ, וּבֵית דִּין פְּטוּרִין:

א,ח שְׁמִיעַת הַקּוֹל, וּבְטוּי שְׂפָתַיִם, וְטֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו - בֵּית דִּין פְּטוּרִין, יָחִיד נָשִׂיא וּמָשִׁיחַ חַיָּב. אֶלָּא שֶׁאֵין הַנָּשִׂיא חַיָּב עַל שְׁמִיעַת הַקּוֹל, וְלֹא עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו - שֶׁהֵן בְּעוֹלֶה וְיוֹרֵד. נָשִׂיא - כַּיּוֹצֵא בּוֹ, וּמָשִׁיחַ וּבֵית דִּין - פְּטוּרִין. כְּשֶׁהוּא בְּקִבּוּעָה, יָחִיד וְנָשִׂיא וּמָשִׁיחַ - מְבִיאִין שְׂעִירָה, וּבֵית דִּין - פַּר וְשָׂעִיר, [פַּר] לְעוֹלָה וְשָׂעִיר לַחַטָּאת:

מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

ב,א אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין כֹּהֵן גָּדוֹל לְכֹהֵן הֶדְיוֹט: פַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת, וּפַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, וַעֲשִׁירִית הָאֵיפָה. לֹא פּוֹרֵעַ, וְלֹא פּוֹרֵם. אֲבָל פּוֹרֵם מִלְמַטָּה, וְהַהֶדְיוֹט מִלְמַעְלָה. אֵין מְטַמֵּא לִקְרוֹבִין. וּמְצֻוֶּה עַל הַבְּתוּלָה, וּמְזָהֵר עַל הָאַלְמָנָה, וּמַחֲזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ, וּמְקָרִיב חֵלֶק בְּרֹאשׁ, וְנוֹטֵל חֵלֶק בְּרֹאשׁ. וְכָל עֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים - אֵינָהּ כְּשֵׁרָה אֶלָּא בּוֹ. וּפָטוּר עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. וְכֻלָּן נוֹהֲגִין בְּמֻרְבֶּה בְּגָדִים שֶׁעָבַר, חוּץ מִפַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת. כֻּלָּן אֵינָן נוֹהֲגִין בְּמִשּׁוּחַ מִלְחָמָה - חוּץ מֵחֲמִשָּׁה דְּבָרִים שֶׁפֹּרַשׁ הַכָּתוּב בְּפָרָשָׁה. לֹא פּוֹרֵעַ, וְלֹא פּוֹרֵם, וְאֵין מְטַמֵּא לִקְרוֹבָיו, וּמְצֻוֶּה עַל הַבְּתוּלָה, וּמְזָהֵר בָּאַלְמָנָה, וּמַחֲזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מַחֲזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ:

ב,ב אֵיזֶהוּ נָשִׂיא? [נָשִׂיא] יִשְׂרָאֵל, וְלֹא נְשִׂיא שֵׁבֶט. נָשִׂיא יִשְׂרָאֵל וּנְשִׂיא בֵּית דָּוִד - זֶה מֵבִיא לְעַצְמוֹ, וְזֶה מֵבִיא לְעַצְמוֹ:

ב,ג אֵיזֶהוּ מָשִׁיחַ? מָשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה. אֵין בֵּין מָשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה לִמְרֻבֶּה בְּבְגָדִים, אֶלָּא שֶׁהַמְּרֻבֶּה בִּבְגָדִים - צָרִיךְ לְהָבִיא פַּר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא פַּר:

ב,ד פַּר מָשִׁיחַ וּפַר הָעֵדָה - פַּר מָשִׁיחַ קָדֵם לְפַר הָעֵדָה בְּכָל מַעֲשָׂיו, הוֹאִיל וּפַר מָשִׁיחַ מְכַפֵּר, וְהָעֵדָה מִתְכַּפֶּרֶת, מוּטָב שֶׁיְּקַדִּים הַמְכַפֵּר לַמִּתְכַּפֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז, ו): ״וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ״ וְגוֹ׳. פַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת - קָדֵם לְפַר וְשָׂעִיר שֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. וּפַר וְשָׂעִיר שֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - קָדֵם לַשָּׂעִיר שֶׁל נָשִׂיא. וְשָׂעִיר שֶׁל נָשִׂיא - קָדֵם לַשָּׂעִיר שֶׁל יָחִיד. וְשָׂעִיר שֶׁל יָחִיד - קָדֵם לִכְבְשָׂה שֶׁל יָחִיד. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם - קוֹדְמוֹת לַכְּבָשִׂים. הָעֹמֶר - קָדֵם לַכֶּבֶשׂ הַקָּרֵב עִמּוֹ. זֶה הַכְּלָל: הַבָּא בְּגִין הַיּוֹם - קָדֵם לַבָּא בְּגִין הַלֶּחֶם:

ב,ה הוּא וְאָבִיו וְרַבּוֹ עוֹמְדִין בַּשֶּׁבִי - הוּא קָדֵם לְרַבּוֹ, וְרַבּוֹ קָדֵם לְאָבִיו, וְאִמּוֹ קוֹדֶמֶת

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

לְכָל אָדָם. אֵיזֶהוּ רַבּוֹ? רַבּוֹ שֶׁלְּמִדּוֹ תּוֹרָה, לֹא שֶׁלְּמִדּוֹ אוּמָנוּת. וְאֵיזֶה? זֶה שֶׁפָּתַח לוֹ תְּחִלָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: רַבּוֹ שֶׁלְּמִדּוֹ חָכְמָה, לֹא רַבּוֹ שֶׁלְּמִדּוֹ תּוֹרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁרֹב תַּלְמוּדוֹ מִמֶּנּוּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל שֶׁהֵאִיר עֵינָיו בְּמִשְׁנָתוֹ:

ב,ו הָאִישׁ - קֹדֶם לְאִשָּׁה, לְהַחְיוֹתוֹ, לְהָשִׁיב אֲבֵדָה. וְאִשָּׁה - קוֹדֶמֶת לְאִישׁ, לְכִסּוּת, וּלְהוֹצִיא מִבֵּית הַשֶּׁבִי. בִּזְמַן שֶׁשְּׁנֵיהֶן עוֹמְדִין בְּקִלְקֶלָה - הָאִישׁ קֹדֶם. מַעֲשֶׂה שֶׁהָלַךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְרוֹמִי, אָמְרוּ לוֹ: יֵשׁ כָּאן תִּינוֹק אֶחָד יְרוּשַׁלְמִי יָפֶה עֵינַיִם וְטוֹב רְאִי עוֹמֵד לְקֻלּוֹן, הָלַךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְבַדְּקוֹ, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לַפֶּתַח, קָרָא אֶת הַמִּקְרָא הַזֶּה (יְשַׁעְיָהוּ מב): מִי נָתַן לְמְשִׁסָּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹזְזִים. נַעֲנָה אוֹתוֹ תִּינוֹק וְאָמַר (שָׁם): הֲלֹא ה׳ זוּ חָטָאנוּ לוֹ וְגוֹ׳. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מֵעִיד אֲנִי עָלַי אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ שֶׁאֵינִי זָז מִכָּאן עַד שֶׁאֲנִי פּוֹדֶה אוֹתוֹ בְּמָמוֹן הַרְבֵּה. פָּדָאוֹ בְּמָמוֹן הַרְבֵּה, וְשִׁגְּרוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעָלָיו נֶאֱמַר (אֵיכָה ד, ב): ״בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים הַמְסֻלָּאִים בַּפָּז״ וְגוֹ׳:

בַּ,ז מִנַּיִן שֶׁכָּל הַשּׁוֹנֶה פֶּרֶק אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ הוּא יְצָרוֹ וְרָקְמוֹ וְהֵבִיאוֹ לְעוֹלָם? שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה טו, יט): ״אִם תּוֹצִיא יָקָר מִזּוֹלֵל כְּפִי תִּהְיֶה״, כְּאוֹתוֹ הַפֶּה שֶׁזָּרַק נְשָׁמָה בָּאָדָם הָרִאשׁוֹן, כָּךְ כָּל הַמַּכְנִיס בְּרִיָּה אַחַת תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׁכִינָה - מַעֲלִין עָלָיו כְּאִלּוּ יְצָרוֹ וְרָקְמוֹ וְהֵבִיאוֹ לָעוֹלָם. יָקָר - הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ג, טו): ״יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים״. וְאוֹמֵר (מִשְׁלֵי כ, טו): ״יֵשׁ זָהָב וְרֹב פְּנִינִים וּכְלֵי יָקָר שִׂפְתֵי דַעַת״:

ב,ח חָכָם - קֹדֶם לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. מֵת חָכָם - אֵין לָנוּ כַּיּוֹצֵא בּוֹ. מֵת מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל - כָּל יִשְׂרָאֵל רְאוּיִם לְמַלְכוּת. הַמֶּלֶךְ - קֹדֶם לְכֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים-א א, לג): ״וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָהֶם קְחוּ עִמָּכֶם אֶת עַבְדֵי אֲדוֹנֵיכֶם וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת שְׁלֹמֹה בְּנִי עַל הַפִּרְדָּה אֲשֶׁר לִי״ וְגוֹ׳. כֹּהֵן גָּדוֹל קֹדֶם לְנָבִיא, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם א, לד): ״וּמְשַׁח אוֹתוֹ שָׁם צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא״ - הַקְּדִים צָדוֹק לְנָתָן. וְאוֹמֵר (זְכַרְיָה ג, ח): ״שְׁמַע נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אַתָּה וְרֵעֶיךָ הַיּוֹשְׁבִים לְפָנֶיךָ״ וְגוֹ׳. יָכוֹל בְּנֵי אָדָם הֲדְיוֹטוֹת הָיוּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״כִּי אַנְשֵׁי מוֹפֵת הֵמָּה״, אֵין מוֹפֵת אֶלָּא נָבִיא, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יג, ב): ״וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת אוֹ מוֹפֵת״:

ב,ט מְשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה - קוֹדֵם לִמְרֻבֶּה בְּגָדִים. מְרֻבֶּה בְּגָדִים - קוֹדֵם לְמָשׁוּחַ מִלְחָמָה. מָשׁוּחַ מִלְחָמָה - קֹדֶם לַסָּגָן. סָגָן - קוֹדֵם לְרֹאשׁ מִשְׁמָר. רֹאשׁ מִשְׁמָר - קֹדֶם לְרֹאשׁ בֵּית אָב. רֹאשׁ בֵּית אָב - קֹדֶם לְמַרְכָּל. - קֹדֶם לַגִּזְבָּר. גִּזְבָּר - קֹדֶם לְכֹהֵן הֶדְיוֹט. כֹּהֵן הֶדְיוֹט - קֹדֶם לַלֵּוִי. לֵוִי - קֹדֶם לְיִשְׂרְאֵל. יִשְׂרְאֵל - לְמַמְזֵר. מַמְזֵר - לְנָתִין. נָתִין - לְגֵר. גֵּר - לְעֶבֶד מְשֻׁחְרָר. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁכֻּלָּן שָׁוִין, אֲבָל אִם הָיָה מַמְזֵר תַּלְמִיד חָכָם, וְכֹהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ - מַמְזֵר תַּלְמִיד חָכָם קֹדֶם לְכֹהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ג, טו): ״יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חֲפָצֶיךָ לֹא יִשְׁווּ בָהּ״! רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בַּדִּין הוּא שֶׁיַּקְדִּים עֶבֶד מְשֻׁחְרָר לְגֵר, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה גָּדַל בִּקְדֻשָּׁה, וְזֶה שֶׁלֹּא בִּקְדֻשָּׁה, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁזֶּה הָיָה בִּכְלָל אָרוּר, וְזֶה לֹא הָיָה בִּכְלָל אָרוּר:

ב,י מִפְּנֵי מָה הַכֹּל קוֹפְצִין לִישָׂא אֶת הַגִּיּוֹרֶת, וְאֵין הַכֹּל קוֹפְצִין לִישָׂא אֶת הַמְשֻׁחְרֶרֶת? מִפְּנֵי שֶׁהַגִּיּוֹרֶת - הָיְתָה בְּחֶזְקַת מְשֻׁמֶּרֶת, וְשִׁפְחָה מְשֻׁחְרֶרֶת - הָיְתָה בְּחֶזְקַת מְפֻקֶּרֶת. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: מִפְּנֵי שֶׁמְּצַיְּן לְקִלְקָלָה בְּפִי כָּל הַבְּרִיּוֹת. מִפְּנֵי מָה הַכֹּל נִשְׁאָלִין עַל הָעֶבֶד? מִפְּנֵי שֶׁעִסְקוֹ רַע עִם הַבְּרִיּוֹת:

ב,יא (תְּהִלִּים קלה, יט): ״בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת ה׳, [בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת ה׳], בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת ה׳, יִרְאֵי ה׳ בָּרְכוּ אֶת ה׳״. נִמְצָאוּ: יִשְׂרָאֵל - מְבָרְכִין אַחַת. בֵּית אַהֲרֹן - שְׁתַּיִם. בֵּית הַלֵּוִי - שָׁלֹשׁ. יִשְׂרָאֵל יִרְאֵי ה׳ - מְבָרְכִין אַרְבַּע:

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

הַדָּרָן עֲלָךְ תּוֹסֶפְתָּא סֵדֶר נְזִיקִין

מַסֶּכֶת קָרְבָּנוֹת פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - כְּשֵׁרִין, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת. הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ וְהַחַטָּאת בְּכָל זְמַן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַף הָאָשָׁם, הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ וְחַטָּאת וְהָאָשָׁם בְּכָל זְמַן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חַטָּאת בָּאָה עַל חַטָּאת, וְאָשָׁם בָּא עַל אַשְׁמָה, מַה חַטָּאת פְּסוּלָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ אַף אָשָׁם פָּסוּל שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בְּחַטָּאת, שֶׁדָּמָהּ נִתָּן לְמַעְלָה, לְפִיכָךְ אִם שְׁחָטָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ - פְּסוּלָה, תֹּאמַר בְּאָשָׁם שֶׁדָּמוֹ נִתָּן לְמַטָּה, וְאִם שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - כָּשֵׁר, אַף אָשָׁם שֶׁדָּמוֹ נִתָּן לְמַטָּה, אִם שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - יְהֵא פָּסוּל. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בְּפֶסַח שֶׁיֵּשׁ לוֹ זְמַן קָבוּעַ, וְאִם שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ פָּסוּל, תֹּאמַר בְּאָשָׁם שֶׁאֵין לוֹ זְמַן קָבוּעַ? וְאִם שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - כָּשֵׁר. וְאָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: חַטָּאת תּוֹכִיחַ, שֶׁאֵין לָהּ זְמַן קָבוּעַ, וְאִם שְׁחָטָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ - הֵיא פְּסוּלָה, אַף אָשָׁם שֶׁאֵין לוֹ זְמַן קָבוּעַ, אִם שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - יְהֵא פָּסוּל. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: נֶחְזֹר חְלִילָה. חָזַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְאָמַר: אַף חַטָּאת הֵיא וְאָשָׁם הֵיא, מַה חַטָּאת פְּסוּלָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ אַף אָשָׁם פָּסוּל שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: בְּחַטָּאת הוּא אוֹמֵר: "וְשָׁחַט אוֹתָהּ לְחַטָּאת" - שֶׁתְּהֵא שְׁחִיטָתָהּ לְשֵׁם חַטָּאת, בְּפֶסַח הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת יב, כז): "וְזָבַח פֶּסַח הוּא לַה'" - שֶׁתְּהֵא זְבִיחָה לְשֵׁם פֶּסַח, אֲבָל אָשָׁם, אֵינוֹ אוֹמֵר "אָשָׁם הוּא", אֶלָּא בִּשְׁעַת הֶקְטֵר חֶלְבִים, הוּא עַצְמוֹ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִקְטִיר חֶלְבּוֹ - כָּשֵׁר.

הַשָּׁלֵם

ב. אָשָׁם בֶּן שָׁנָה שֶׁהֵבִיאוֹ בֶּן שְׁתַּיִם, וּבֶן שְׁתַּיִם שֶׁהֵבִיאוֹ בֶּן שָׁנָה, אוֹ שֶׁשְּׁחָטוֹ מְחֻסָּר זְמַן בַּבְּעָלִים - תִּעֲבַר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. עוֹלַת נָזִיר וְעוֹלַת יוֹלֶדֶת, וְעוֹלַת מְצֹרָע שֶׁשְּׁחָטָן בְּנֵי שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד, אוֹ שֶׁשְּׁחָטָן מְחֻסָּר זְמַן בַּבְּעָלִים, וְעוֹלִין עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ וּטְעוּנִין נְסָכִים, אֲבָל שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה. זֶה הוּא כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: כָּל שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵל בְּעוֹלַת נְדָבָה - אֵינוֹ פּוֹסֵל בְּעוֹלָה, וְכָל הַפּוֹסֵל בַּחַטָּאת - פּוֹסֵל בָּאָשָׁם, חוּץ מִן הָאָשָׁם שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ.

ג. כְּבָשִׂים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם כְּבָשִׂים, וְנִמְצְאוּ אֵילִים - עָלוּ לַצָּבּוּר לְשֵׁם אֵילִים. אֵילִי צָבּוּר שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם אֵילִים, וְנִמְצְאוּ כְּבָשִׂים, עָלוּ לְצָבּוּר לְשֵׁם כְּבָשִׂים, וְהַשְּׁאָר יַעֲלוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וּטְעוּנִין נְסָכִין.

ד. שְׁחָטוֹ לִשְׁמוֹ, וּמָלְקוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - כָּשֵׁר, שֶׁכְּבָר הֻכְשַׁר בִּשְׁחִיטָה, חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִים עָלָיו כָּרֵת. חוּץ לִמְקוֹמוֹ וְחוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר בְּהִלּוּךְ. וְכֵן בְּחוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מְצָאנִי יוֹסֵי בְּרַבִּי בְּצִיפּוֹרִין, וְאָמַר לִי: הִלּוּךְ, שֶׁהָיָה רַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל בּוֹ, מָה אַתָּה בּוֹ, אָמַרְתִּי לוֹ: מַכְשִׁיר אֲנִי. אָמַר לִי: מַאֵיזֶה טַעַם? אָמַרְתִּי לוֹ: לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲבוֹדָה שֶׁלֹּא שְׁחָטָהּ, וְשֶׁלֹּא קִבְּלָהּ וְשֶׁלֹּא זָרְקָהּ, אֲבָל אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא בְּהִלּוּךְ. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כָּל הִלּוּךְ שֶׁעֲבוֹדָה צְרִיכָה לוֹ - פּוֹסֵל בַּעֲבוֹדָה, וְכָל הִלּוּךְ שֶׁאֵין עֲבוֹדָה צְרִיכָה לוֹ - אֵינוֹ פּוֹסֵל בָּעֲבוֹדָה. אֵיזֶהוּ הִלּוּךְ שֶׁעֲבוֹדָה צְרִיכָה לוֹ? שְׁחָטוֹ וְקִבֵּל לְיֵלֵךְ, וּלְזָרְקוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וּבִשְׁעַת הִלּוּכוֹ חִשֵּׁב עָלָיו - זֶה הִלּוּךְ שֶׁעֲבוֹדָה צְרִיכָה לוֹ. אֲבָל שָׁחַט, וְקִבֵּל לְיֵלֵךְ לְהַנִּיחוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, וּבִשְׁעַת הִלּוּכוֹ חִשֵּׁב עָלָיו - זֶה הוּא הִלּוּךְ שֶׁאֵין עֲבוֹדָה צְרִיכָה לוֹ.

תּוֹסֶפְתָּא

ה. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֲפִלּוּ רַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי הָרִצְפָּה – פָּסוּל. רַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי הָרִצְפָּה, וְרַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי הַלְּבֵנָה, רַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי הָרִצְפָּה, וְרַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי הַכְּלִי, שֶׁאִם יִנְטֶל הַכְּלִי וְיִכּוֹל לַעֲמד בִּפְנֵי עַצְמוֹ – כָּשֵׁר, וְאִם לָאו – פָּסוּל. קִבֵּל בִּימִינוֹ וּבִשְׂמֹאלוֹ כְּאֶחָד – פָּסוּל. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר. הָיְתָה שְׂמֹאל מְסַיַּעַת אֶת הַיָּמִין – הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא כָּשֵׁר. הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ יַד – טָעוּן יָמִין, וְכָל שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ יַד – אֵין טָעוּן יָמִין. כָּל שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ ׳אֶצְבַּע׳ – טָעוּן יָמִין, וְכָל שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ ׳אֶצְבַּע׳ – אֵין טָעוּן יָמִין. רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מַתַּנַת יַד, שְׁנָה בְּמַתָּנָה – פָּסוּל. בְּקִבָּלָה – כָּשֵׁר. וְכָל שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ קַבָּלַת יַד, שְׁנָה בְּקִבָּלָה – פָּסוּל. בְּמַתָּנָה – כָּשֵׁר. קִבֵּל הַכֹּהֵן, קִבֵּל הַכָּשֵׁר, קִבֵּל בִּימִינוֹ, קִבֵּל בִּכְלִי הֶקְדֵּשׁ, קִבֵּל כָּשֵׁר חָזַר וְקִבֵּל פָּסוּל, קִבֵּל בִּשְׂמֹאל, קִבֵּל בִּכְלִי חֹל – פָּסוּל. קִבֵּל הַכָּשֵׁר וְזָרַק הַפָּסוּל, קִבֵּל הַפָּסוּל וְזָרַק הַכָּשֵׁר – פָּסוּל.

ו. דָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָה: מִנַּיִן לְקַבָּלַת הַדָּם שֶׁלֹּא תְּהֵא אֶלָּא בְּכֹהֵן תָּמִים וּבִכְלִי שָׁרֵת? תַּלְמוּד לוֹמַר (וַיִּקְרָא ט, ט): ״וְהִקְרִבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת הַדָּם אֵלָיו״! יָכוֹל זוֹ זְרִיקָה, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: ״וְזָרְקוּ״ – זוֹ זְרִיקָה אֲמוּרָה, הָא אֵינוֹ אוֹמֵר כָּאן ״וְהִקְרִבוּ״ אֶלָּא זוֹ קַבָּלָה, מַקִּישׁ קַבָּלָה לִזְרִיקָה, מַה זְּרִיקָה בְּכֹהֵן תָּמִים וּבִכְלִי שָׁרֵת, אַף בְּקַבָּלָה בְּכֹהֵן תָּמִים וּבִכְלִי שָׁרֵת. וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר: ״וּמָשַׁחְתָּ אוֹתָם וְכִהַנּוּ לִי״, מַה כֹּהֵן הָאָמוּר לְהַלָּן בְּכֹהֵן תָּמִים וּכְלִי שָׁרֵת, אַף כֹּהֵן הָאָמוּר כָּאן כֹּהֵן תָּמִים וּכְלִי שָׁרֵת. אָמַר לוֹ רַבִּי טַרְפוֹן: עֲקִיבָה! עַד מָתַי אַתָּה מְגַבֵּב וּמֵבִיא עָלֵינוּ? אֲקַפַּח אֶת בָּנַי אִם לֹא הֶפְרִשׁ שְׁמַעְתִּי בֵּין קַבָּלָה לִזְרִיקָה, וְאַתָּה הֲשִׁוָּתָהּ קַבָּלָה לִזְרִיקָה. אָמַר לוֹ: תַּרְשֵׁנִי לוֹמַר לְפָנֶיךָ מַה שֶּׁלִּמַּדְתַּנִי? אָמַר לוֹ: אֱמוֹר! אָמַר לוֹ: קַבָּלָה, לֹא עָשָׂה בָּהּ מַחֲשָׁבָה כְּמַעֲשֶׂה. זְרִיקָה, עָשָׂה בָּהּ מַחֲשָׁבָה כְּמַעֲשֶׂה. הַמְקַבֵּל

הַשָּׁלֵם

בַּחוּץ – כָּשֵׁר. הַזּוֹרֵק בַּחוּץ – פָּסוּל. קִבְּלוּהוּ פְּסוּלִין – אֵין חַיָּבִין עָלָיו. זָרְקוּהוּ – פְּסוּלִין – חַיָּבִין עָלָיו. אָמַר לוֹ: הָעֲבוֹדָה! שֶׁלֹּא הִטִּיתָה יָמִין וּשְׂמֹאל. אֲנִי שָׁמַעְתִּי וְלֹא הָיָה לִי לְפָרֵשׁ, וְאַתָּה דּוֹרֵשׁ וּמַסְכִּים לַהֲלָכָה, הָא כָּל הַפּוֹרֵשׁ מִמְּךָ כְּפוֹרֵשׁ מֵחַיָּיו.

ז. דַּם פָּרַת חַטָּאת, שׁוֹחֵט בִּימִינוֹ וּמְקַבֵּל בִּשְׂמֹאלוֹ, וּמַזֶּה בְּאֶצְבַּע הַיְמָנִית, וְאִם שִׁנָּה – פָּסוּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּימִינוֹ הָיָה שׁוֹחֵט וְנוֹתֵן אֶת הַסַּכִּין לְפָנָיו, אוֹ לָזֶה שֶׁעוֹמֵד בְּצִדּוֹ וּמְקַבֵּלוֹ בִּימִינוֹ, וּמְעָרֶה בִּשְׂמֹאלוֹ, וּמַזֶּה בְּאֶצְבַּע הַיְמָנִית. וְאִם שִׁנָּה – פָּסוּל. הַזָּיוֹת שֶׁבַּפָּרָה, הַזָּן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ שֶׁאֵינָן מִכְּנָוֹת, אוֹ שֶׁחִסֵּר אַחַת מֵהֶן שֶׁטָּבַל אַחַת וְהִזָּה שְׁתַּיִם, אוֹ שֶׁטָּבַל שְׁתַּיִם, וְהִזָּה אַחַת – הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלוֹת. הַזָּיוֹת שֶׁבִּמְצֹרָע, שֶׁהַזָּן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן שֶׁאֵינָן מִכְּנָוֹת – הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרוֹת. דַּם אֶשְׁמוֹ שֶׁל מְצוֹרָע – מְקַבֵּל בִּימִינוֹ וּמְעָרֶה בִּשְׂמֹאלוֹ, וּמַזֶּה בְּאֶצְבַּע הַיְמָנִית. וְאִם שִׁנָּה – פָּסוּל. פִּנָּה מִשְּׂמֹאלוֹ לִימִינוֹ, וְעֵרָה לִשְׂמֹאלוֹ, וְחָזַר וְהִזָּה בִּימִינוֹ – פָּסוּל, לֹא מִפְּנֵי שֶׁשִּׁנָּה – פָּסוּל, אֶלָּא שֶׁחִסֵּר הַלּוֹג טִפָּה כָּל שֶׁהוּא.

ח. דַּם כָּל הַנִּתָּנִין לְמַעְלָן, שֶׁנִּתָּנָן שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּן, אוֹ שֶׁאֵינָן מִכְּנָוֹת – הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרִין. דַּם הַנִּתָּנִין לְמַגָּעָן, שֶׁנִּתָּנָן שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּן, אוֹ שֶׁמְּכָרוֹ שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַיְסוֹד – הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין. דַּם כָּל הַנִּתָּנִין לְמַעְלָן, מִקְצָת כְּלֵי וְנוֹתֵן בְּיָד, וְאִם נָתַן בַּכְּלִי – פָּסוּל. לֹג שֶׁמֶן שֶׁל מְצֹרָע, נוֹטֵל בִּימִינוֹ וּמְקַבֵּל בִּשְׂמֹאלוֹ, וּמַזֶּה בְּאֶצְבַּע הַיְמָנִית. וְאִם שִׁנָּה – פָּסוּל. אֲבָל בָּעוֹף אֵינוֹ כֵן, אֶלָּא שֶׁבְּעוֹלַת הָעוֹף מִמַּצָּה מֵעַצְמוֹ, וּבְחַטָּאת הָעוֹף – מַזֶּה וּמְמַצֶּה מֵעַצְמוֹ. כֻּלָּן שֶׁקִּבְּלוּ בַּיָּד וְהִזּוּהָ בִּכְלִי, בִּכְלִי וְהִזּוּהָ בַּיָּד – הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין. הִקְטִיר חֶלְבֵּיהֶן וְאֵמוּרֵיהֶן וְעֵצִים, שֶׁנִּתָּנָן עַל גַּבֵּי הָאִישִׁים, בֵּין בַּיָּד בֵּין בַּכְּלִי, בֵּין בִּשְׂמֹאלוֹ בֵּין בִּימִינוֹ – הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרִין. הַיַּיִן שֶׁנִּסְכוֹ בַּקְּסָוָה, הַקֻּמָּץ וְהַלְּבוֹנָה, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים שֶׁקִּדְּשׁוּ בַּכְּלִי, שֶׁנִּתָּנָן עַל גַּבֵּי הָאִישִׁים, בֵּין בַּיָּד בֵּין בַּכְּלִי, בֵּין

תּוֹסֶפְתָּא

בְּיָמִין בֵּין בִּשְׂמֹאל - הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרִין. וְכֵלָן שֶׁנִּסְכוּ בְּקַסְוָה וְנִסְכוּ בַּהֵין - כָּשֵׁר. בְּיָד וּבִכְלִי חֹל - פָּסוּל. אֶחָד נִסּוּךְ הַמַּיִם, וְאֶחָד נִסּוּךְ הַיַּיִן, שֶׁנִּסְכוּ בֵּין בַּהֵין בֵּין בְּקַרְקָעוֹת, בֵּין בְּקַסְוָה בֵּין בְּמֵנִיקוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרִין.

מַסֶּכֶת קָרְבָּנוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

א. הַשּׁוֹחֵט הַזֶּבַח לִזְרֹק דָּמוֹ בַּחוּץ, אוֹ מִקְצָת דָּמוֹ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר אֵמוּרָיו בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מֵאֵמוּרָיו בַּחוּץ, לֶאֱכֹל בְּשָׂרוֹ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִבְּשָׂרוֹ בַּחוּץ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בַּעֲרֵלִים וּטְמֵאִים. כֵּיצַד? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח עַל מְנָת שֶׁיִּזְרְקוּ עֲרֵלִים וּטְמֵאִים בַּחוּץ, אוֹ מִקְצָת דָּמוֹ בַּחוּץ, עַל מְנָת שֶׁיַּקְטִירוּ עֲרֵלִים וּטְמֵאִים אֶת אֵמוּרָיו בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מֵאֵמוּרָיו בַּחוּץ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לִזְרֹק דָּמוֹ לְמָחָר, אוֹ מִקְצָת דָּמוֹ לְמָחָר, לְהַקְטִיר אֶת אֵמוּרָיו לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מֵאֵמוּרָיו לְמָחָר, לֶאֱכֹל בְּשָׂרוֹ לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מִבְּשָׂרוֹ לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בַּעֲרֵלִים וּבְטֻמְאִים, כֵּיצַד? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח, עַל מְנָת שֶׁיִּזְרְקוּ עֲרֵלִים וּטְמֵאִים אֶת דָּמוֹ לְמָחָר, אוֹ מִקְצָת דָּמוֹ לְמָחָר, עַל מְנָת שֶׁיַּקְטִירוּ עֲרֵלִין וּטְמֵאִין אֶת אֵמוּרָיו לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת אֵמוּרָיו לְמָחָר, עַל מְנָת שֶׁיֹּאכְלוּ עֲרֵלִים וּטְמֵאִים אֶת בְּשָׂרוֹ לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מִבְּשָׂרוֹ לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת.

ב. הַשּׁוֹחֵט אֶת הָעוֹלָה לִזְרֹק אֶת דָּמָהּ בַּחוּץ, אוֹ מִקְצָת דָּמָהּ בַּחוּץ, לֶאֱכוֹל[1] בְּשָׂרָהּ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִבְּשָׂרָהּ בַּחוּץ - פְּסוּלָה, וְאֵין בָּהּ כָּרֵת. וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בַּעֲרֵלִים וּבְטֻמְאִים. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לֶאֱכוֹל כַּזַּיִת מֵעוֹר הָאֵלָיָה חוּץ לִמְקוֹמָהּ - פָּסוּל, וְאֵין בָּהּ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנָּהּ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ אוֹכְלַיִם אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יַעֲקֹב, וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר עַכּוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֶחָד עוֹר שֶׁתַּחַת הָאַלְיָה, וְאֶחָד עוֹר הָרֹאשׁ שֶׁל הָעֶגֶל הָרַךְ, וְעוֹר פַּרְסוֹת בְּהֵמָה דַּקָּה, וְכָל הַנֶּאֱכָלִין בְּעוֹר הַבָּשָׂר חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. כָּל הַזְּבָחִים שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, קִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק חוּץ לִזְמַנָּן, אוֹ שֶׁשְּׁחָטָן חוּץ לִזְמַנָּן, קִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וּבִלְבַד שֶׁיְּקָרֵב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. כֵּיצַד קָרֵב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ? שָׁחַט בִּשְׁתִּיקָה וְקִבֵּל וְהָלַךְ וְזָרַק חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁחַט חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְקִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק בִּשְׁתִּיקָה, אוֹ שֶׁשָּׁחַט וְקִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק חוּץ לִזְמַנּוֹ - זֶה הוּא שֶׁקָּרֵב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. כֵּיצַד לֹא קָרֵב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ? שָׁחַט חוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְקִבֵּל וְהָלַךְ וְזָרַק חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁחַט חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְקִבֵּל וְהָלַךְ וְזָרַק חוּץ לִמְקוֹמוֹ וְלִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁחַט וְקִבֵּל הָלַךְ וְזָרַק חוּץ לִמְקוֹמוֹ, בֵּין שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם, וּבֵין שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בָּזֶה הַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בָּזֶה הַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.

הַשָּׁלֵם

[1] הֵינוּ לְהַקְטִיר.

ג. כָּל הַזְּבָחִים שֶׁשְּׁחָטָן חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקִּבְּלוּ פְּסוּלִין אֶת הַדָּם, וּזְרָקוּהוּ בִּשְׁתִּיקָה, אוֹ שֶׁלֹּן הַדָּם וּזְרָקוּהוּ בִּשְׁתִּיקָה, אוֹ שֶׁיָּצָא הַדָּם חוּץ לַקְּלָעִים, וּזְרָקוּהוּ בִּשְׁתִּיקָה, אוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּזַּיִת בַּחוּץ, וְכֵן כַּזַּיִת בִּפְנִים לְהַקְטִיר כַּזַּיִת מֵאֲמוּרָיו בִּפְנִים, וְכַזַּיִת בַּחוּץ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּזַּיִת בַּחוּץ, וְכַזַּיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּזַּיִת הַיּוֹם, וְכַזַּיִת לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, וְכַחֲצִי זַיִת בִּפְנִים, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, וְכַחֲצִי זַיִת בִּפְנִים - כָּשֵׁר. וְכֵן לְמָחָר - כָּשֵׁר. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח, לֶאֱכֹל חֲצִי זַיִת מִבְּשָׂרוֹ בַּחוּץ, וַחֲצִי זַיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת הַיּוֹם וְכַחֲצִי זַיִת לְמָחָר, בֵּין שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן, בֵּין שֶׁהִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בָּזֶה אִם הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר - כָּשֵׁר, שֶׁאֵין בּוֹ כָּרֵת. לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, וְכַחֲצִי זַיִת לְאַחַר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר - כָּשֵׁר, שֶׁאֵין בּוֹ כָּרֵת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בָּזֶה אִם הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר - כָּשֵׁר, שֶׁאֵין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. אֲבָל אֲכִילָה, הַקְטָרָה וְהַקְטָרָה - מִצְטָרְפוֹת זוֹ עִם זוֹ. כֵּיצַד? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּזַּיִת בַּחוּץ, כַּזַּיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּזַּיִת בַּחוּץ, כַּזַּיִת לְמָחָר - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, מִפְּנֵי שֶׁאֲכִילָה וַאֲכִילָה, הַקְטָרָה וְהַקְטָרָה - מִצְטָרְפוֹת זוֹ עִם זוֹ[2]. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, וּבִשְׁעַת זְרִיקָה חָשַׁב עוֹד לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁחִיטָה וּזְרִיקָה מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְפַגֵּל. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּזַּיִת בַּחוּץ, וּלְהַקְטִיר הַדָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר - כָּשֵׁר. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, לְהַנִּיחַ אֶת דָּמוֹ, וְאֶת אֲמוּרָיו לְמָחָר, אוֹ לְהוֹצִיא לַחוּץ - כָּשֵׁר. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: רַבִּי אֶלְיעֶזֶר פּוֹסֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר. אָמַר לָהֶן רַבִּי יְהוּדָה: מַה אִם הֵנִיחַ אֶת הַדָּם לְמָחָר - אֵינוֹ פּוֹסֵל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זֶה וְזֶה כָּשֵׁר, אֵין לְךָ שֶׁפּוֹסֵל אֶלָּא מַחֲשֶׁבֶת אֲכִילָה וְהַקְטָרָה, וּזְרִיקַת דָּמִים. אָמַר רַבִּי: כְּשֶׁהָלַכְתִּי לְמַצּוֹת מִדּוֹתַי אֵצֶל רַבִּי אֶלְיעֶזֶר בֶּן שַׁמּוּעַ מָצָאתִי יוֹסֵף הַבַּבְלִי יוֹשֵׁב לְפָנָיו וְהָיָה חָבִיב לוֹ בְּיוֹתֵר עַד לְאַחַת. אָמַר לוֹ: רַבִּי! הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לְהָנִיחַ מִדָּמוֹ לְמָחָר מַהוּ. אָמַר לוֹ: כָּשֵׁר. עַרְבִית? אָמַר לוֹ: כָּשֵׁר. שַׁחֲרִית? אָמַר לוֹ: כָּשֵׁר. צָהֳרַיִם? אָמַר לוֹ: כָּשֵׁר. מִנְחָה? אָמַר לוֹ: כָּשֵׁר, אֶלָּא שֶׁרַבִּי אֶלְיעֶזֶר פּוֹסֵל. צָהֳבוּ פָּנָיו שֶׁל יוֹסֵף הַבַּבְלִי. אָמַר לוֹ: יוֹסֵף! כְּמִדָּמֶה אֲנִי שֶׁלֹּא כִוַּנְנוּ שְׁמוּעָתֵנוּ עַד עַתָּה. אָמַר לוֹ: רַבִּי! הֵן, אֶלָּא שֶׁרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל שָׁנָה לִי וְהֶחְזַרְתִּי עַל כָּל תַּלְמִידָיו וּבִקַּשְׁתִּי לִי חָבֵר וְלֹא מָצָאתִי, עַכְשָׁו שֶׁשָּׁנִיתָ לִי פָּסוּל הֶחֱזַרְתָּ לִי אֲבֵדָתִי, זָלְגוּ עֵינָיו שֶׁל רַבִּי אֶלְיעֶזֶר בֶּן שַׁמּוּעַ דְּמָעוֹת. אָמַר: אַשְׁרֵיכֶם תַּלְמִידַי חֲכָמִים שֶׁדִּבְרֵי תוֹרָה חֲבִיבִים עֲלֵיכֶם בְּיוֹתֵר, קָרָא עָלָיו הַמִּקְרָא הַזֶּה (תְּהִלִּים קיט, צז): "מָה אָהַבְתִּי תוֹרָתֶךָ כָּל הַיּוֹם שִׂיחָתִי" וְגוֹ', מִפְּנֵי שֶׁרַבִּי יְהוּדָה בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אִלְעַי וְרַבִּי אִלְעַי תַּלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְיעֶזֶר, לְפִיכָךְ שָׁנָה לוֹ מִשְׁנַת רַבִּי אֶלְיעֶזֶר.

---

[2] פֵּרוּשׁ: שֶׁאִם לֹא הָיוּ מִצְטָרְפִין הָיָה כָּשֵׁר (הַגְּרָ"א).

יחזקאל פרק ח

א וַיְהִי | בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית בַּשִּׁשִּׁי בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ
אֲנִי יוֹשֵׁב בְּבֵיתִי וְזִקְנֵי יְהוּדָה יוֹשְׁבִים לְפָנָי וַתִּפֹּל
עָלַי שָׁם יַד אֲדֹנָי יְהוִה: **ב** וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה דְמוּת
כְּמַרְאֵה־אֵשׁ מִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַטָּה אֵשׁ
וּמִמָּתְנָיו וּלְמַעְלָה כְּמַרְאֵה־זֹהַר כְּעֵין
הַחַשְׁמַלָה: **ג** וַיִּשְׁלַח תַּבְנִית יָד וַיִּקָּחֵנִי בִּצִיצֹת
רֹאשִׁי וַתִּשָּׂא אֹתִי רוּחַ | בֵּין־הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמָיִם
וַתָּבֵא אֹתִי יְרוּשָׁלְָמָה בְּמַרְאוֹת אֱלֹהִים אֶל־פֶּתַח
שַׁעַר הַפְּנִימִית הַפּוֹנֶה צָפוֹנָה אֲשֶׁר־שָׁם מוֹשַׁב
סֵמֶל הַקִּנְאָה הַמַּקְנֶה: **ד** וְהִנֵּה־שָׁם כְּבוֹד אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי בַּבִּקְעָה: **ה** וַיֹּאמֶר
אֵלַי בֶּן־אָדָם שָׂא־נָא עֵינֶיךָ דֶּרֶךְ צָפוֹנָה וָאֶשָּׂא
עֵינַי דֶּרֶךְ צָפוֹנָה וְהִנֵּה מִצָּפוֹן לְשַׁעַר הַמִּזְבֵּחַ סֵמֶל
הַקִּנְאָה הַזֶּה בַּבֹּאָה: **ו** וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם
הֲרֹאֶה אַתָּה מֵהֵם מָה הֵם עֹשִׂים תּוֹעֵבוֹת גְּדֹלוֹת
אֲשֶׁר בֵּית יִשְׂרָאֵל | עֹשִׂים פֹּה לְרָחֳקָה מֵעַל
מִקְדָּשִׁי וְעוֹד תָּשׁוּב תִּרְאֶה תּוֹעֵבוֹת גְּדֹלוֹת: {פ}
ז וַיָּבֵא אֹתִי אֶל־פֶּתַח הֶחָצֵר וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה חֹר־
אֶחָד בַּקִּיר: **ח** וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם חְתָר־נָא
בַקִּיר וָאֶחְתֹּר בַּקִּיר וְהִנֵּה פֶּתַח אֶחָד:
{ס} **ט** וַיֹּאמֶר אֵלַי בֹּא וּרְאֵה אֶת־הַתּוֹעֵבוֹת
הָרָעוֹת אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים פֹּה: **י** וָאָבוֹא וָאֶרְאֶה
וְהִנֵּה כָל־תַּבְנִית רֶמֶשׂ וּבְהֵמָה שֶׁקֶץ וְכָל־גִּלּוּלֵי
בֵּית יִשְׂרָאֵל מְחֻקֶּה עַל־הַקִּיר סָבִיב |
סָבִיב: **יא** וְשִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי בֵית־יִשְׂרָאֵל
וְיַאֲזַנְיָהוּ בֶן־שָׁפָן עֹמֵד בְּתוֹכָם עֹמְדִים לִפְנֵיהֶם
וְאִישׁ מִקְטַרְתּוֹ בְיָדוֹ וַעֲתַר עֲנַן־הַקְּטֹרֶת
עֹלֶה: **יב** וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ בֶן־אָדָם אֲשֶׁר זִקְנֵי
בֵּית־יִשְׂרָאֵל עֹשִׂים בַּחֹשֶׁךְ אִישׁ בְּחַדְרֵי מַשְׂכִּיתוֹ
כִּי אֹמְרִים אֵין יְהוָה רֹאָה אֹתָנוּ עָזַב יְהוָה אֶת־
הָאָרֶץ: **יג** וַיֹּאמֶר אֵלַי עוֹד תָּשׁוּב תִּרְאֶה תּוֹעֵבוֹת
גְּדֹלוֹת אֲשֶׁר־הֵמָּה עֹשִׂים: **יד** וַיָּבֵא אֹתִי אֶל־פֶּתַח
שַׁעַר בֵּית־יְהוָה אֲשֶׁר אֶל־הַצָּפוֹנָה וְהִנֵּה־שָׁם
הַנָּשִׁים יֹשְׁבוֹת מְבַכּוֹת אֶת־הַתַּמּוּז:
{ס} **טו** וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ בֶן־אָדָם עוֹד תָּשׁוּב
תִּרְאֶה תּוֹעֵבוֹת גְּדֹלוֹת מֵאֵלֶּה: **טז** וַיָּבֵא אֹתִי אֶל־
חֲצַר בֵּית־יְהוָה הַפְּנִימִית וְהִנֵּה־פֶתַח הֵיכַל יְהוָה
בֵּין הָאוּלָם וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ כְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ
אֲחֹרֵיהֶם אֶל־הֵיכַל יְהוָה וּפְנֵיהֶם קֵדְמָה וְהֵמָּה
מִשְׁתַּחֲוִיתֶם קֵדְמָה לַשָּׁמֶשׁ: **יז** וַיֹּאמֶר אֵלַי
הֲרָאִיתָ בֶן־אָדָם הֲנָקֵל לְבֵית יְהוּדָה מֵעֲשׂוֹת אֶת־
הַתּוֹעֵבוֹת אֲשֶׁר עָשׂוּ־פֹה כִּי־מָלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ
חָמָס וַיָּשֻׁבוּ לְהַכְעִיסֵנִי וְהִנָּם שֹׁלְחִים אֶת־
הַזְּמוֹרָה אֶל־אַפָּם: **יח** וְגַם־אֲנִי אֶעֱשֶׂה בְחֵמָה
לֹא־תָחוֹס עֵינִי וְלֹא אֶחְמֹל וְקָרְאוּ בְאָזְנַי קוֹל
גָּדוֹל וְלֹא אֶשְׁמַע אוֹתָם:

יחזקאל פרק ט

א וַיִּקְרָא בְאָזְנַי קוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר קָרְבוּ פְּקֻדּוֹת
הָעִיר וְאִישׁ כְּלִי מַשְׁחִתּוֹ בְּיָדוֹ: **ב** וְהִנֵּה שִׁשָּׁה
אֲנָשִׁים בָּאִים | מִדֶּרֶךְ־שַׁעַר הָעֶלְיוֹן אֲשֶׁר |
מָפְנֶה צָפוֹנָה וְאִישׁ כְּלִי מַפָּצוֹ בְּיָדוֹ וְאִישׁ־אֶחָד
בְּתוֹכָם לָבֻשׁ בַּדִּים וְקֶסֶת הַסֹּפֵר בְּמָתְנָיו וַיָּבֹאוּ
וַיַּעַמְדוּ אֵצֶל מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת: **ג** וּכְבוֹד | אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל נַעֲלָה מֵעַל הַכְּרוּב אֲשֶׁר הָיָה עָלָיו אֶל
מִפְתַּן הַבָּיִת וַיִּקְרָא אֶל־הָאִישׁ הַלָּבֻשׁ הַבַּדִּים
אֲשֶׁר קֶסֶת הַסֹּפֵר בְּמָתְנָיו: {פ}
ד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָו עֲבֹר בְּתוֹךְ הָעִיר בְּתוֹךְ

יְרוּשָׁלִָם וְהִתְוִיתָ תָּו עַל־מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים
הַנֶּאֱנָחִים וְהַנֶּאֱנָקִים עַל כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת הַנַּעֲשׂוֹת
בְּתוֹכָהּ: ה וּלְאֵלֶּה אָמַר בְּאָזְנַי עִבְרוּ בָעִיר אַחֲרָיו
וְהַכּוּ על־ אַל־ תָּחֹס עיניכם עֵינֵיכֶם וְאַל־
תַּחְמֹלוּ: ו זָקֵן בָּחוּר וּבְתוּלָהּ וְטַף וְנָשִׁים תַּהַרְגוּ
לְמַשְׁחִית וְעַל־כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־עָלָיו הַתָּו אַל־
תִּגָּשׁוּ וּמִמִּקְדָּשִׁי תָּחֵלּוּ וַיָּחֵלּוּ בָּאֲנָשִׁים הַזְּקֵנִים
אֲשֶׁר לִפְנֵי הַבָּיִת: ז וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם טַמְּאוּ אֶת־
הַבַּיִת וּמַלְאוּ אֶת־הַחֲצֵרוֹת חֲלָלִים צְאוּ וְיָצְאוּ
וְהִכּוּ בָעִיר: ח וַיְהִי כְּהַכּוֹתָם וְנֶאשְׁאַר אָנִי
וָאֶפְּלָה עַל־פָּנַי וָאֶזְעַק וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה
הַמַשְׁחֵית אַתָּה אֶת כָּל־שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל בְּשָׁפְכְּךָ
אֶת־חֲמָתְךָ עַל־יְרוּשָׁלִָם: ט וַיֹּאמֶר אֵלַי עֲוֹן בֵּית־
יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה גָּדוֹל בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ
דָּמִים וְהָעִיר מָלְאָה מֵטֶה כִּי אָמְרוּ עָזַב יְהוָה
אֶת־הָאָרֶץ וְאֵין יְהוָה רֹאֶה: י וְגַם־אֲנִי לֹא־תָחוֹס
עֵינִי וְלֹא אֶחְמֹל דַּרְכָּם בְּרֹאשָׁם נָתָתִי: יא וְהִנֵּה
הָאִישׁ | לְבֻשׁ הַבַּדִּים אֲשֶׁר הַקֶּסֶת בְּמָתְנָיו מֵשִׁיב
דָּבָר לֵאמֹר עָשִׂיתִי כאשר כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי:
{פ}

יחזקאל פרק י

א וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה אֶל־הָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ
הַכְּרֻבִים כְּאֶבֶן סַפִּיר כְּמַרְאֵה דְמוּת כִּסֵּא נִרְאָה
עֲלֵיהֶם: ב וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִישׁ | לְבֻשׁ הַבַּדִּים
וַיֹּאמֶר בֹּא אֶל־בֵּינוֹת לַגַּלְגַּל אֶל־תַּחַת לַכְּרוּב
וּמַלֵּא חָפְנֶיךָ גַּחֲלֵי־אֵשׁ מִבֵּינוֹת לַכְּרֻבִים וּזְרֹק
עַל־הָעִיר וַיָּבֹא לְעֵינָי: ג וְהַכְּרֻבִים עֹמְדִים מִימִין
לַבַּיִת בְּבֹאוֹ הָאִישׁ וְהֶעָנָן מָלֵא אֶת־הֶחָצֵר
הַפְּנִימִית: ד וַיֶּרֶם כְּבוֹד־יְהוָה מֵעַל הַכְּרוּב עַל
מִפְתַּן הַבַּיִת וַיִּמָּלֵא הַבַּיִת אֶת־הֶעָנָן וְהֶחָצֵר
מָלְאָה אֶת־נֹגַהּ כְּבוֹד יְהוָה: ה וְקוֹל כַּנְפֵי
הַכְּרוּבִים נִשְׁמַע עַד־הֶחָצֵר הַחִיצֹנָה כְּקוֹל אֵל־
שַׁדַּי בְּדַבְּרוֹ: ו וַיְהִי בְּצַוֹּתוֹ אֶת־הָאִישׁ לְבֻשׁ־
הַבַּדִּים לֵאמֹר קַח אֵשׁ מִבֵּינוֹת לַגַּלְגַּל מִבֵּינוֹת
לַכְּרוּבִים וַיָּבֹא וַיַּעֲמֹד אֵצֶל הָאוֹפָן: ז וַיִּשְׁלַח
הַכְּרוּב אֶת־יָדוֹ מִבֵּינוֹת לַכְּרוּבִים אֶל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר
בֵּינוֹת הַכְּרֻבִים וַיִּשָּׂא וַיִּתֵּן אֶל־חָפְנֵי לְבֻשׁ הַבַּדִּים
וַיִּקָּח וַיֵּצֵא: ח וַיֵּרָא לַכְּרֻבִים תַּבְנִית יַד־אָדָם
תַּחַת כַּנְפֵיהֶם: ט וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה אַרְבָּעָה אוֹפַנִּים
אֵצֶל הַכְּרוּבִים אוֹפַן אֶחָד אֵצֶל הַכְּרוּב אֶחָד
וְאוֹפַן אֶחָד אֵצֶל הַכְּרוּב אֶחָד וּמַרְאֵה הָאוֹפַנִּים
כְּעֵין אֶבֶן תַּרְשִׁישׁ: י וּמַרְאֵיהֶם דְּמוּת אֶחָד
לְאַרְבַּעְתָּם כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאוֹפָן בְּתוֹךְ
הָאוֹפָן: יא בְּלֶכְתָּם אֶל־אַרְבַּעַת רִבְעֵיהֶם יֵלֵכוּ
לֹא יִסַּבּוּ בְּלֶכְתָּם כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִפְנֶה הָרֹאשׁ
אַחֲרָיו יֵלֵכוּ לֹא יִסַּבּוּ בְּלֶכְתָּם: יב וְכָל־בְּשָׂרָם
וְגַבֵּהֶם וִידֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם וְהָאוֹפַנִּים מְלֵאִים עֵינַיִם
סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּם אוֹפַנֵּיהֶם: יג לָאוֹפַנִּים לָהֶם
קוֹרָא הַגַּלְגַּל בְּאָזְנָי: יד וְאַרְבָּעָה פָּנִים לְאֶחָד פְּנֵי
הָאֶחָד פְּנֵי הַכְּרוּב וּפְנֵי הַשֵּׁנִי פְּנֵי אָדָם וְהַשְּׁלִישִׁי
פְּנֵי אַרְיֵה וְהָרְבִיעִי פְּנֵי־נָשֶׁר: טו וַיֵּרָמוּ הַכְּרוּבִים
הִיא הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי בִּנְהַר־כְּבָר: טז וּבְלֶכֶת
הַכְּרוּבִים יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם וּבְשָׂאֵת הַכְּרוּבִים
אֶת־כַּנְפֵיהֶם לָרוּם מֵעַל הָאָרֶץ לֹא־יִסַּבּוּ
הָאוֹפַנִּים גַּם־הֵם מֵאֶצְלָם: יז בְּעָמְדָם יַעֲמֹדוּ
וּבְרוֹמָם יֵרוֹמּוּ אוֹתָם כִּי רוּחַ הַחַיָּה
בָּהֶם: יח וַיֵּצֵא כְּבוֹד יְהוָה מֵעַל מִפְתַּן הַבַּיִת
וַיַּעֲמֹד עַל־הַכְּרוּבִים: יט וַיִּשְׂאוּ הַכְּרוּבִים אֶת־
כַּנְפֵיהֶם וַיֵּרוֹמּוּ מִן־הָאָרֶץ לְעֵינַי בְּצֵאתָם

וְהָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם וַיַּעֲמֹד פֶּתַח שַׁעַר בֵּית־יְהוָה
הַקַּדְמוֹנִי וּכְבוֹד אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם
מִלְמָעְלָה: **כ** הִיא הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת
אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל בִּנְהַר־כְּבָר וָאֵדַּע כִּי כְרוּבִים
הֵמָּה: **כא** אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה פָּנִים לְאֶחָד וְאַרְבַּע
כְּנָפַיִם לְאֶחָד וּדְמוּת יְדֵי אָדָם תַּחַת
כַּנְפֵיהֶם: **כב** וּדְמוּת פְּנֵיהֶם הֵמָּה הַפָּנִים אֲשֶׁר
רָאִיתִי עַל־נְהַר־כְּבָר מַרְאֵיהֶם וְאוֹתָם אִישׁ אֶל־
עֶבְרָ פָּנָיו יֵלֵכוּ:

יחזקאל פרק יא

א וַתִּשָּׂא אוֹתִי רוּחַ וַתָּבֵא אֹתִי אֶל־שַׁעַר בֵּית־
יְהוָה הַקַּדְמוֹנִי הַפּוֹנֶה קָדִימָה וְהִנֵּה בְּפֶתַח
הַשַּׁעַר עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ וָאֶרְאֶה בְתוֹכָם אֶת־
יַאַזַנְיָה בֶן־עַזֻּר וְאֶת־פְּלַטְיָהוּ בֶן־בְּנָיָהוּ שָׂרֵי הָעָם:
{פ}
ב וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם אֵלֶּה הָאֲנָשִׁים הַחֹשְׁבִים
אָוֶן וְהַי�ֹּעֲצִים עֲצַת־רָע בָּעִיר הַזֹּאת: **ג** הָאֹמְרִים
לֹא בְקָרוֹב בְּנוֹת בָּתִּים הִיא הַסִּיר וַאֲנַחְנוּ הַבָּשָׂר:
{ס} **ד** לָכֵן הִנָּבֵא עֲלֵיהֶם הִנָּבֵא בֶּן־אָדָם: **ה** וַתִּפֹּל
עָלַי רוּחַ יְהוָה וַיֹּאמֶר אֵלַי אֱמֹר כֹּה־אָמַר יְהוָה כֵּן
אֲמַרְתֶּם בֵּית יִשְׂרָאֵל וּמַעֲלוֹת רוּחֲכֶם אֲנִי
יָדַעְתִּיהָ: **ו** הִרְבִּיתֶם חַלְלֵיכֶם בָּעִיר הַזֹּאת
וּמִלֵּאתֶם חוּצֹתֶיהָ חָלָל: {פ}
ז לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה חַלְלֵיכֶם אֲשֶׁר שַׂמְתֶּם
בְּתוֹכָהּ הֵמָּה הַבָּשָׂר וְהִיא הַסִּיר וְאֶתְכֶם הוֹצִיא
מִתּוֹכָהּ: **ח** חֶרֶב יָרֵאתֶם וְחֶרֶב אָבִיא עֲלֵיכֶם נְאֻם
אֲדֹנָי יְהוִה: **ט** וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתּוֹכָהּ וְנָתַתִּי
אֶתְכֶם בְּיַד־זָרִים וְעָשִׂיתִי בָכֶם שְׁפָטִים: **י** בַּחֶרֶב
תִּפֹּלוּ עַל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל אֶשְׁפּוֹט אֶתְכֶם וִידַעְתֶּם
כִּי־אֲנִי יְהוָה: **יא** הִיא לֹא־תִהְיֶה לָכֶם לְסִיר וְאַתֶּם
תִּהְיוּ בְתוֹכָהּ לִבָשָׂר אֶל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל אֶשְׁפֹּט
אֶתְכֶם: **יב** וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה אֲשֶׁר בְּחֻקַּי לֹא
הָלַכְתֶּם וּמִשְׁפָּטַי לֹא עֲשִׂיתֶם וּכְמִשְׁפְּטֵי הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם עֲשִׂיתֶם: **יג** וַיְהִי כְּהִנָּבְאִי
וּפְלַטְיָהוּ בֶן־בְּנָיָה מֵת וָאֶפֹּל עַל־פָּנַי וָאֶזְעַק קוֹל־
גָּדוֹל וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה כָּלָה אַתָּה עֹשֶׂה אֵת
שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל: {פ}
יד וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: **טו** בֶּן־אָדָם אַחֶיךָ
אַחֶיךָ אַנְשֵׁי גְאֻלָּתֶךָ וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּה אֲשֶׁר
אָמְרוּ לָהֶם יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם רַחֲקוּ מֵעַל יְהוָה לָנוּ
הִיא נִתְּנָה הָאָרֶץ לְמוֹרָשָׁה: {ס} **טז** לָכֵן אֱמֹר
כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה כִּי הִרְחַקְתִּים בַּגּוֹיִם וְכִי
הֲפִיצוֹתִים בָּאֲרָצוֹת וָאֱהִי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעַט
בָּאֲרָצוֹת אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁם: {ס} **יז** לָכֵן אֱמֹר כֹּה־
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים
וְאָסַפְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר נְפוֹצוֹתֶם בָּהֶם
וְנָתַתִּי לָכֶם אֶת־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל: **יח** וּבָאוּ־שָׁמָּה
וְהֵסִירוּ אֶת־כָּל־שִׁקּוּצֶיהָ וְאֶת־כָּל־תּוֹעֲבוֹתֶיהָ
מִמֶּנָּה: **יט** וְנָתַתִּי לָהֶם לֵב אֶחָד וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן
בְּקִרְבְּכֶם וַהֲסִרֹתִי לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׂרָם וְנָתַתִּי לָהֶם
לֵב בָּשָׂר: **כ** לְמַעַן בְּחֻקֹּתַי יֵלֵכוּ וְאֶת־מִשְׁפָּטַי
יִשְׁמְרוּ וְעָשׂוּ אֹתָם וְהָיוּ־לִי לְעָם וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם
לֵאלֹהִים: **כא** וְאֶל־לֵב שִׁקּוּצֵיהֶם וְתוֹעֲבוֹתֵיהֶם
לִבָּם הֹלֵךְ דַּרְכָּם בְּרֹאשָׁם נָתַתִּי נְאֻם אֲדֹנָי
יְהוִה: **כב** וַיִּשְׂאוּ הַכְּרוּבִים אֶת־כַּנְפֵיהֶם
וְהָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם וּכְבוֹד אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם
מִלְמָעְלָה: **כג** וַיַּעַל כְּבוֹד יְהוָה מֵעַל תּוֹךְ הָעִיר
וַיַּעֲמֹד עַל־הָהָר אֲשֶׁר מִקֶּדֶם לָעִיר: **כד** וְרוּחַ
נְשָׂאַתְנִי וַתְּבִאֵנִי כַשְׂדִּימָה אֶל־הַגּוֹלָה בַּמַּרְאֶה

בְּרוּחַ אֱלֹהִים וַיַּעַל֙ מֵעָלַ֔י הַמַּרְאֶ֖ה אֲשֶׁ֣ר רָאִ֑יתִי: **כה** וָאֲדַבֵּ֣ר אֶל־הַגּוֹלָ֗ה אֵ֚ת כָּל־דִּבְרֵ֣י יְהוָ֔ה אֲשֶׁ֥ר הֶרְאָ֖נִי: {פ}

יחזקאל פרק יב

א וַיְהִ֥י דְבַר־יְהוָ֖ה אֵלַ֥י לֵאמֹֽר: **ב** בֶּן־אָדָ֗ם בְּתוֹךְ֙ בֵּ֣ית־הַמֶּרִ֔י אַתָּ֖ה יֹשֵׁ֑ב אֲשֶׁ֨ר עֵינַ֤יִם לָהֶם֙ לִרְאוֹת֙ וְלֹ֣א רָא֔וּ אָזְנַ֥יִם לָהֶ֖ם לִשְׁמֹ֣עַ וְלֹ֑א שָׁמְע֔וּ כִּ֥י בֵ֖ית מְרִ֥י הֵֽם: **ג** וְאַתָּ֣ה בֶן־אָדָ֗ם עֲשֵׂ֨ה לְךָ֤ כְּלֵי֙ גוֹלָ֔ה וּגְלֵ֥ה יוֹמָ֖ם לְעֵינֵיהֶ֑ם וְגָלִ֣יתָ מִמְּקוֹמְךָ֗ אֶל־מָקוֹם֙ אַחֵ֣ר לְעֵינֵיהֶ֔ם אוּלַ֥י יִרְא֖וּ כִּ֣י בֵ֣ית מְרִ֔י הֵֽמָּה: **ד** וְהוֹצֵאתָ֤ כֵלֶ֙יךָ֙ כִּכְלֵ֣י גוֹלָ֔ה יוֹמָ֖ם לְעֵינֵיהֶ֑ם וְאַתָּ֣ה תֵצֵ֤א בָּעֶ֙רֶב֙ לְעֵינֵיהֶ֔ם כִּמוֹצָאֵ֖י גוֹלָֽה: **ה** לְעֵינֵיהֶ֖ם חֲתָר־לְךָ֣ בַקִּ֑יר וְהוֹצֵאתָ֖ בּֽוֹ: **ו** לְעֵינֵיהֶ֖ם עַל־כָּתֵ֣ף תִּשָּׂ֑א בָּעֲלָטָ֖ה תּוֹצִ֔יא פָּנֶ֙יךָ֙ תְּכַסֶּ֔ה וְלֹ֣א תִרְאֶ֔ה אֶת־הָאָ֖רֶץ כִּי־מוֹפֵ֣ת נְתַתִּ֑יךָ לְבֵ֥ית יִשְׂרָאֵֽל: **ז** וָאַ֣עַשׂ כֵּ֔ן כַּאֲשֶׁ֥ר צֻוֵּ֖יתִי כְּלֵ֣י הוֹצֵאתִ֗י כִּכְלֵ֤י גוֹלָה֙ יוֹמָ֔ם וּבָעֶ֖רֶב חָתַ֣רְתִּי־לִ֑י בַּקִּ֣יר בְּיָ֔ד בָּעֲלָטָ֖ה הוֹצֵ֥אתִי עַל־כָּתֵ֖ף נָשָׂ֥אתִי לְעֵינֵיהֶֽם: {פ}

ח וַיְהִ֥י דְבַר־יְהוָ֖ה אֵלַ֥י בַּבֹּ֖קֶר לֵאמֹֽר: **ט** בֶּן־אָדָ֗ם הֲלֹ֤א אָמְרוּ֙ אֵלֶ֣יךָ בֵּ֣ית יִשְׂרָאֵ֔ל בֵּ֥ית הַמֶּ֖רִי מָ֣ה אַתָּ֑ה עֹשֶֽׂה: **י** אֱמֹ֣ר אֲלֵיהֶ֗ם כֹּ֤ה אָמַר֙ אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה הַנָּשִׂ֥יא הַמַּשָּׂ֖א הַזֶּ֑ה בִּירוּשָׁלַ֗͏ִם וְכָל־בֵּ֥ית יִשְׂרָאֵ֛ל אֲשֶׁר־הֵ֥מָּה בְתוֹכָֽם: **יא** אֱמֹ֕ר אֲנִ֥י מוֹפֶ֖תְכֶ֑ם כַּאֲשֶׁ֥ר עָשִׂ֖יתִי כֵּ֣ן יֵעָשֶׂ֣ה לָהֶ֔ם בַּגּוֹלָ֥ה בַשְּׁבִ֖י יֵלֵֽכוּ: **יב** וְהַנָּשִׂ֣יא אֲשֶׁר־בְּתוֹכָ֗ם אֶל־כָּתֵף֙ יִשָּׂ֣א בָעֲלָטָ֔ה וְיֵצֵ֑א בַּקִּ֣יר יַחְתְּר֔וּ לְהוֹצִ֖יא בּ֑וֹ פָּנָ֣יו יְכַסֶּ֔ה יַ֗עַן אֲשֶׁ֤ר לֹא־יִרְאֶה֙ לָעַ֣יִן הִ֔וא אֶת־הָאָ֖רֶץ: **יג** וּפָרַשְׂתִּ֤י אֶת־רִשְׁתִּי֙ עָלָ֔יו וְנִתְפַּ֖שׂ בִּמְצוּדָתִ֑י וְהֵבֵאתִ֤י אֹתוֹ֙ בָּבֶ֣לָה אֶ֔רֶץ כַּשְׂדִּ֖ים וְאוֹתָ֥הּ לֹא־יִרְאֶ֖ה וְשָׁ֥ם יָמ֖וּת: **יד** וְכֹל֙ אֲשֶׁ֣ר סְבִיבֹתָ֔יו עֶזְרָ֖ה וְכָל־אֲגַפָּ֑יו אֲזָרֶ֣ה לְכָל־ר֔וּחַ וְחֶ֥רֶב אָרִ֖יק אַחֲרֵיהֶֽם: **טו** וְיָדְע֣וּ כִּֽי־אֲנִ֣י יְהוָ֔ה בַּהֲפִיצִ֥י אוֹתָ֖ם בַּגּוֹיִ֑ם וְזֵרִיתִ֥י אוֹתָ֖ם בָּאֲרָצוֹֽת: **טז** וְהוֹתַרְתִּ֤י מֵהֶם֙ אַנְשֵׁי֙ מִסְפָּ֔ר מֵחֶ֖רֶב מֵרָעָ֣ב וּמִדֶּ֑בֶר לְמַ֡עַן יְסַפְּרוּ֩ אֶת־כָּל־תּוֹעֲבוֹתֵיהֶ֨ם בַּגּוֹיִ֜ם אֲשֶׁר־בָּ֣אוּ שָׁ֗ם וְיָדְע֖וּ כִּֽי־אֲנִ֥י יְהוָֽה: {פ}

יז וַיְהִ֥י דְבַר־יְהוָ֖ה אֵלַ֥י לֵאמֹֽר: **יח** בֶּן־אָדָ֗ם לַחְמְךָ֙ בְּרַעַשׁ֙ תֹּאכֵ֔ל וּמֵימֶ֖יךָ בְּרָגְזָ֣ה וּבְדָאָ֑גָה תִּשְׁתֶּֽה: **יט** וְאָמַרְתָּ֙ אֶל־עַ֣ם הָאָ֔רֶץ כֹּ֥ה־אָמַ֛ר אֲדֹנָ֥י יְהוִ֖ה לִיוֹשְׁבֵ֣י יְרוּשָׁלַ֗͏ִם אֶל־אַדְמַ֤ת יִשְׂרָאֵל֙ לַחְמָ֣ם בְּדָאָ֔גָה יֹאכֵ֖לוּ וּמֵימֵיהֶ֣ם בְּשִׁמָּמ֑וֹן יִשְׁתּ֔וּ לְמַ֡עַן תִּשַּׁ֣ם אַרְצָהּ֩ מִמְּלֹאָ֨הּ מֵחֲמַ֜ס כָּל־הַיֹּשְׁבִ֗ים בָּהּ: **כ** וְהֶעָרִ֥ים הַנּוֹשָׁב֖וֹת תֵּחָרַ֑בְנָה וְהָאָ֣רֶץ שְׁמָמָ֔ה תִּהְיֶ֖ה וִידַעְתֶּ֥ם כִּֽי־אֲנִ֖י יְהוָֽה: {פ}

כא וַיְהִ֥י דְבַר־יְהוָ֖ה אֵלַ֥י לֵאמֹֽר: **כב** בֶּן־אָדָ֗ם מָ֤ה־הַמָּשָׁל֙ הַזֶּ֣ה לָכֶ֔ם עַל־אַדְמַ֖ת יִשְׂרָאֵ֑ל לֵאמֹ֗ר יַאֲרִכ֤וּ הַיָּמִים֙ וְאָבַ֣ד כָּל־חָזּ֔וֹן: **כג** לָכֵ֕ן אֱמֹ֖ר אֲלֵיהֶ֑ם כֹּ֤ה־אָמַר֙ אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה הִשְׁבַּ֥תִּי אֶת־הַמָּשָׁ֖ל הַזֶּ֑ה וְלֹא־יִמְשְׁל֣וּ אֹת֔וֹ עוֹד֙ בְּיִשְׂרָאֵ֔ל כִּ֚י אִם־דַּבֵּ֣ר אֲלֵיהֶ֔ם קָרְב֖וּ הַיָּמִ֑ים וּדְבַ֖ר כָּל־חָזּֽוֹן: **כד** כִּ֣י לֹ֗א יִהְיֶ֤ה עוֹד֙ כָּל־חֲזוֹן֙ שָׁ֣וְא וּמְקֹסָ֔ם חָלָ֖ק בְּתוֹךְ֙ בֵּ֣ית יִשְׂרָאֵֽל: **כה** כִּ֣י | אֲנִ֣י יְהוָ֔ה אֲדַבֵּ֖ר אֶת אֲשֶׁ֣ר אֲדַבֵּ֑ר דָּבָר֙ וְיֵעָשֶׂ֔ה לֹ֥א תִמָּשֵׁ֖ךְ עוֹד֙ כִּ֣י בְיֹמֵיכֶ֔ם בֵּ֣ית הַמֶּ֔רִי אֲדַבֵּ֥ר דָּבָ֖ר וַעֲשִׂיתִ֑יו נְאֻ֖ם אֲדֹנָ֥י יְהוִֽה: {פ}

כו וַיְהִ֥י דְבַר־יְהוָ֖ה אֵלַ֥י לֵאמֹֽר: **כז** בֶּן־אָדָ֗ם הִנֵּ֤ה בֵית־יִשְׂרָאֵל֙ אֹמְרִ֔ים הֶחָזוֹן֙ אֲשֶׁר־הֽוּא֙ חֹזֶ֔ה לְיָמִ֖ים רַבִּ֑ים וּלְעִתִּ֥ים רְחוֹקוֹת֙ הֽוּא נִבָּ֔א: **כח** לָכֵ֕ן אֱמֹ֖ר

אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֹא־תִמָּשֵׁךְ עוֹד כָּל־
דִּבְרֶי אֲשֶׁר אֲדַבֵּר דָּבָר וְיֵעָשֶׂה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה:
{פ}

יחזקאל פרק יג

א וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: **ב** בֶּן־אָדָם הִנָּבֵא
אֶל־נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּבָּאִים וְאָמַרְתָּ לִנְבִיאֵי מִלִּבָּם
שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה: **ג** כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הוֹי עַל־
הַנְּבִיאִים הַנְּבָלִים אֲשֶׁר הֹלְכִים אַחַר רוּחָם
וּלְבִלְתִּי רָאוּ: **ד** כְּשֻׁעָלִים בֶּחָרְבוֹת נְבִיאֶיךָ
יִשְׂרָאֵל הָיוּ: **ה** לֹא עֲלִיתֶם בַּפְּרָצוֹת וַתִּגְדְּרוּ גָדֵר
עַל־בֵּית יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד בַּמִּלְחָמָה בְּיוֹם
יְהוָה: **ו** חָזוּ שָׁוְא וְקֶסֶם כָּזָב הָאֹמְרִים נְאֻם־יְהוָה
וַיהוָה לֹא שְׁלָחָם וַיְחַלּוּ לְקַיֵּם דָּבָר: **ז** הֲלוֹא
מַחֲזֵה־שָׁוְא חֲזִיתֶם וּמִקְסַם כָּזָב אֲמַרְתֶּם וְאֹמְרִים
נְאֻם־יְהוָה וַאֲנִי לֹא דִבַּרְתִּי: {ס} **ח** לָכֵן כֹּה אָמַר
אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן דַּבֶּרְכֶם שָׁוְא וַחֲזִיתֶם כָּזָב לָכֵן הִנְנִי
אֲלֵיכֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: **ט** וְהָיְתָה יָדִי אֶל־
הַנְּבִיאִים חֹזֵי שָׁוְא וְהַקֹּסְמִים כָּזָב בְּסוֹד עַמִּי
לֹא־יִהְיוּ וּבִכְתָב בֵּית־יִשְׂרָאֵל לֹא יִכָּתֵבוּ וְאֶל־
אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי אֲדֹנָי
יְהוִה: **י** יַעַן וּבְיַעַן הִטְעוּ אֶת־עַמִּי לֵאמֹר שָׁלוֹם
וְאֵין שָׁלוֹם וְהוּא בָּנָה חַיִץ וְהִנָּם טָחִים אֹתוֹ
תָּפֵל: **יא** אֱמֹר אֶל־טָחֵי תָפֵל וְיִפֹּל הָיָה | גֶּשֶׁם
שׁוֹטֵף וְאַתֶּנָה אַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ תִּפֹּלְנָה וְרוּחַ סְעָרוֹת
תְּבַקֵּעַ: **יב** וְהִנֵּה נָפַל הַקִּיר הֲלוֹא יֵאָמֵר אֲלֵיכֶם
אַיֵּה הַטִּיחַ אֲשֶׁר טַחְתֶּם: {ס} **יג** לָכֵן כֹּה אָמַר
אֲדֹנָי יְהוִה וּבְקַעְתִּי רוּחַ־סְעָרוֹת בַּחֲמָתִי וְגֶשֶׁם
שׁוֹטֵף בְּאַפִּי יִהְיֶה וְאַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ בְּחֵמָה
לְכָלָה: **יד** וְהָרַסְתִּי אֶת־הַקִּיר אֲשֶׁר־טַחְתֶּם תָּפֵל

וְהִגַּעְתִּיהוּ אֶל־הָאָרֶץ וְנִגְלָה יְסֹדוֹ וְנָפְלָה וּכְלִיתֶם
בְּתוֹכָהּ וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה: **טו** וְכִלֵּיתִי אֶת־
חֲמָתִי בַּקִּיר וּבַטָּחִים אֹתוֹ תָּפֵל וְאֹמַר לָכֶם אֵין
הַקִּיר וְאֵין הַטָּחִים אֹתוֹ: **טז** נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל
הַנִּבְּאִים אֶל־יְרוּשָׁלַם וְהַחֹזִים לָהּ חֲזוֹן שָׁלוֹם וְאֵין
שָׁלוֹם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: {פ}
יז וְאַתָּה בֶן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־בְּנוֹת עַמְּךָ
הַמִּתְנַבְּאוֹת מִלִּבְּהֶן וְהִנָּבֵא עֲלֵיהֶן: **יח** וְאָמַרְתָּ
כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה הוֹי לְמִתְפְּרוֹת כְּסָתוֹת
עַל | כָּל־אַצִּילֵי יָדָי וְעֹשׂוֹת הַמִּסְפָּחוֹת עַל־רֹאשׁ
כָּל־קוֹמָה לְצוֹדֵד נְפָשׁוֹת הַנְּפָשׁוֹת תְּצוֹדֵדְנָה
לְעַמִּי וּנְפָשׁוֹת לָכֶנָּה תְּחַיֶּינָה: **יט** וַתְּחַלְּלֻנָה אֹתִי
אֶל־עַמִּי בְּשַׁעֲלֵי שְׂעֹרִים וּבְפִתֻּתֵי לֶחֶם לְהָמֵית
נְפָשׁוֹת אֲשֶׁר לֹא־תְמוּתֶנָה וּלְחַיּוֹת נְפָשׁוֹת אֲשֶׁר
לֹא־תְחַיֶּינָה בְּכַזֵּבְכֶם לְעַמִּי שֹׁמְעֵי כָזָב:
{ס} **כ** לָכֵן כֹּה־אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי אֶל־
כְּסֹתוֹתֵילֶכֶן אֲשֶׁר אַתֶּנָּה מְצֹדְדוֹת שָׁם אֶת־
הַנְּפָשׁוֹת לְפָרְחוֹת וְקָרַעְתִּי אֹתָם מֵעַל זְרוֹעֹתֵיכֶם
וְשִׁלַּחְתִּי אֶת־הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר אַתֶּם מְצֹדְדוֹת אֶת־
נְפָשִׁים לְפָרְחוֹת: **כא** וְקָרַעְתִּי אֶת־מִסְפְּחֹתֵיכֶם
וְהִצַּלְתִּי אֶת־עַמִּי מִיֶּדְכֶן וְלֹא־יִהְיוּ עוֹד בְּיֶדְכֶן
לְמִצוֹדָה וִידַעְתֶּן כִּי־אֲנִי יְהוָה: **כב** יַעַן הַכְאוֹת
לֵב־צַדִּיק שֶׁקֶר וַאֲנִי לֹא הִכְאַבְתִּיו וּלְחַזֵּק יְדֵי
רָשָׁע לְבִלְתִּי־שׁוּב מִדַּרְכּוֹ הָרָע לְהַחֲיֹתוֹ: **כג** לָכֵן
שָׁוְא לֹא תֶחֱזֶינָה וְקֶסֶם לֹא־תִקְסֳמְנָה עוֹד
וְהִצַּלְתִּי אֶת־עַמִּי מִיֶּדְכֶן וִידַעְתֶּן כִּי־אֲנִי יְהוָה:

יחזקאל פרק יד

א וַיָּבֹא אֵלַי אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּשְׁבוּ לְפָנָי:
{פ}

ב וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: **ג** בֶּן־אָדָם
הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הֶעֱלוּ גִלּוּלֵיהֶם עַל־לִבָּם וּמִכְשׁוֹל
עֲוֹנָם נָתְנוּ נֹכַח פְּנֵיהֶם הַאִדָּרֵשׁ אִדָּרֵשׁ לָהֶם:
{ס} **ד** לָכֵן דַּבֵּר־אֹותָם וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־
אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
יַעֲלֶה אֶת־גִּלּוּלָיו אֶל־לִבּוֹ וּמִכְשׁוֹל עֲוֹנוֹ יָשִׂים נֹכַח
פָּנָיו וּבָא אֶל־הַנָּבִיא אֲנִי יְהוָה נַעֲנֵיתִי לוֹ
בה בָּא בְּרֹב גִּלּוּלָיו: **ה** לְמַעַן תְּפֹשׂ אֶת־בֵּית־
יִשְׂרָאֵל בִּלְבָּם אֲשֶׁר נָזֹרוּ מֵעָלַי בְּגִלּוּלֵיהֶם כֻּלָּם:
{ס} **ו** לָכֵן אֱמֹר | אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי
יְהוִה שׁוּבוּ וְהָשִׁיבוּ מֵעַל גִּלּוּלֵיכֶם וּמֵעַל כָּל־
תּוֹעֲבֹתֵיכֶם הָשִׁיבוּ פְּנֵיכֶם: **ז** כִּי אִישׁ אִישׁ מִבֵּית
יִשְׂרָאֵל וּמֵהַגֵּר אֲשֶׁר־יָגוּר בְּיִשְׂרָאֵל וְיִנָּזֵר מֵאַחֲרַי
וַיַּעַל גִּלּוּלָיו אֶל־לִבּוֹ וּמִכְשׁוֹל עֲוֹנוֹ יָשִׂים נֹכַח פָּנָיו
וּבָא אֶל־הַנָּבִיא לִדְרָשׁ־לוֹ בִּי אֲנִי יְהוָה נַעֲנֶה־לּוֹ
בִּי: **ח** וְנָתַתִּי פָּנַי בָּאִישׁ הַהוּא וַהֲשִׂמֹתִיהוּ לְאֹות
וְלִמְשָׁלִים וְהִכְרַתִּיו מִתּוֹךְ עַמִּי וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי
יְהוָה: {ס} **ט** וְהַנָּבִיא כִּי־יִפָּתֶה וְדִבֶּר דָּבָר אֲנִי
יְהוָה פִּתֵּיתִי אֶת הַנָּבִיא הַהוּא וְנָטִיתִי אֶת־יָדִי
עָלָיו וְהִשְׁמַדְתִּיו מִתּוֹךְ עַמִּי יִשְׂרָאֵל: **י** וְנָשְׂאוּ
עֲוֹנָם כַּעֲוֹן הַדֹּרֵשׁ כַּעֲוֹן הַנָּבִיא יִהְיֶה: **יא** לְמַעַן
לְאֹ־יִתְעֶה עֹוד בֵּית־יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרַי וְלֹא־יִטַּמְּאוּ
עֹוד בְּכָל־פִּשְׁעֵיהֶם וְהָיוּ־לִי לְעָם וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם
לֵאלֹהִים נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: {פ}
יב וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: **יג** בֶּן־אָדָם אֶרֶץ
כִּי תֶחֱטָא־לִי לִמְעֹל־מַעַל וְנָטִיתִי יָדִי עָלֶיהָ
וְשָׁבַרְתִּי לָהּ מַטֵּה־לֶחֶם וְהִשְׁלַחְתִּי־בָהּ רָעָב
וְהִכְרַתִּי מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה: **יד** וְהָיוּ שְׁלֹשֶׁת
הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּתוֹכָהּ נֹחַ דנאל דָּנִיֵּאל וְאִיּוֹב
הֵמָּה בְּצִדְקָתָם יְנַצְּלוּ נַפְשָׁם נְאֻם אֲדֹנָי
יְהוִה: **טו** לוּ־חַיָּה רָעָה אַעֲבִיר בָּאָרֶץ וְשִׁכְּלָתָּה
וְהָיְתָה שְׁמָמָה מִבְּלִי עֹובֵר מִפְּנֵי
הַחַיָּה: **טז** שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּתוֹכָהּ חַי־
אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם־בָּנִים וְאִם־בָּנוֹת יַצִּילוּ
הֵמָּה לְבַדָּם יִנָּצֵלוּ וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה שְׁמָמָה: **יז** אֹו
חֶרֶב אָבִיא עַל־הָאָרֶץ הַהִיא וְאָמַרְתִּי חֶרֶב תַּעֲבֹר
בָּאָרֶץ וְהִכְרַתִּי מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה: **יח** וּשְׁלֹשֶׁת
הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּתוֹכָהּ חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה
לֹא יַצִּילוּ בָנִים וּבָנוֹת כִּי הֵם לְבַדָּם יִנָּצֵלוּ: **יט** אֹו
דֶּבֶר אֲשַׁלַּח אֶל־הָאָרֶץ הַהִיא וְשָׁפַכְתִּי חֲמָתִי
עָלֶיהָ בְּדָם לְהַכְרִית מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה: **כ** וְנֹחַ
דנאל דָּנִיֵּאל וְאִיּוֹב בְּתוֹכָהּ חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי
יְהוִה אִם־בֵּן אִם־בַּת יַצִּילוּ הֵמָּה בְּצִדְקָתָם יַצִּילוּ
נַפְשָׁם: {פ}
כא כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אַף כִּי־אַרְבַּעַת
שְׁפָטַי | הָרָעִים חֶרֶב וְרָעָב וְחַיָּה רָעָה וְדֶבֶר
שִׁלַּחְתִּי אֶל־יְרוּשָׁלַ͏ִם לְהַכְרִית מִמֶּנָּה אָדָם
וּבְהֵמָה: **כב** וְהִנֵּה נִוֹתָרָה־בָּהּ פְּלֵטָה הַמּוֹצָאִים
בָּנִים וּבָנוֹת הִנָּם יוֹצְאִים אֲלֵיכֶם וּרְאִיתֶם אֶת־
דַּרְכָּם וְאֶת־עֲלִילוֹתָם וְנֶחַמְתֶּם עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר
הֵבֵאתִי עַל־יְרוּשָׁלַ͏ִם אֵת כָּל־אֲשֶׁר הֵבֵאתִי
עָלֶיהָ: **כג** וְנִחֲמוּ אֶתְכֶם כִּי־תִרְאוּ אֶת־דַּרְכָּם
וְאֶת־עֲלִילוֹתָם וִידַעְתֶּם כִּי לֹא חִנָּם עָשִׂיתִי אֵת
כָּל־אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בָּהּ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: {פ}

הודפס לזכות

ליאל ז׳אן בן אהובה

וחנה בת לאה מרים

ברכה והצלחה נחת

דקדושא וזרע של קיימא.

ולזכות

אייל בן חנה ועדי בת

לאה מרים

ברכה והצלחה נחת

דקדושא וזרע של קיימא

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת ואתחנן

יום **ראשון** 3	**ט**	**לימוד יומי:** **בבלי:** עבודה זרה מ"ו **ירושלמי:** - **תוספתא:** עבודה זרה ז **נ"ך:** יחזקאל ח **משניות:** כלים כט **זהר:** חלק ב עמ' תא-תב	**צום תשעה באב** **עלות השחר** (72 דק) ... 4:32 **נץ החמה** ..... 5:53 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:27 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:19 **סו"ז תפילה** ..... 10:27 **חצות היום** ..... 12:44 **שקיעה** ..... 7:34 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:47
יום **שני** 4	**י**	**לימוד יומי:** **בבלי:** עבודה זרה מ"ז **ירושלמי:** כתובות ל"ח **תוספתא:** עבודה זרה ח **נ"ך:** יחזקאל ט **משניות:** כלים ל **זהר:** חלק ב עמ' תג-תד	**עלות השחר** (72 דק) ... 4:33 **נץ החמה** ..... 5:54 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:28 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:19 **סו"ז תפילה** ..... 10:27 **חצות היום** ..... 12:44 **שקיעה** ..... 7:33 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:46
יום **שלישי** 5	**יא**	**לימוד יומי:** **בבלי:** עבודה זרה מ"ח **ירושלמי:** כתובות ל"ט **תוספתא:** עבודה זרה ט **נ"ך:** יחזקאל י **משניות:** אהלות א **זהר:** חלק ב עמ' תה-תו	**עלות השחר** (72 דק) ... 4:34 **נץ החמה** ..... 5:55 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:28 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:19 **סו"ז תפילה** ..... 10:27 **חצות היום** ..... 12:44 **שקיעה** ..... 7:32 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:45
יום **רביעי** 6	**יב**	**לימוד יומי:** **בבלי:** עבודה זרה מ"ט **ירושלמי:** כתובות מ' **תוספתא:** הוריות א **נ"ך:** יחזקאל יא **משניות:** אהלות ב **זהר:** חלק ב עמ' תז-תח	**עלות השחר** (72 דק) ... 4:35 **נץ החמה** ..... 5:55 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:29 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:20 **סו"ז תפילה** ..... 10:28 **חצות היום** ..... 12:44 **שקיעה** ..... 7:31 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:44
יום **חמישי** 7	**יג**	**לימוד יומי:** **בבלי:** עבודה זרה נ' **ירושלמי:** כתובות מ"א **תוספתא:** הוריות ב **נ"ך:** יחזקאל יב **משניות:** אהלות ג **זהר:** חלק ב עמ' תט-תי	**עלות השחר** (72 דק) ... 4:36 **נץ החמה** ..... 5:56 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:29 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:20 **סו"ז תפילה** ..... 10:28 **חצות היום** ..... 12:44 **שקיעה** ..... 7:30 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:43
יום **שישי** 8	**יד**	**לימוד יומי:** **בבלי:** עבודה זרה נ"א **ירושלמי:** כתובות מ"ב **תוספתא:** קרבנות א **נ"ך:** יחזקאל יג **משניות:** אהלות ד **זהר:** חלק ב עמ' תיא-תיב	**עלות השחר** (72 דק) ... 4:37 **נץ החמה** ..... 5:57 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:29 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:20 **סו"ז תפילה** ..... 10:28 **חצות היום** ..... 12:44 **שקיעה** ..... 7:29 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:42 **הדלקת נרות** (40 דק): **6:49** (20 דק): **5:09**
שב"ק 9	**טו**	**לימוד יומי:** **בבלי:** עבודה זרה נ"ב **ירושלמי:** כתובות מ"ג **תוספתא:** קרבנות ב **נ"ך:** יחזקאל יד **משניות:** אהלות ה **זהר:** חלק ב עמ' תיג-תיד	**שבת קודש פרשת ואתחנן - נחמו, ט"ו באב** **עלות השחר** (72 דק) ... 4:38 **נץ החמה** ..... 5:57 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:30 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:20 **סו"ז תפילה** ..... 10:28 **חצות היום** ..... 12:43 **שקיעה** ..... 7:28 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:41 **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:41**

הוֹרָה צָרִיךְ לִהְיוֹת דְּגְמָא חַיָּה לָאִשָּׁה וְלַיְלָדִים מַהוּ 'לִמּוּד תּוֹרָה' - לָשֶׁבֶת בַּבַּיִת וְלִקְבֹּעַ כַּמָּה שְׁעוֹרֵי תּוֹרָה ; אֵין חִנּוּךְ יוֹתֵר גָּדוֹל מִזֶּה !

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)